UCHWAŁA NR 149/XXV/2021
RADY MIASTA ZAMBRÓW

z dnia 23 marca 2021 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów na lata 2021 - 2030

Na podstawie art. 18 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) oraz art. 16b ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, 2369) Rada Miasta Zambrów uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów na lata 2021 – 2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Zambrów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Jacek Olszewski

Załącznik do
Uchwały Nr 149/XXV/2021
Rady Miasta Zambrów
z dnia 23 marca 2021 roku

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA ZAMBRÓW NA LATA 2021 – 2030

Zambrów, … marca 2021 roku

Autorka opracowania:
Karolina Ilczuk – Urząd Miasta Zambrów

Zespół ds. opracowania Strategii:
Janina Komorowska – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
Jolanta Gronostajska – Sekretarz Miasta Zambrów
Marta Wnęk – Zastępca Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
Jolanta Wojno – Pełnomocnik Burmistrza Miasta Zambrów ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Beata Bernatowicz – Zastępca Naczelnika Wydziału Organizacyjnego, Urząd Miasta Zambrów
Justyna Włodkowska-Kurpiewska – inspektor w Urzędzie Miasta Zambrów
Józef Przeździecki – Prezes Zarządu Mienia Komunalnego Sp. z o.o. w Zambrowie

Spis treści

WSTĘP 5

Rozdział I – część wprowadzająca 6

1.1 Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce 6

1.2 Ustawy regulujące system pomocy społecznej 6

1.3 Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej 7

1.4 Dokumenty programowe 8

1.4.1 Dokumenty programowe na poziomie międzynarodowym 8

1.4.2 Dokumenty strategiczne na poziomie krajowym 10

1.4.3 Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym 14

1.4.4 Dokumenty programowe na poziomie powiatowym i lokalnym 15

1.5 Metodyka prac nad strategią 17

1.6 Struktura strategii 18

Rozdział II – część diagnostyczno-analityczna 20

2.1 Położenie i powierzchnia 20

2.2 Potencjał demograficzny 23

2.3 Potencjał gospodarczy 31

2.3.1 Atrakcyjność inwestycyjna 35

2.4 Analiza finansowa 36

2.5 Analiza polityki mieszkaniowej 40

2.6 Analiza rynku pracy i bezrobocia 44

2.7 Charakterystyka systemu edukacji 48

2.8 Analiza lokalnego systemu ochrony zdrowia 57

2.9 Infrastruktura 61

2.9.1 Infrastruktura twarda 61

2.9.2 Infrastruktura społeczna 62

2.10 Bezpieczeństwo publiczne 65

2.11 Potencjał społeczności lokalnej 66

2.12 Interesariusze strategii 69

2.13 Analiza problemów społecznych 69

2.13.1 Ubóstwo 72

2.13.2 Niepełnosprawność 72

2.13.3 Bezrobocie 74

2.13.4 Alkoholizm 76

2.13.5 Identyfikacja i hierarchizacja problemów społecznych w opinii ekspertów – wyniki badań 79

2.14 Potencjał pomocy społecznej 83

Rozdział III – część programowa 85

3.1 Analiza strategiczna (SWOT) 85

3.2 Misja i cele Strategii 90

3.3 Zadania strategiczne realizacyjne 93

3.4 Harmonogram wdrażania zadań strategicznych 107

3.5 Monitoring i ewaluacja 109

3.6 Narzędzia wdrażania strategii 110

3.7 Analiza ryzyka 110

3.8 Budżet 113

3.9 Upowszechnianie i promocja 118

Spis tabel 119

Spis wykresów 120

Spis rysunków 122

Wykaz źródeł 122

WSTĘP

Rozwiązywanie problemów społecznych jest jednym z kluczowych zadań, jakie stoją przed administracją publiczną wszystkich szczebli. Kluczowe jest tutaj zaangażowanie organizacji i instytucji należących do różnych sektorów życia publicznego, zwłaszcza organizacji pozarządowych. Diagnoza rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz określenie planu działań w dłuższej perspektywie czasowej są niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów jest dokumentem stanowiącym podstawę do realizacji kierunków interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców Zambrowa. Dotyczy to w szczególności tych osób, które są zagrożone lub dotknięte marginalizacją i wykluczeniem społecznym, by w konsekwencji doprowadzić do ich aktywizacji i integracji ze społecznością lokalną.

Podstawą do opracowania diagnozy społecznej zawartej w Strategii były materiały i analizy statystyczne prowadzone przez poszczególne wydziały Urzędu Miasta Zambrów, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zambrowie, Powiatowy Urząd Pracy w Zambrowie, Komendę Powiatową Policji w Zambrowie, placówki oświatowe na terenie miasta, a także baza danych Głównego Urzędu Statystycznego (www.stat.gov.pl).

Strategia jest zgodna z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej zawartej w dokumentach strategicznych, przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym. Umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i aktywnej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Rozdział I – część wprowadzająca

1.1 Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce

Obowiązek opracowania lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych przez samorząd gminny wynika z art. 17 Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.), której treść punktu 1. brzmi: „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka".

Dokument ten, przyjmowany przez Radę Miasta Zambrów w drodze uchwały, stanowi podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu poprawy problemów społecznych występujących w danej społeczności.

Opracowując zaktualizowaną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów, opierano się na kluczowych aktach prawnych, tak aby była spójna z obowiązującymi przepisami oraz wymogami prawnymi.

1.2 Ustawy regulujące system pomocy społecznej

Na treść i realizację strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ między innymi niżej wymienione akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku,
- Ustawa z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym,
- Ustawa z 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym,
- Ustawa z 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych,
- Ustawa z 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym,
- Ustawa z 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Ustawa z 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

- Ustawa z 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Ustawa z 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
- Ustawa z 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Ustawa z 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego,
- Ustawa z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Ustawa z 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych,
- Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z 7 września 2007 roku,
- Ustawa z 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy,
- Ustawa z 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- Ustawa z 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

1.3 Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej

Na przestrzeni lat integracja europejska przyniosła istotne zmiany społeczne. Ostatnim tego przykładem jest ogłoszenie Europejskiego Filaru Praw Socjalnych, który potwierdza zaangażowanie UE na rzecz lepszych warunków życia i pracy w całej UE[1].

Zaktualizowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów jest dokumentem zgodnym z założeniami polityki społecznej UE, co umożliwia korzystanie z funduszy unijnych ukierunkowanych na rozwiązywanie różnych problemów społecznych. Politykę Społeczną Wspólnoty Europejskiej określają traktaty i inne dokumenty odnoszące się do zagadnień społecznych.

Najważniejsze z nich to:

- Wspólnotowa Karta Praw Socjalnych Pracowników,
- Traktaty z Maastricht i amsterdamski,

[1] Kennedy A., Schulz S., Szpejna M. (2020), Zatrudnienie i polityka społeczna: zasady ogólne, https://www.europarl.europa.eu/factsheets/pl/sheet/52/zatrudnienie-i-polityka-spoleczna-zasady-ogolne; dostęp: 31.10.2020.

– Europejska Strategia Zatrudnienia, która ma fundamentalne znaczenie dla zastosowania, stale aktualizowanego, Europejskiego Funduszu Społecznego – głównego źródła finansowania zadań mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych.

Głównym założeniem polityki społecznej UE jest zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego metodą otwartej koordynacji (*open metod of coordination* – OMC). Założenia te zostały przyjęte podczas szczytu lizbońskiego w 2000 roku w ramach OMC. podstawowe cele dla wszystkich krajów są ustalane wspólnie, a następnie przekładane na strategie poszczególnych państw.

Przyjęta w Nicei Europejska Agenda Społeczna wyznacza główne cele w odniesieniu do zwalczania wykluczenia społecznego i ubóstwa.

1.4 Dokumenty programowe

1.4.1 Dokumenty programowe na poziomie międzynarodowym

Strategia „EUROPA 2020”[2]

„Europa 2020” to strategia wzrostu społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej (UE) do roku 2020. Za proces koordynacji strategii w Polsce odpowiada Minister Rozwoju, Pracy i Technologii. W tym zakresie wspiera go Międzyresortowy Zespół do spraw Strategii „Europa 2020”.

Priorytety strategii

Strategia podkreśla potrzebę wspólnego działania państw UE na rzecz wychodzenia z kryzysu, wprowadzania reform związanych z globalizacją, starzeniem się społeczeństw i rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystania zasobów.

W celu realizacji tych założeń zaproponowano następujące priorytety:

– wzrost inteligentny (ang. *smart growth*), czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,

– wzrost zrównoważony (ang. *sustainable growth*), czyli transformacja w kierunku gospodarki konkurencyjnej, niskoemisyjnej i efektywnie korzystającej z zasobów,

– wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (ang. *inclusive growth*), czyli wspieranie gospodarki z wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

[2] Opracowano na podstawie: Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologia/strategia-europa-2020, dostęp: 09.11.2020.

Cele strategii:

- zatrudnienie – na poziomie 75 proc. wśród osób w wieku 20–64 l.,
- badania i rozwój – 3 proc. PKB UE przeznaczone na inwestycje w badania i rozwój,
- energia i klimat:
  - → spadek emisji gazów cieplarnianych o 20 proc. w stosunku do poziomu z 1990 roku,
  - → 20 proc. energii pochodzi ze źródeł odnawialnych,
  - → wzrost efektywności energetycznej o 20 proc.,
- edukacja:
  - → poniżej 10 proc. uczniów kończy przedwcześnie edukację,
  - → co najmniej 40 proc. osób w wieku 30–34 l. ma wyższe wykształcenie,
- walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- spadek liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln.

W celu skutecznej realizacji nowej strategii:

- wzmocniono system koordynacji polityki makroekonomicznej i zarządzania procesem wdrażania reform strukturalnych w UE,
- przyjęto Zintegrowane wytyczne na rzecz wzrostu i zatrudnienia (zrewidowane następnie w 2015 r.),
- ustanowiono Semestr Europejski, czyli cykl koordynacji polityk gospodarczych.

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych[3]

Konwencja ma przyczynić się do poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych poprzez umożliwienie im rzeczywistego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, na równi z innymi osobami.

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 2006 roku. Weszła w życie w 2008 roku. Stronami konwencji jest 156 państw (czerwiec 2015 r.). Stroną konwencji jest Unia Europejska. Polska ratyfikowała konwencję w 2012 roku.

[3] Opracowano na podstawie: Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, https://www.gov.pl/web/rodzina/konwencja-o-prawach-osob-niepelnosprawnych, dostęp dnia: 09.11.2020.

1.4.2 Dokumenty strategiczne na poziomie krajowym

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)[4]

SOR została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku i stanowi kluczowy dokument państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia wyznacza cele polityki rozwoju do roku 2020, z perspektywą do roku 2030. Zawarte w SOR rekomendacje dla polityk publicznych stanowią podstawę do zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym w obszarze rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym.

Cel główny SOR: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Cele szczegółowe:

I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

(obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);

II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony

(obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);

III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

(obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE).

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej[5]

KPRES wyznacza kluczowe kierunki polityki publicznej na rzecz ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Program posiada istotne znaczenie dla realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, gdyż położono w nim szczególny nacisk na zwiększenie efektywności działań na rzecz tworzenia miejsc pracy, reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem

[4] Opracowano na podstawie: Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju, dostęp: 12.11.2020.

[5] Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej, poz. 214, Uchwała nr 11 Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej", Warszawa, 27.02.2019.

społecznym, jak również na wzrost usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.

Zachowanie zgodności z wytycznymi KPRES i podejmowanie w gminie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej otwiera nowe szanse na zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zwiększa dostępność lepiej zaplanowanych usług społecznych, które będą świadczone bliżej odbiorców. Ponadto współpraca ta wzmocni konkurencyjność podmiotów nastawionych na realizowanie celów społecznych.

W KPRES mocno zaakcentowano wpisanie nowych instrumentów i podmiotów w dotychczasowy system wsparcia osób, które z różnych przyczyn znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Rozwinięto także wątki dotyczące współpracy między podmiotami ekonomii społecznej oraz biznesem i administracją publiczną. Współdziałanie gminy z podmiotami ekonomii społecznej pozwala na efektywniejszą realizację strategii.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030[6]

Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce.

Trzeci obszar Strategii odnosi się do kapitału ludzkiego. Obejmuje opis tych celów i kierunków interwencji, które są powiązane z systemem ochrony zdrowia oraz zapewnieniem spójności społecznej – edukacją i transferem absolwentów na rynek pracy oraz samą aktywnością zawodową. Dzięki aktywnej polityce rodzinnej oraz polityce imigracyjnej nastawionej na uzupełnianie niedoborów na rynku pracy Polska ma szansę w zdecydowanym stopniu ograniczyć zagrożenia związane z przemianami demograficznymi w ciągu najbliższych dwudziestu lat. Dłuższa aktywność zawodowa połączona z efektywnym systemem ochrony zdrowia – zwłaszcza z profilaktyką oraz rehabilitacją – pozwoli zmniejszyć ryzyko utraty potencjału osób starszych oraz zwiększy udział osób niepełnosprawnych, np. w rynku pracy. Lepszemu dostosowaniu do dynamicznie zmieniających się potrzeb rynku pracy będzie służył system edukacji, w tym uczenie się przez całe życie dostosowane do poszczególnych etapów życia i kariery Polaków.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL)[7]

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL) została przyjęta przez Radę Ministrów (uchwała nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020). SRKL jest jedną z dziewięciu strategii sektorowych stanowiących „inne

[6] Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa, 2013, s. 4–6.

[7] Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej, poz. 640, Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, Warszawa, 07.08.2013.

strategie rozwoju" w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.), realizujących średnio i długookresową strategię rozwoju kraju.

Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjału osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia,
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej,
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych SRKL odbywać się będzie poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa, do starości.

Pracom nad SRKL towarzyszyło przekonanie, że wysoka jakość kapitału ludzkiego ma znaczenie przy dokonywaniu życiowych wyborów, które przekładają się na jakość życia obecnych i przyszłych pokoleń.

Realizacja celów SRKL powinna, w perspektywie roku 2020, pozwolić na to, by Polska, dzięki rozwiniętemu rynkowi pracy i wysokiemu poziomowi zatrudnienia w połączeniu z wysokiej jakości systemem kształcenia oraz efektywną opieką zdrowotną, stawała się coraz bardziej nowoczesnym, atrakcyjnym i konkurencyjnym miejscem do życia.

Krajowy Program Reform (KPR) na rzecz realizacji strategii Europa 2020[8]

Krajowe Programy Reform (KPR) to główne narzędzie służące realizacji strategii „Europa 2020” na szczeblu państw UE. Zgodnie z założeniami Semestru Europejskiego, KPR są co roku aktualizowane i w kwietniu przekazywane do Komisji Europejskiej (KE) razem z aktualizacją Programów Stabilności lub Programów Konwergencji.

W KPR państwa członkowskie przedstawiają m.in.:

[8] Opracowano na podstawie: Krajowy Program Reform. Europa 2020 (aktualizacja: przyjęty przez Radę Ministrów 28 kwietnia 2020 r.), https://www.gov.pl/attachment/f85ea07f-5279-4461-ad7b-95cdcfe8124f, dostęp: 09.11.2020.

- średniookresowy scenariusz makroekonomiczny,
- działania będące odpowiedzią na wyzwania zawarte w Sprawozdaniu krajowym,
- działania planowane na rzecz realizacji celów strategii „Europa 2020" i zaleceń Rady UE,
- przykłady programów inwestycyjnych wspierających transformację w kierunku niskoemisyjnej gospodarki,
- powiązanie z SDG.

W związku z wybuchem pandemii COVID-19 w KPR 2020/2021 uwzględniono również, zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej, działania Polski mające na celu bezpośrednią walkę z pandemią COVID-19 i przeciwdziałanie jej rozszerzającym się skutkom ekonomicznym, zawartym w ustawach składających się na Tarczę Antykryzysową.

Cele do realizacji

W pierwszej publikacji KPR określono cele krajowe strategii „Europa 2020", które powinny zostać osiągnięte do 2020 roku. Polska, w zakresie pięciu wiodących celów strategii, zadeklarowała osiągnięcie następujących wartości:

- zatrudnienie osób w wieku 20–64 na poziomie 71 proc.,
- poziom nakładów na badania i rozwój (B+R) w wysokości 1,7 proc. PKB,
- spadek zużycia energii pierwotnej do poziomu około 96 Mtoe,
- spadek do 4,5 proc. odsetka osób wcześnie porzucających naukę,
- wzrost do 45 proc. odsetka osób w wieku 30–34 posiadających wyższe wykształcenie,
- spadek o 1,5 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji[9]

Jest to dokument o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanowiony w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju – „Strategii Rozwoju Kraju 2020" oraz Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz innych strategii rozwoju.

Za istotny element uznano wyodrębnienie problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego, jako część krajowych działań budowy Europejskiego Modelu Społecznego. Program został

[9] Opracowano na podstawie: Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej, poz. 787, Uchwała Nr 165 Rady Ministrów z 12 sierpnia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji", Warszawa, 16.09.2014.

zapowiedziany w przyjętym przez Radę Ministrów 30 kwietnia 2013 roku Krajowym Programie Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020" – Aktualizacja KPR 2013/2014. Tym samym stanowi on realizację krajowej polityki społecznej, w szczególności celu 3. szczegółowego Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL), jak również w zakresie objętym warunkiem 9.1 ex ante dla Europejskiego Funduszu Społecznego, dotyczącym istnienia i realizacji krajowych strategicznych ram polityki na rzecz ograniczania ubóstwa i aktywnej integracji osób wykluczonych.

Celem całej Unii Europejskiej jest zmniejszenie skali ubóstwa lub wykluczenia społecznego o 20 mln osób. W 2010 roku, gdy kraje przedstawiały swoje propozycje dotyczące możliwości zmniejszenia zasięgu ubóstwa lub wykluczenia społecznego, Polska przedstawiła jeden z najbardziej ambitnych projektów, tj. obniżenie o 1,5 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem i/lub deprywacją materialną i/lub żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących lub o niskiej intensywności pracy. Uwzględniając obecną sytuację społeczno-ekonomiczną Polski, tak określony cel – ograniczenie ubóstwa – pozostaje nadal aktualny dla krajowej polityki społecznej. Jednakże z danych opublikowanych przez Eurostat w 2014 roku wynika, że w roku 2013 Polska zrealizowała ten cel. W porównaniu do roku bazowego (2008 r.) liczba osób ubogich i wykluczonych społecznie spadła o 1,7 mln do poziomu 9,7 mln osób w 2013 roku. W związku z tym celem Programu jest zapewnienie trwałości osiągniętego rezultatu i utrzymanie tego wskaźnika na poziomie z 2013 roku również w przypadku trudnej sytuacji gospodarczej oraz redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego. Gdy osiągnięte zostaną pozostałe cele Strategii, w tym przede wszystkim cel zatrudnieniowy, Program przyczyni się do dalszego ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego.

1.4.3 Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030[10]

Dokument został przyjęty Uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z 27 kwietnia 2020 roku i wyznacza kierunki polityki regionalnej województwa podlaskiego. Wskazuje także cele, które wzmocnią konkurencyjność województwa: dynamiczna gospodarka, zamożni mieszkańcy i partnerski region. Misja Strategii brzmi: „Ambitne Podlaskie", wizja regionu zawarta jest w haśle „4P": Podlaskie jest przedsiębiorcze, partnerskie i perspektywiczne.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020[11]

Obowiązująca Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego dostosowana jest do aktualnych potrzeb i stanowi fundament realizacji polityki społecznej w województwie. Strategia jest

[10] Opracowano na podstawie: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok 2020.

[11] Opracowano na podstawie: Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku, Białystok 2014.

dokumentem, który scala główne cele i kierunki działań dotyczące przeciwdziałania problemom społecznym, wpisując się w programy wojewódzkie.

Dokument wypracowano w modelu partycypacyjnym. Stanowi on pakiet możliwych do realizacji zadań w układzie partnerskim.

1.4.4 Dokumenty programowe na poziomie powiatowym i lokalnym

Program Rozwoju Powiatu Zambrowskiego do roku 2020[12]

Program Rozwoju Powiatu Zambrowskiego został przyjęty Uchwałą Nr XII/81/16 Rady Powiatu Zambrowskiego z 22 lutego 2016 roku. W Programie sformułowano misję rozwoju powiatu, której treść brzmi: „Tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju Powiatu w celu poprawy poziomu życia jego mieszkańców poprzez wykorzystanie potencjału gospodarczego i przyrodniczo-rolniczego".

W dokumencie określono cel strategiczny I rzędu „Rozwój zasobów ludzkich i instytucjonalnych", który obejmuje obszar strefy społecznej. Poniżej wymieniono poszczególne priorytety w ramach omawianego celu strategicznego:

- Priorytet 1 – Podniesienie jakości i dostępności usług w sferze ochrony zdrowia,
- Priorytet 2 – Rozwój edukacji i dostosowanie oferty edukacyjnej do wymogów rynku pracy,
- Priorytet 3 – Wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego,
- Priorytet 4 – Zwiększenie skuteczności i efektywności działań administracji publicznej,
- Priorytet 5 – Rozwijanie aktywnych form integracji zawodowej i społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zambrowskim na lata 2012–2020[13]

Rada Powiatu Zambrowskiego 30 marca 2012 roku Uchwałą Nr XII/72/2012 przyjęła Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zambrowskim na lata 2012–2020. W dokumencie zidentyfikowano następujące obszary działań strategicznych:

- promocja zatrudnienia i aktywizacja rynku pracy,
- bezpieczeństwo zdrowotne i publiczne,

[12] Opracowano na podstawie: PROGRAM ROZWOJU POWIATU ZAMBROWSKIEGO DO ROKU 2020, Rada Powiatu Zambrowskiego, Zambrów 2016 r.

[13] Opracowano na podstawie: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zambrowskim na lata 2012–2020, Rada Powiatu Zambrowskiego, Zambrów 2012 r.

- opieka nad dzieckiem i rodziną,
- pomoc osobom niepełnosprawnym,
- działania na rzecz innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Pierwszym celem strategicznym jest promocja zatrudnienia i aktywizacja rynku pracy, drugim celem strategicznym jest bezpieczeństwo zdrowotne i publiczne, trzecim celem strategicznym jest opieka nad dzieckiem i rodziną, czwartym celem strategicznym jest pomoc osobom niepełnosprawnym. Piątym celem strategicznym są działania na rzecz innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Strategia Rozwoju Miasta Zambrów na lata 2012–2022[14]

Strategia Rozwoju Miasta Zambrów na lata 2012–2022 przyjęta Uchwałą Nr 103/XXII/12 Rady Miasta Zambrów z dnia 30 października 2012 roku jest dokumentem wskazującym główne kierunki rozwoju miasta w perspektywie do 2022 roku. W Strategii sformułowano misję rozwoju Zambrowa, której treść brzmi:

„Zambrów – prężnym ośrodkiem ponadlokalnym o korzystnym położeniu geograficznym, wyposażonym w dobrą infrastrukturę techniczną, rozwijającym się gospodarczo w harmonii ze środowiskiem naturalnym, atrakcyjnym dla inwestorów, bezpiecznym i przyjaznym mieszkańcom, dbającym o rosnącą jakość życia społeczności lokalnej".

Cele strategiczne III rzędu pn. „Zambrów miastem rosnącej jakości życia" dotyczą obszaru polityki społecznej:

- III.A Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego,
- III.B Przeciwdziałanie patologiom i uzależnieniom,
- III.C Rozwój form opieki społecznej,
- III.D Rozwój bazy rekreacyjno-sportowej,
- III.E Tworzenie miejsc kulturalnego spędzania wolnego czasu,
- III.F Podnoszenie standardu bazy oświatowej,
- III.G Ochrona wartości kulturalnych.

W październiku 2020 roku Rada Miasta Zambrów podjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do aktualizacji strategii. Nowa strategia rozwoju będzie wpisywać się w aktualne uwarunkowania

[14] Opracowano na podstawie: Strategia Rozwoju Miasta Zambrów na lata 2012–2022, Rada Miasta Zambrów, 2012 r.

wewnętrzne i zewnętrzne rozwoju społeczno-gospodarczego, które uległy dynamicznym zmianom, oraz w perspektywę finansową Unii Europejskiej, będąc jednocześnie spójną z dokumentami strategicznymi na poziomie regionalnym i krajowym.

1.5 Metodyka prac nad strategią

W procesie opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zastosowano podejście partycypacyjno-eksperckie. Wynika to przede wszystkim z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzeganej przez przedstawicieli władz samorządowych potrzeby, aby jak najpełniej zaangażować przedstawicieli lokalnych społeczności w proces podejmowania decyzji.

W jednostkach samorządu terytorialnego wymaga się coraz większego udziału społeczności lokalnej w podejmowaniu decyzji. Jest to podyktowane decentralizacją systemu demokratycznego, a także potrzebą nowoczesnego i efektywnego zarządzania strategicznego, które powinno być zrozumiałe i realizowane z zachowaniem uczciwości i równych szans dla wszystkich grup społecznych[15].

Partycypacja społeczna w szerokim rozumieniu jest podstawą społeczeństwa obywatelskiego, którego członkowie bez przymusu biorą udział w publicznej działalności. W węższym rozumieniu natomiast partycypacja oznacza partnerstwo publiczno-prywatne samorządu gminnego i mieszkańców, które docelowo służy podejmowaniu działań na rzecz rozwoju lokalnego[16].

Partycypacja społeczna to wynik wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności, która ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

Elementem uspołecznienia procesu budowy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów było powołanie Zarządzeniem 0050.101.2020 Burmistrza Miasta Zambrów z dnia 28 października 2020 roku Zespołu ds. opracowania nowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów w składzie:

- Przewodnicząca Zespołu: Janina Komorowska – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- Członkowie Zespołu:

[15] Ilczuk K., Glińska E. (2018), Formy partycypacji społecznej w procesie brandingu miasta – identyfikacja dobrych praktyk", Przedsiębiorczość i Zarządzanie, t. 19, Warszawa/Łódź 2018, s. 99.

[16] Hausner J. (red.) (1999), Komunikacja i partycypacja społeczna. Poradnik, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej, Kraków, s. 41; za: Ilczuk K., Glińska E. (2018), Formy partycypacji społecznej w procesie brandingu miasta – identyfikacja dobrych praktyk", Przedsiębiorczość i Zarządzanie, t. 19, Warszawa/Łódź 2018, s. 95-107.

→ Jolanta Gronostajska – Sekretarz Miasta Zambrów,

→ Marta Wnęk – Zastępca Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,

→ Jolanta Wojno – Pełnomocnik Burmistrza Miasta Zambrów ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

→ Beata Bernatowicz – sprawy oświaty, Urząd Miasta Zambrów,

→ Justyna Włodkowska-Kurpiewska – Urząd Miasta Zambrów,

→ Józef Przeździecki – Prezes Zarządu Mienia Komunalnego Sp. z o.o. w Zambrowie.

Do konsultacji zaproszono także ekspertów z samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, bezpieczeństwa, kultury i ochrony zdrowia.

W wyniku spotkań roboczych Zespołu podjęto decyzję, iż Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów zostanie przygotowana na dziesięć kolejnych lat. Poprzednia Strategia obowiązywała do 2020 roku.

W ramach prac nad Strategią zrealizowano badania wśród liderów społeczności lokalnej miasta Zambrów. Celem badań było poznanie opinii odnośnie do występujących w Zambrowie problemów społecznych oraz zaprezentowanie rekomendacji dotyczących możliwości rozwiązywania zidentyfikowanych problemów. Wyniki raportu zostały omówione w Rozdziale II, w części Analiza problemów społecznych.

1.6 Struktura strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów składa się z trzech zasadniczych części: wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji Strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera ogólne informacje o mieście oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej, która została oparta na analizie źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w mieście bądź obejmujących zasięgiem działania jego mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT). Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: demografia, gospodarka, zasoby i warunki mieszkaniowe, rynek pracy i bezrobocie, edukacja, ochrona zdrowia, infrastruktura twarda i społeczna (w tym kultura, sport i rekreacja), bezpieczeństwo, potencjał społeczności lokalnej oraz problemy społeczne.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na czas obowiązywania Strategii. Ujęto je w formie misji, obszarów priorytetowych, celów strategicznych,

celów operacyjnych, które przekładają się na działania. W części programowej wskazano podmioty realizujące Strategię i współpracujące przy jej realizacji, wskazano harmonogram realizacji, przewidywane efekty, wskaźniki realizacji i szacunkowe ramy finansowe. Dodatkowo ujęto informację na temat sposobu wdrożenia Strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji.

Poniższy rysunek prezentuje strukturę Strategii Rozwiązywania Problemów Miasta Zambrów na lata 2021–2030:

Rysunek 1. Struktura Strategii

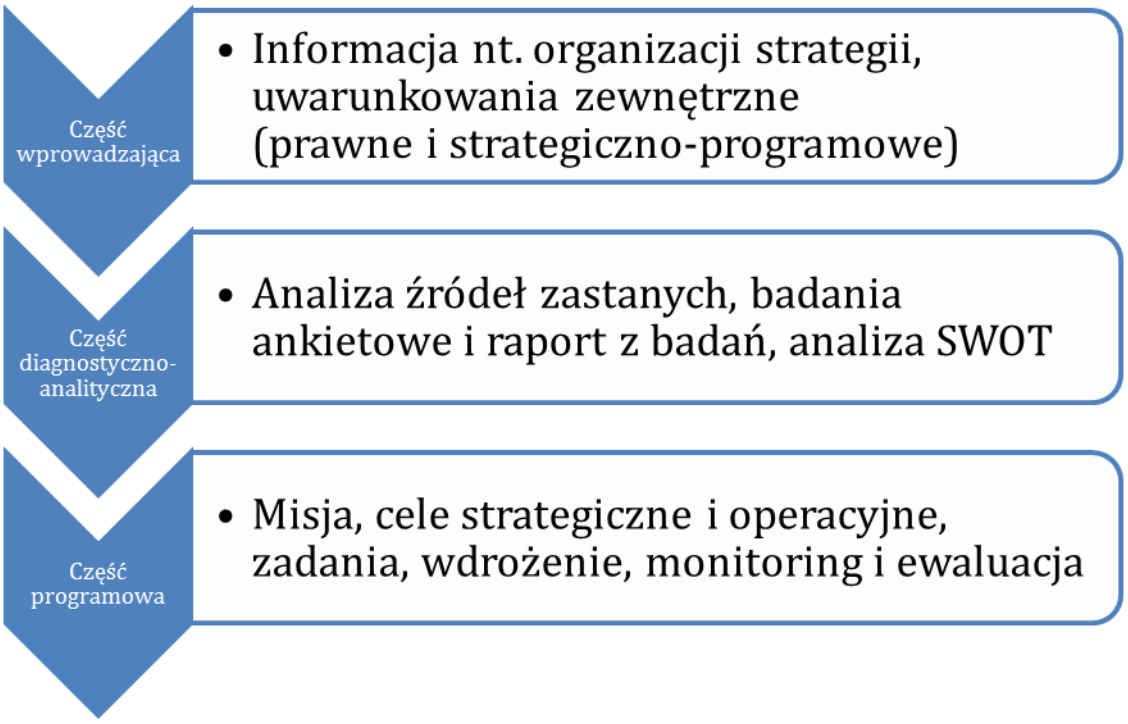

Źródło: opracowanie własne

Rozdział II – część diagnostyczno-analityczna

2.1 Położenie i powierzchnia

Miasto Zambrów jest gminą miejską i zajmuje obszar 19 km^2. Położone jest w południowo-zachodniej części województwa podlaskiego, na pograniczu Mazowsza i Podlasia, w powiecie zambrowskim, nad rzeką Jabłonką, na skrzyżowaniu ważnych tras komunikacyjnych: Warszawa – Białystok /droga krajowa nr 8/, Olsztyn – Łomża – Lublin /droga krajowa nr 63/, Łomża – Bielsk Podlaski – Białowieża /droga krajowa nr 66/.

Zambrów stanowi siedzibę powiatu zambrowskiego, który zajmuje obszar 733 km^2. Powiat położony jest w zachodniej części województwa podlaskiego (stanowi około 4% jego powierzchni). Podzielony został na pięć gmin. Są to: jedna gmina miejska – Zambrów oraz cztery gminy wiejskie: Kołaki Kościelne, Rutki, Szumowo i Zambrów. Powiat zambrowski leży na terenie Zielonych Płuc Polski. Obejmuje tereny o niewielkim stopniu zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego.

Miasto Zambrów jest wielofunkcyjnym ośrodkiem rozwoju skupiającym usługi o znaczeniu powiatowym i ponadpowiatowym w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultury, handlu, administracji i otoczenia biznesu.

Pod względem liczby ludności Zambrów jest siódmym co do wielkości miastem w województwie podlaskim.

Rysunek 2. Położenie Zambrowa w województwie podlaskim

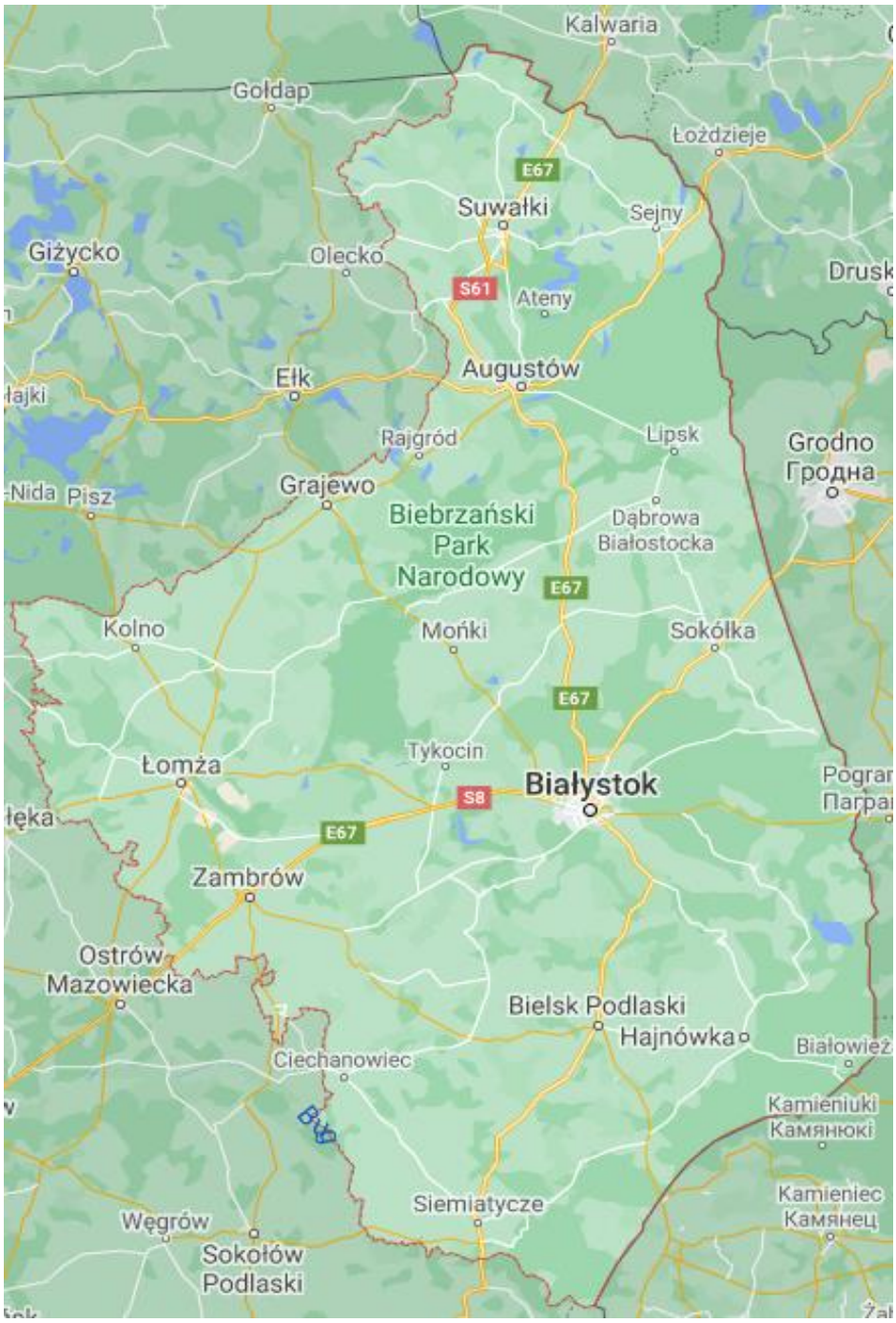

Źródło: Mapy Google (zgoda na rozpowszechnianie na podstawie zapisów pkt 1c Licencji map Google, ostatnia modyfikacja 31.03.2020)

Rysunek 3. Położenie Zambrowa w powiecie zambrowskim

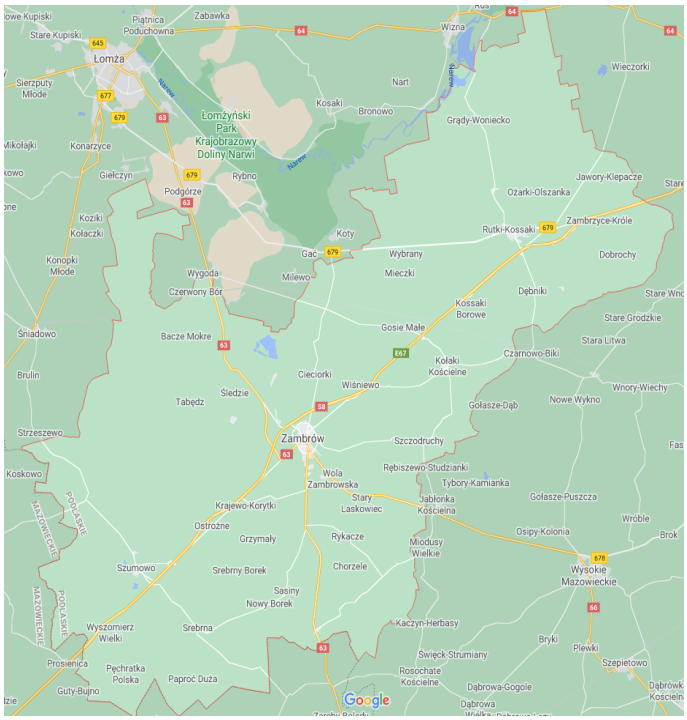

Źródło: Mapy Google (zgoda na rozpowszechnianie na podstawie zapisów pkt 1c Licencji map Google, ostatnia modyfikacja 31.03.2020)

Rysunek 4. Plan Zambrowa

Źródło: Mapy Google (zgoda na rozpowszechnianie na podstawie zapisów pkt 1c Licencji map Google, ostatnia modyfikacja 31.03.2020)

2.2 Potencjał demograficzny

Potencjał demograficzny to jeden z kluczowych czynników wpływających na rozwój społeczno-gospodarczy gminy. Analiza demograficzna obejmuje m.in. przyrost naturalny, strukturę ludności, zróżnicowanie przestrzenne zjawisk demograficznych w obszarze gminy wraz z oceną kierunków zmian.

Charakteryzując gminę pod względem demograficznym, wykorzystano następujące dane: liczbę i strukturę wieku ludności, współczynnik przyrostu naturalnego, saldo migracji zewnętrznych i zagranicznych, gęstość zaludnienia, prognozę ludności do 2030 roku oraz analizę porównawczą miasta Zambrów z miastami o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju.

Zgodnie ze stanem z 31 grudnia 2019 roku Zambrów był zamieszkiwany przez 22 018 mieszkańców, z czego 52,0% stanowią kobiety, a 48,0% mężczyźni. Na każdych 100 mężczyzn przypada 108 kobiet. W latach 2002–2019 liczba mieszkańców zmalała o 4,1%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,7 l. i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Wykres 1. Liczba ludności miasta Zambrów w lata 1995–2019

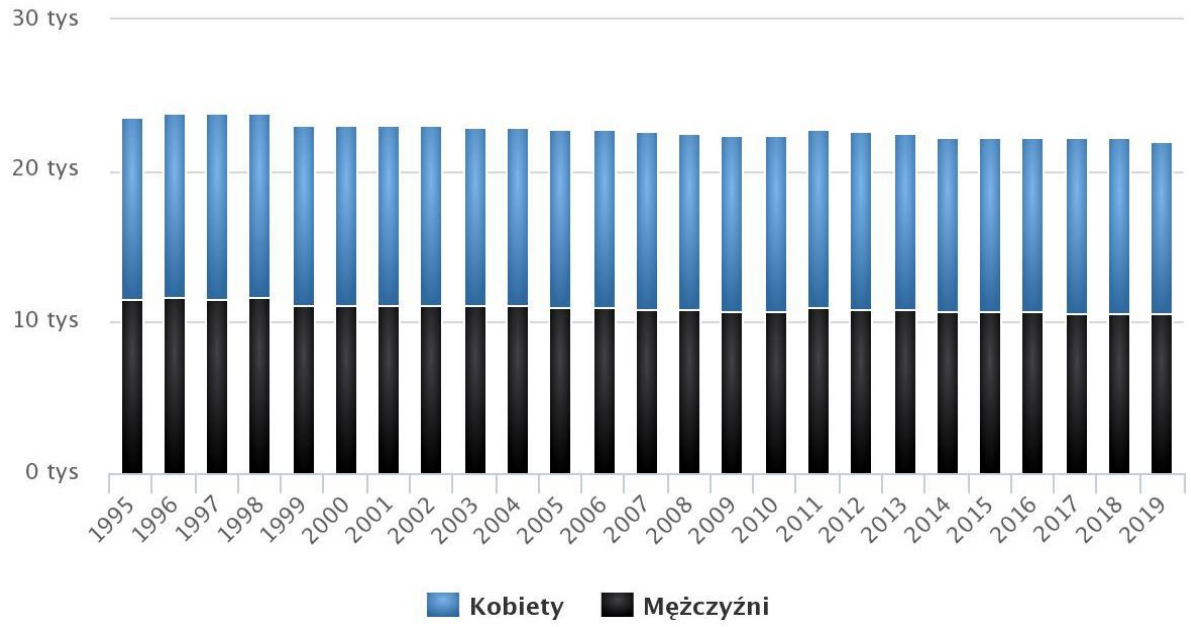

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Na koniec 2019 roku 61,6% mieszkańców Zambrowa było w wieku produkcyjnym, 17,0% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,3% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 2. Struktura wiekowa mieszkańców Zambrowa, stan na 31.12.2019

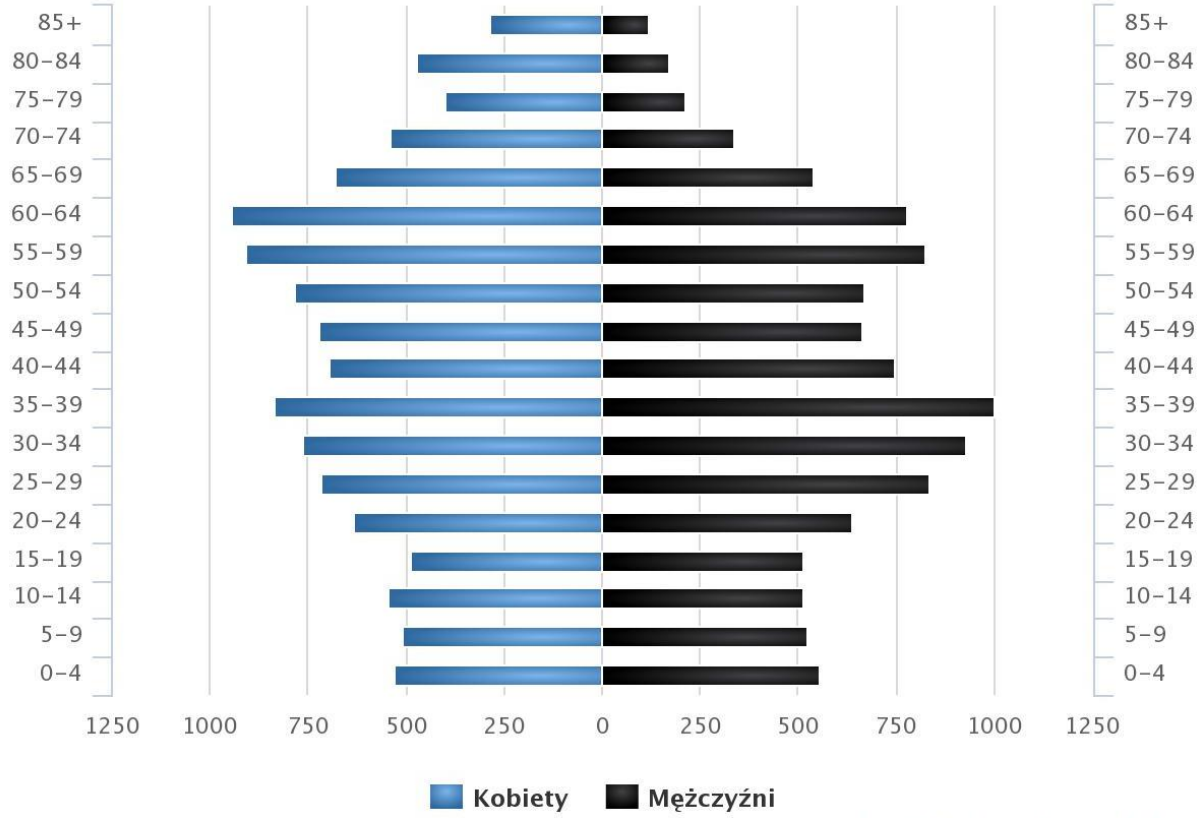

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Zambrów na koniec 2019 roku miał dodatni przyrost naturalny wynoszący 27. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 1,22 na 1000 mieszkańców Zambrowa. W 2019 roku urodziło się 229 dzieci, w tym 41,5% dziewczynek i 58,5% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów, wynosi 0,93 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz porównywalny do współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. Niepokojącym zjawiskiem jest jednak obserwowany w ostatnich latach spadek liczby urodzeń, w konsekwencji następuje zmniejszenie udziału ludności najmłodszej i wzrost udziału osób starszych w strukturze mieszkańców miasta.

Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 1995–2019

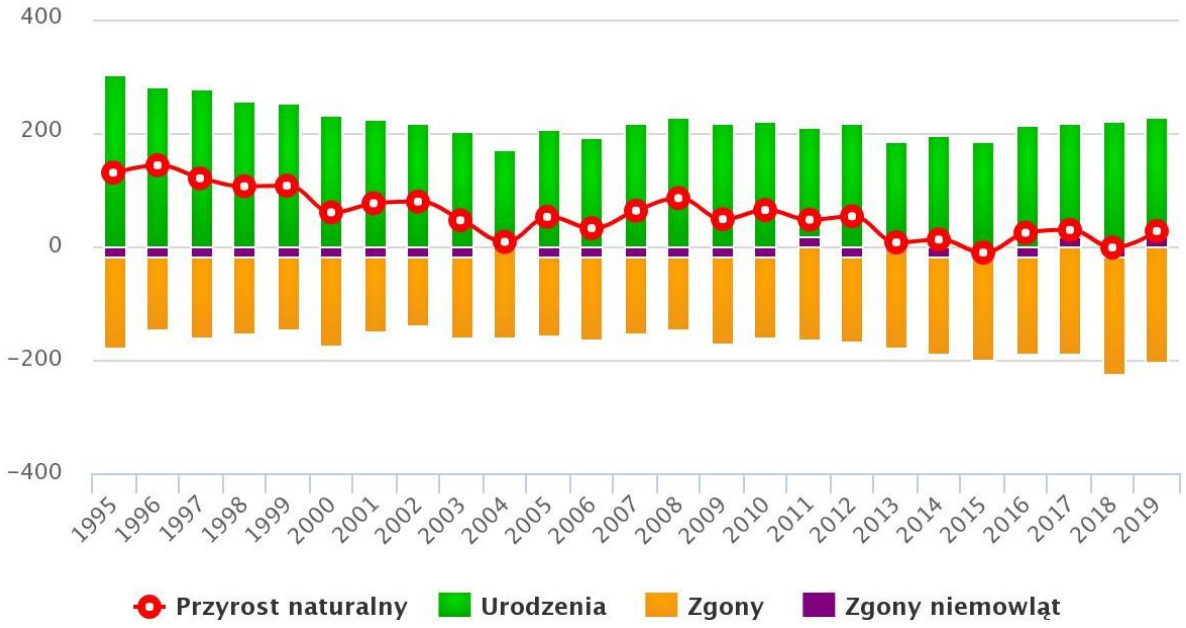

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Niekorzystanie kształtuje się w Zambrowie wskaźnik salda ruchu wędrówkowego, który od 1998 roku przyjmuje wartości ujemne i wykazuje tendencje wzrostowe w kierunku ujemnym. W 2019 roku zarejestrowano 154 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 300 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Zambrowa -146.

Wykres 4. Migracje na pobyt stały w latach 1995–2019

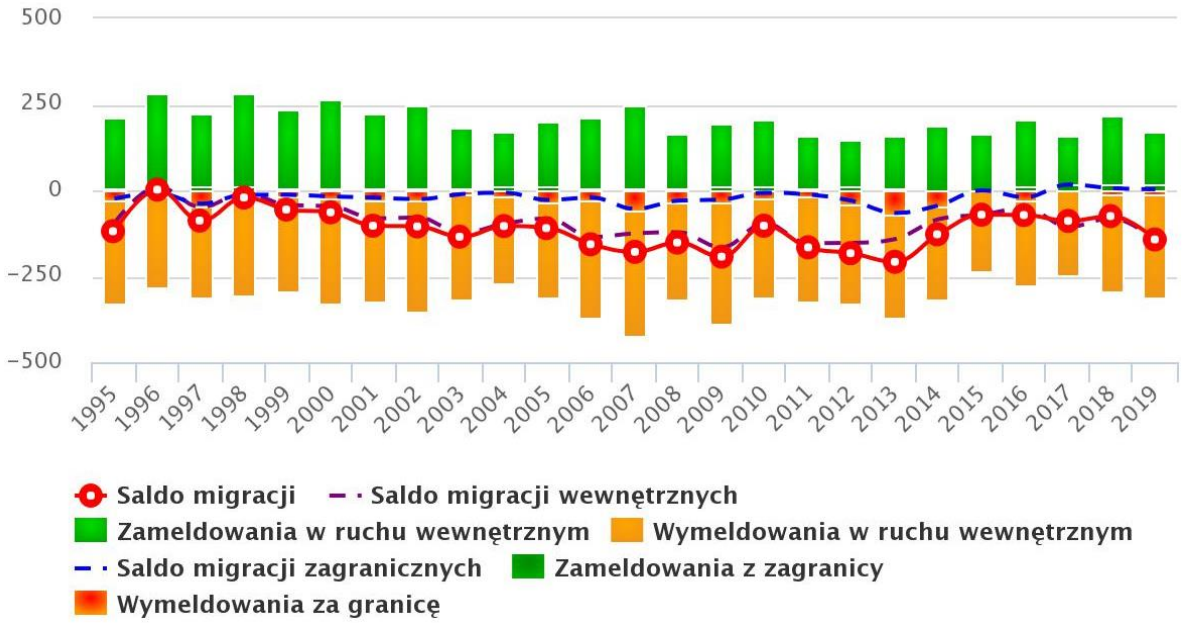

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Na koniec 2019 roku gęstość zaludnienia w Zambrowie (1158 osób/km^2) była niższa od gęstości zaludnienia obszarów zurbanizowanych województwa podlaskiego, która wynosiła 1516 osób/km^2.

Mieszkańcy Zambrowa zawarli w 2019 roku 103 małżeństwa, co odpowiada wskaźnikowi małżeństw na poziomie 4,7 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa podlaskiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano wskaźnik rozwodów plasujący się na poziomie 1,5 na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie poniżej wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie poniżej wartości dla kraju. 28,2% mieszkańców Zambrowa jest stanu wolnego, 55,7% żyje w małżeństwie, 3,6% mieszkańców jest po rozwodzie, a 10,1% to wdowy/wdowcy.

Wykres 5. Małżeństwa i rozwody przypadające na 1000 mieszkańców w latach 2002–2019

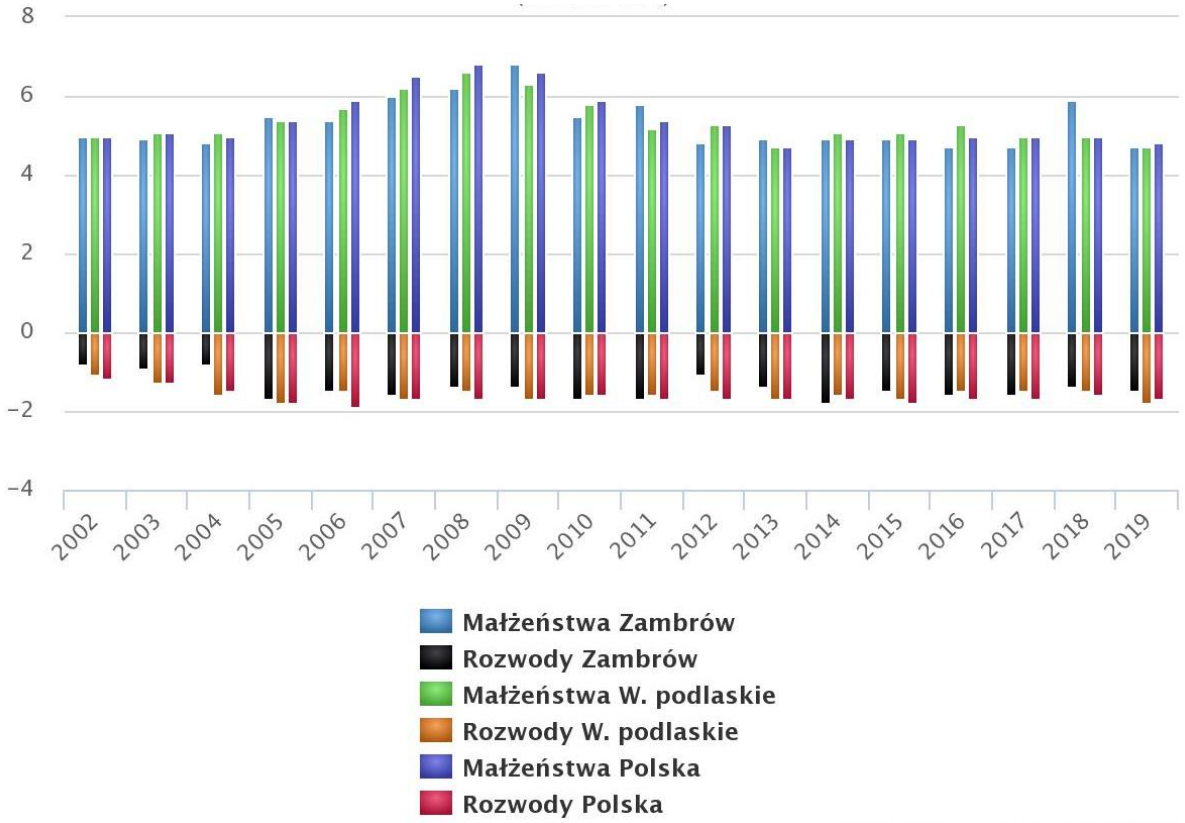

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Zgodnie z prognozami Głównego Urzędu Statystycznego w ciągu najbliższych 10 lat liczba ludności Zambrowa będzie stale maleć i w 2030 roku wyniesie 19 668 mieszkańców. Niepokojący jest także prognozowany spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, tak więc można prognozować, że nasili się proces starzenia się społeczeństwa Zambrowa.

Tabela 1. Prognoza dotycząca struktury ludności miasta Zambrów do 2030 roku

Wiek	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem	21 432	21 255	21 069	20 881	20 691	20 494	20 293	20 088	19 877	19 668
przed-produkcyjny	3692	3701	3668	3642	3572	3486	3430	3344	3271	3 191
produkcyjny	12 728	12 396	12 144	11 855	11 652	11 407	11 127	10 934	10 758	10 610
mobilny	7617	7419	7250	7049	6875	6694	6470	6240	6000	5 815
niemobilny	5111	4977	4894	4806	4777	4713	4657	4694	4758	4 795
poprodukcyjny	5012	5158	5257	5384	5467	5601	5736	5810	5848	5 867
0–14	3129	3082	3018	2979	2911	2853	2788	2737	2677	2 622
15–59	12 497	12 229	12 018	11 761	11 597	11 366	11 161	10 942	10 768	10 606
60+	5806	5944	6033	6141	6183	6275	6344	6409	6432	6 440
15–64	14 280	13 962	13 699	13 390	13 126	12 828	12 560	12 330	12 082	11 890
65+	4023	4211	4352	4512	4654	4813	4945	5021	5118	5 156
80+	1080	1091	1086	1070	1062	1067	1085	1146	1197	1 246

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Prognoza ludności gmin na lata 2017–2030 (opracowanie eksperymentalne)", Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl [2020]

Wykres 6. Prognoza dotyczaca liczby ludności miasta Zambrów do 2030 roku

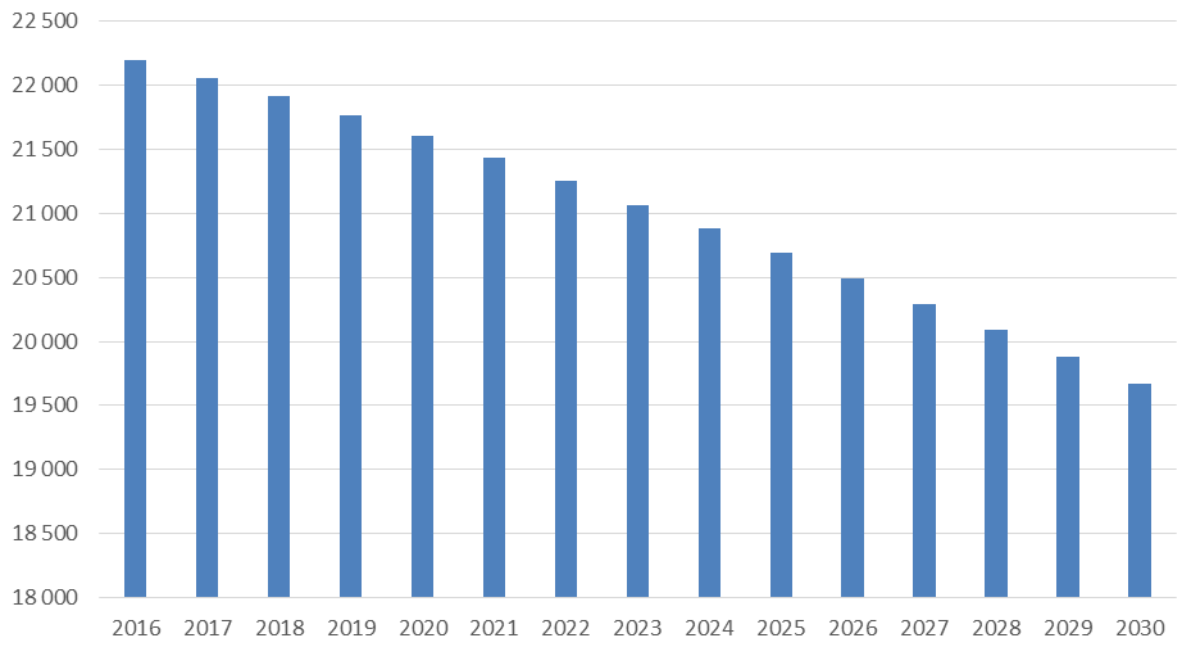

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Prognoza ludności gmin na lata 2017–2030 (opracowanie eksperymentalne)", Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl [2020]

W ramach analizy sytuacji demograficznej miasta Zambrów podjęto próbę analizy porównawczej miasta Zambrów z miastami o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju[17]. Grupę zawężono do miast z terenu województwa podlaskiego: Bielsk Podlaski, Grajewo, Kolno, Hajnówka i Siemiatycze. Porównanie nie jest oceną w kategoriach bezwzględnych – ale w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą.

Wartości dodatnie zaprezentowane na poniższym wykresie słupkowym oznaczają lepszą sytuację demograficzną Zambrowa w stosunku do grupy porównawczej.

Wykres 7. Wskaźnik syntetyczny* dla miasta Zambrów w obszarze sytuacji demograficznej w latach 2014–2018

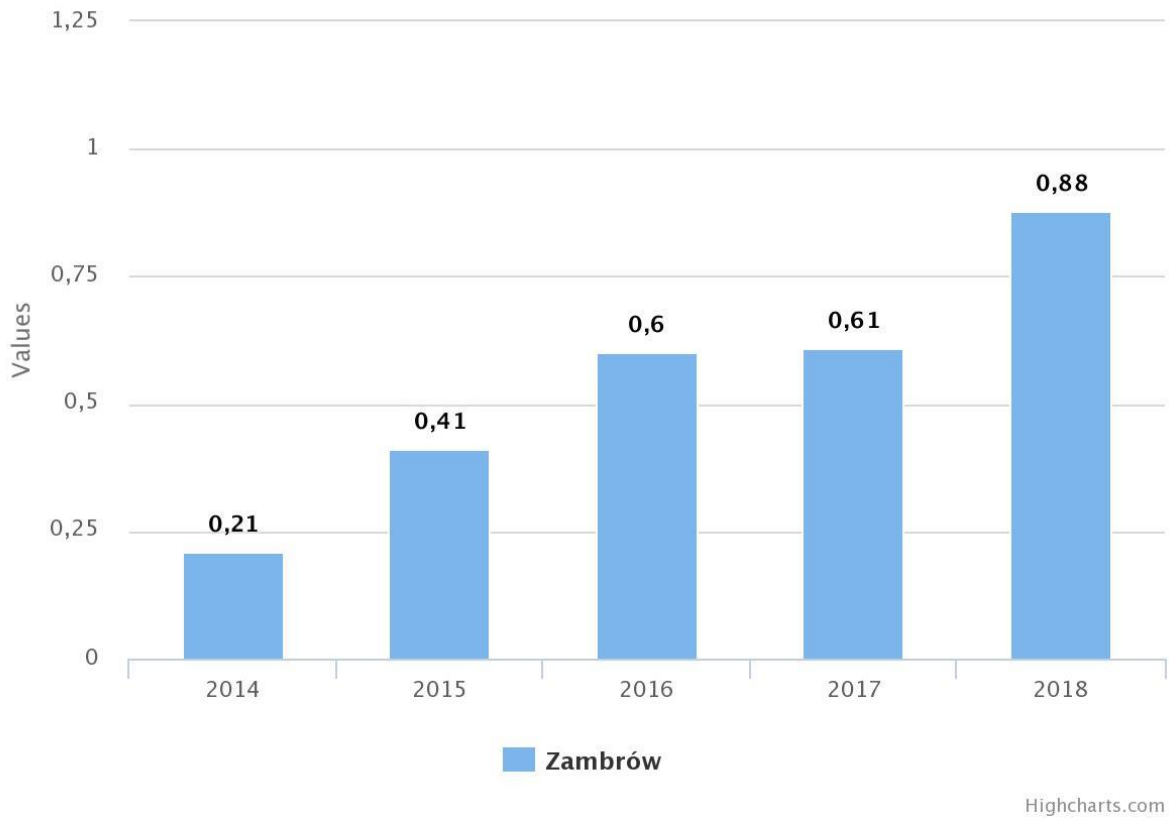

Źródło: opracowanie na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych [2020]

* Wskaźniki syntetyczne wskazują na to, jak dana sfera prezentuje się w stosunku do średniego poziomu grupy porównawczej.

[17] Śleszyński P., Komornicki T. (2016), „Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego", Przegląd Geograficzny, Nr 88, 4, s. 469–488.

Jednym z najważniejszych sposobów prezentacji wskaźników syntetycznych jest wykres XY. Pozwala on zarówno na ocenę wartości wskaźnika uzyskanej przez gminę w stosunku do średniej wartości wskaźnika w grupie porównawczej w badanym roku, jak i na oszacowanie postępu (również w stosunku do grupy porównawczej) uzyskanego w ciągu ostatnich 5 lat.

Zambrów znalazł się w ćwiartce I, co oznacza, że charakteryzuje się lepszą sytuacją niż przeciętna w podobnych gminach, zaś rozwój miasta w badanym obszarze nastąpił szybciej. Można zatem stwierdzić, że miasto Zambrów jest liderem w obszarze sytuacji demograficznej wśród jednostek o podobnej strukturze osiedleńczej w kraju.

Rysunek 5. Wskaźnik syntetyczny dla miasta Zambrów w obszarze sytuacji demograficznej w latach 2014–2018

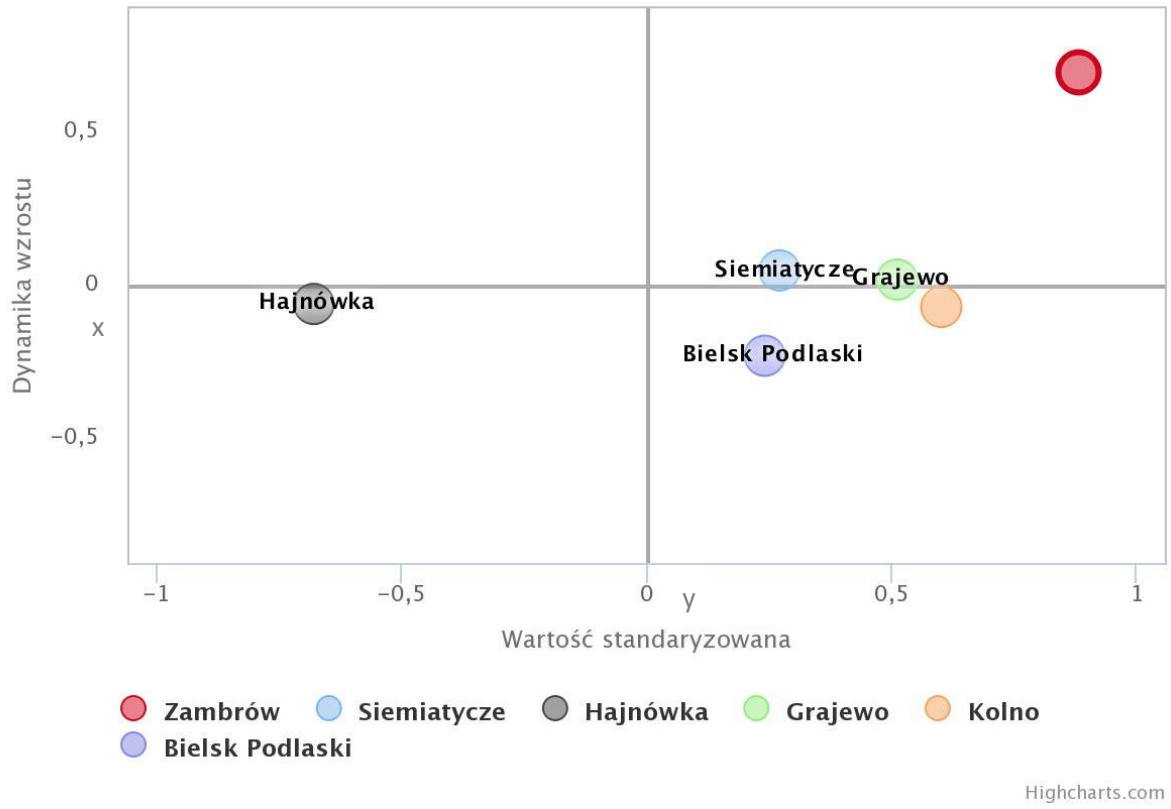

Źródło: opracowanie na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych [2020]

Tabela 2. Wskaźniki syntetyczne Zambrowa i miast z grupy porównawczej za lata 2014–2018

Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
Zambrów	0.88	0.7
Siemiatycze	0.27	0.05
Hajnówka	-0.68	-0.06
Grajewo	0.51	0.02
Kolno	0.6	-0.07
Bielsk Podlaski	0.24	-0.23

Źródło: opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych [2020]

Podsumowując sytuację demograficzną miasta Zambrów, należy zauważyć nasilający się w ostatnich latach spadek liczby urodzeń, zmniejszenie udziału ludności najmłodszej i wzrost udziału osób starszych w strukturze mieszkańców miasta. Niepokojący jest także prognozowany przez Główny Urząd Statystyczny spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, a co za tym idzie – postępujący proces starzenia się społeczeństwa Zambrowa.

Biorąc pod uwagę sytuację Zambrowa na tle miast z grupy porównawczej o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju, należy zauważyć, iż mimo wszystko sytuacja demograficzna miasta Zambrów kształtuje się stosunkowo lepiej niż w Bielsku Podlaskim, Grajewie, Kolnie, Hajnówce czy Siemiatyczach.

2.3 Potencjał gospodarczy

Charakteryzując gminę pod względem gospodarczym, przeanalizowano następujące dane statystyczne: liczbę podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON, rozkład podmiotów według stanu wielkości, podmioty gospodarki narodowej posiadające osobowość prawną, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według sekcji PKD, wskaźnik obciążenia demograficznego. Ponadto przeprowadzono analizę porównawczą sytuacji gospodarczej Zambrowa z miejscowościami o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju oraz ogólną atrakcyjność inwestycyjną miasta.

W Zambrowie na koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 2012 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1630 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników, można stwierdzić, że w Zambrowie najwięcej (1945) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0–9 pracowników. W mieście funkcjonują dwa przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 250 pracowników.

Tabela 3. Rozkład podmiotów gospodarki narodowej według klas wielkości, stan na 31.12.2019

Wielkość przedsiębiorstwa	Liczba przedsiębiorstw
Mikroprzedsiębiorstwa (0–9 zatrudnionych)	1945
Małe przedsiębiorstwa (10–49 zatrudnionych)	48
Średnie przedsiębiorstwa (50–249 zatrudnionych)	17
Duże przedsiębiorstwa (250–999 zatrudnionych)	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl [2020]

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Zambrowie najwięcej (120) jest podmiotów stanowiących spółki cywilne, na drugim miejscu pod względem liczebności plasują się spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością.

Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej posiadające osobowość prawną wpisane do rejestru REGON według formy prawnej, stan na 31.12.2019

Forma prawna przedsiębiorstwa	Liczba przedsiębiorstw
Spółdzielnie ogółem	7
Spółki handlowe ogółem	94
Spółki handlowe – z udziałem kapitału zagranicznego	10
Spółki handlowe – akcyjne	1
Spółki handlowe – z ograniczoną odpowiedzialnością	69
Spółki handlowe – z ograniczoną odpowiedzialnością, z udziałem kapitału zagranicznego	10
Spółki cywilne ogółem	120

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl [2020]

1,0% (20) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 25,8% (519) podmiotów, a 73,2% (1473) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Zgodnie ze stanem z 31.12.2019 roku w Zambrowie zarejestrowanych było 1630 osób prowadzących działalność gospodarczą. Wśród tej grupy najczęściej deklarowanymi obszarami działalności są: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, również motocykli (25,7%), oraz budownictwo (19,6%).

Wykres 8. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według sekcji PKD 2007, stan na 31.12.2019

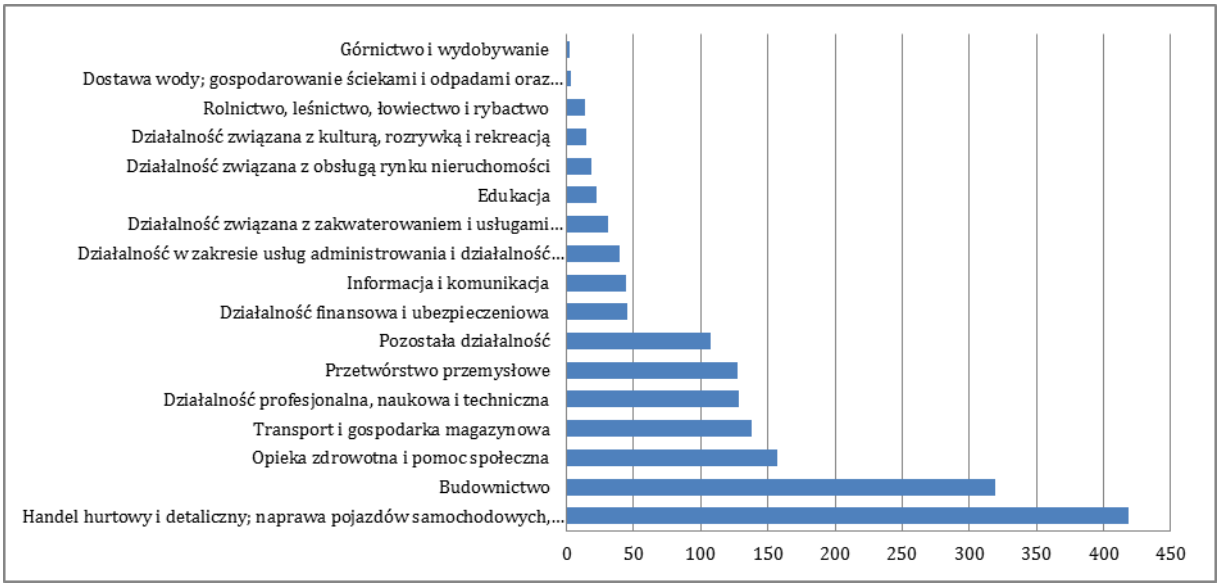

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl [2020]

Wskaźnik obciążenia demograficznego na koniec 2018 roku przedstawia się następująco: liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym plasuje się na poziomie 62,3. W województwie wskaźnik obciążenia demograficznego wynosi 63,8, zaś w kraju 66,7.

W ramach analizy sytuacji gospodarczej miasta Zambrów podjęto próbę analizy porównawczej miasta Zambrów z miastami o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju[18]. Grupę zawężono do miast z terenu województwa podlaskiego: Bielsk Podlaski, Grajewo, Kolno, Hajnówka i Siemiatycze. Porównanie nie jest oceną w kategoriach bezwzględnych – ale w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą.

W Zambrowie w ostatnich latach średnio przypadało 88 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Sytuacja przedstawia się gorzej niż średnia w grupie porównawczej, ale nastąpiła jej poprawa względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej.

[18] Śleszyński P., Komornicki T. (2016), „Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego", Przegląd Geograficzny, Nr 88, 4, s. 469–488.

Rysunek 6. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców

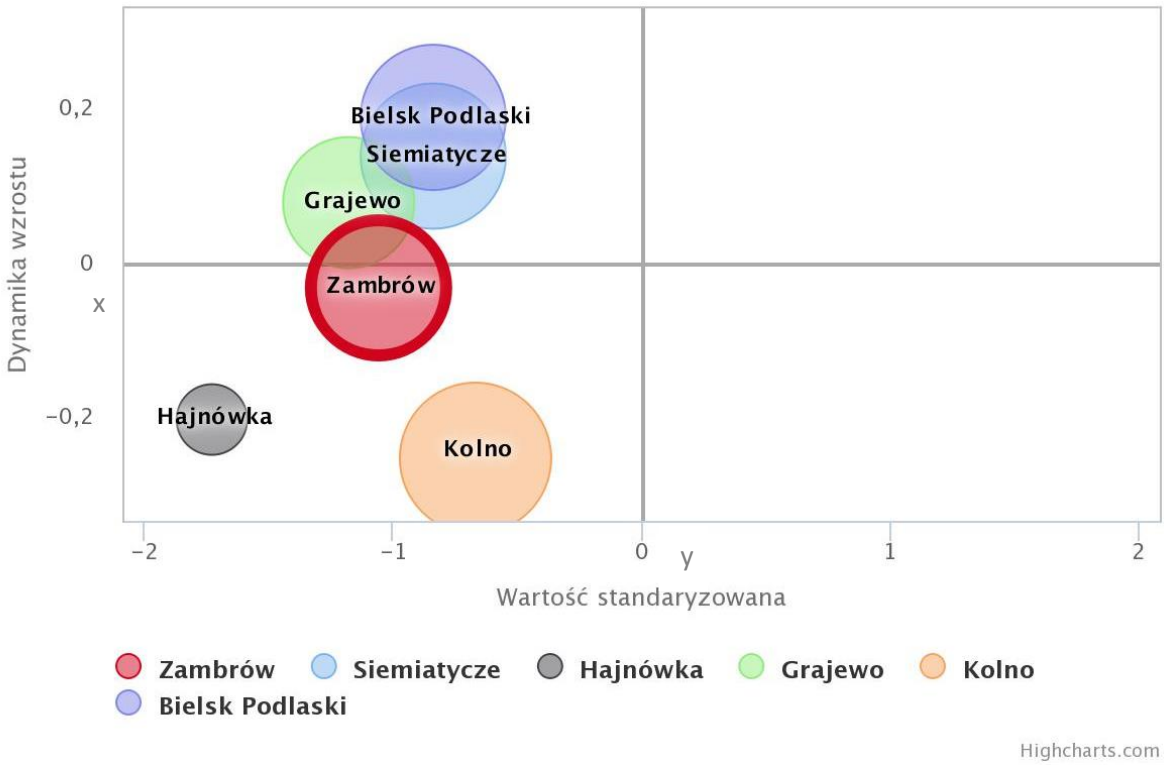

Źródło: opracowanie na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych [2020]

Ważną rolę w mieście odgrywają większe zakłady produkcyjne o dużej wartości produkcji (usług) i zatrudniające relatywnie wielu pracowników. Do nich należą: Zakład Produkcji Mleczarskiej Mlekpol (ponad 300 osób), a także Keylite RW Polska Sp. z o.o. – producent okien dachowych z kapitałem irlandzkim (ponad 250 osób), MONOLIT – producent okien i drzwi (150 osób) oraz Przedsiębiorstwo Budowy Dróg „BITUM" Sp. z o. o. (ponad 100 osób).

Inne znaczące zakłady działające w Zambrowie to:

- BALTON – producent wysoce specjalistycznego sprzętu medycznego dla kardiologii, radiologii, anestezjologii, chirurgii, dializy, urologii i ginekologii. Zakład produkcyjny w Zambrowie zatrudnia około 70 osób. Obecnie firma rozbudowuje zakład,
- INTER-TECH – producent maszyn i urządzeń rolniczych,
- OstroVit – producent suplementów i odżywek dla sportowców,
- Greenvit – producent wysokiej jakości ekstraktów roślinnych,
- Przetwórstwo Owoców i Warzyw „Provitus",

- Przedsiębiorstwo Przemysłu Budowlanego „Rembud”,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Marek Mackiewicz (Zakład Produkcyjny w Zambrowie),
- Przedsiębiorstwo Produkcji Handlu i Usług Gama sp. z o.o. – produkcja folii i opakowań z folii,
- „TEFIM” sp. z o.o. – producent opakowań papierowych i tekturowych.

Do największych zakładów pracy położonych w okolicach miasta należy wiodący polski producent okien PCV i drzwi firma „Dobroplast” z siedzibą w Starym Laskowcu. Firma „Dobroplast” należąca do Grupy AFG zatrudnia blisko 1200 osób, z czego ponad 90% pracuje w Starym Laskowcu pod Zambrowem.

Na terenie miasta funkcjonują podmioty tworzące otoczenie biznesu, sprzyjające rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości. Mają tutaj swoje oddziały banki, Urząd Skarbowy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W Zambrowie działa kilkanaście firm ubezpieczeniowych, lokalni przedsiębiorcy mogą także korzystać z placówek pocztowych, kancelarii prawnych i notarialnych oraz z usług biur zajmujących się doradztwem finansowym. Na terenie miasta funkcjonuje kilkanaście biur świadczących usługi księgowo-finansowo-podatkowe.

W mieście znajduje się Punkt Konsultacyjno-Doradczy dla małych i średnich przedsiębiorstw finansowany ze środków Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. Instytucja świadczy bezpłatne usługi doradcze w zakresie administracyjno-prawnych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej, zarządzania przedsiębiorstwem, a także krajowych i unijnych projektów pomocowych.

2.3.1 Atrakcyjność inwestycyjna

Jedną z najważniejszych inicjatyw samorządu miasta Zambrów z zakresu wspierania lokalnej przedsiębiorczości było utworzenie w 2006 roku Zambrowskiego Parku Przemysłowego (ZPP). Inwestycja powstała dzięki dofinansowaniu ze środków UE. Zambrowski Park Przemysłowy powstał na bazie hal produkcyjnych po byłych Zambrowskich Zakładach Przemysłu Bawełnianego. Inwestycja ta wpłynęła na usprawnienie całej gospodarki lokalnej. Pozyskano trzech strategicznych inwestorów, w tym dwóch zagranicznych, którzy stworzyli miejsca pracy dla ponad 300 osób (branża produkcji okien oraz produkcji opakowań papierowych). Ponadto w 2011 roku zakończyła się rozbudowa ZPP, w wyniku prac adaptacyjnych na potrzeby produkcyjno-usługowe dodatkowo przekazano około 7500 m² powierzchni użytkowej w przemysłowym standardzie, z halą podzieloną na sześć modułowych sektorów, z nowymi posadzkami, uzbrojeniem oraz infrastrukturą na zewnątrz obiektu.

Miasto Zambrów uzbroiło w pełną infrastrukturę techniczną 26 ha terenów przemysłowych w południowej części miasta, na których swoją działalność prowadzą nowe firmy produkcyjne. W 2020 roku rozpoczęła się realizacja projektu pn. „Utworzenie terenów inwestycyjnych przy ul. Białostockiej w Zambrowie”. Obecnie trwają prace nad uzbrojeniem terenu. Zakończenie robót

budowlanych planowane jest na koniec sierpnia 2021 roku. W ramach inwestycji powstanie obszar inwestycyjny o powierzchni ponad 8 ha przeznaczony pod zabudowę produkcyjno-usługową. Teren jest objęty zwolnieniami z podatku od nieruchomości na podstawie uchwały Nr 100/XIX/2020 Rady Miasta Zambrów z dnia 30 czerwca 2020 roku w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości.

2.4 Analiza finansowa

Analiza finansowa gminy zawiera ocenę potencjału gminy w zakresie zdolności do wykonywania zadań i zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców. Równowaga budżetowa jest równie ważna, ponieważ decyduje o samodzielności finansowej gminy.

W tym obszarze przeprowadzono analizę budżetu, czyli dochodów i wydatków, przychodów i rozchodów, wykorzystując takie dane, jak m.in.: dochody własne gminy na 1 mieszkańca, wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca, struktura wydatków z budżetu gminy (w tym % wydatków na pomoc społeczną, rodzinę i ochronę zdrowia).

Suma wydatków budżetu miasta Zambrów w 2019 roku wyniosła 88,8 mln złotych, co daje ok. 4 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek wydatków o 9,7 % w porównaniu do roku 2018. Największa część budżetu Zambrowa – 38,78% została przeznaczona na działy: 851 – Ochrona zdrowia, 852 – Pomoc społeczna oraz 855 – Rodzina. Znaczna część budżetu Zambrowa – 36,40% została przeznaczona na Dział 801 – Oświata i wychowanie.

Wydatki inwestycyjne w 2019 roku wynosiły 3,2 mln złotych i stanowiły 3,6% wydatków ogółem, w przeliczeniu na jednego mieszkańca wydatkowano 148,84 zł.

Tabela 5. Wydatki budżetu Zambrowa według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2017–2019

Wyszczególnienie	2017	%	2018	%	2019	%
Ogółem	**85 283 766,40**	**100,00%**	**98 423 769,70**	**100,00%**	**88 825 045,23**	**100,00%**
Dział 010 – Rolnictwo i łowiectwo	44 770,01	0,05%	44 092,88	0,04%	54 575,82	0,06%
Dział 600 – Transport i łączność	5 061 669,77	5,94%	4 126 623,84	4,19%	2 055 930,08	2,31%
Dział 700 – Gospodarka mieszkaniowa	315 399,60	0,37%	2 154 315,20	2,19%	173 922,98	0,20%
Dział 710 – Działalność usługowa	130 766,85	0,15%	157 092,69	0,16%	112 884,80	0,13%
Dział 720 – Informatyka	88 490,99	0,10%	87 063,46	0,09%	87 875,52	0,10%
Dział 750 – Administracja publiczna	6 037 664,85	7,08%	6 279 554,95	6,38%	6 324 559,29	7,12%
Dział 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	4 576,00	0,01%	142 812,23	0,15%	156 064,00	0,18%
Dział 754 – Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	89 542,45	0,10%	64 899,87	0,07%	61 132,95	0,07%
Dział 757 – Obsługa długu publicznego	0,00	0,00%	16 920,32	0,02%	28 591,79	0,03%
Dział 758 – Różne rozliczenia	0,00	0,00%	0,00	0,00%	388 771,00	0,44%
Dział 801 – Oświata i wychowanie	29 735 770,09	34,87%	36 195 987,55	36,78%	32 331 092,69	36,40%
Dział 803 – Szkolnictwo wyższe	4 000,00	0,00%	2 000,00	0,00%	0	0,00%
Dział 851 – Ochrona zdrowia	693 995,59	0,81%	686 452,02	0,70%	675 262,58	0,76%
Dział 852 – Pomoc społeczna	5 700 102,73	6,68%	5 671 422,83	5,76%	5 601 001,47	6,31%
Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	120 000,00	0,14%	50 000,00	0,05%	65 000,00	0,07%
Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	499 877,84	0,59%	447 828,86	0,46%	378 800,97	0,43%
Dział 855 – Rodzina	21 740 836,55	25,49%	25 362 847,56	25,77%	28 170 313,41	31,71%
Dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5 200 227,24	6,10%	10 237 461,64	10,40%	5 459 164,31	6,15%
Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2 853 998,00	3,35%	3 478 100,00	3,53%	3 205 000,00	3,61%
Dział 926 – Kultura fizyczna	6 962 077,84	8,16%	3 218 293,80	3,27%	3 495 101,57	3,93%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Zambrów

Suma dochodów do budżetu Zambrowa wyniosła w 2019 roku 95,1 mln złotych, co daje 4,3 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 3,1% w porównaniu do roku 2018. Największą część dochodów wygenerował Dział 756 – Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (30,73%). Duża część wpływów pochodzi z Działu 758 – Różne rozliczenia (25,35%) oraz z Działu 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (4,88%). Dział 852 – Pomoc społeczna oraz Dział 855 – Rodzina łącznie wygenerowały 31,08% dochodów do budżetu miasta Zambrów.

Tabela 6. Dochody budżetu Zambrowa według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	%	2018	%	2019	%
Ogółem	**83 287 990,59**	**100,00%**	**92 260 933,96**	**100,00%**	**95 136 564,74**	**100,00%**
Dział 010 – Rolnictwo i łowiectwo	41 786,03	0,05%	41 084,00	0,04%	51 462,75	0,05%
Dział 600 – Transport i łączność	1 568 481,78	1,88%	97 483,14	0,11%	117 087,99	0,12%
Dział 700 – Gospodarka mieszkaniowa	1 650 527,40	1,98%	3 548 355,63	3,85%	2 453 086,05	2,58%
Dział 710 – Działalność usługowa	3000,00	0,00%	3000,00	0,00%	3000,00	0,00%
Dział 720 – Informatyka	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Dział 750 – Administracja publiczna	361 905,75	0,43%	299 722,64	0,32%	395 161,35	0,42%
Dział 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	4576,00	0,01%	142 812,23	0,15%	156 064,00	0,16%
Dział 756 – Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	25 271 882,11	30,34%	26 595 878,55	28,83%	29 238 741,04	30,73%
Dział 758 – Różne rozliczenia	21 420 138,21	25,72%	23 027 192,95	24,96%	24 120 427,90	25,35%
Dział 801 – Oświata i wychowanie	3 894 579,63	4,68%	5 003 833,86	5,42%	3 215 146,07	3,38%
Dział 852 – Pomoc społeczna	2 864 491,01	3,44%	2 782 562,56	3,02%	2 687 933,98	2,83%
Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	369 812,64	0,44%	328 102,67	0,36%	286 613,42	0,30%
Dział 855 – Rodzina	21 345 455,38	25,63%	22 404 071,64	24,28%	26 874 541,01	28,25%
Dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 703 517,86	4,45%	7 098 582,26	7,69%	4 638 082,56	4,88%
Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	45 000,00	0,05%	45 000,00	0,05%	45 000,00	0,05%
Dział 926 – Kultura fizyczna	742 836,79	0,89%	843 251,83	0,91%	854 216,62	0,90%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Zambrów

Analiza udziału wydatków na pomoc społeczną w budżecie miasta Zambrów z ostatnich lat jest zbliżona do średniej w grupie porównawczej (miast o podobnej strukturze osiedleńczej w województwie podlaskim) – 6,74, powiecie – 4,11, województwie – 4,92 i kraju – 4,94.

Wykres 9. Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach budżetu miasta (ogółem) w latach 2015–2018.

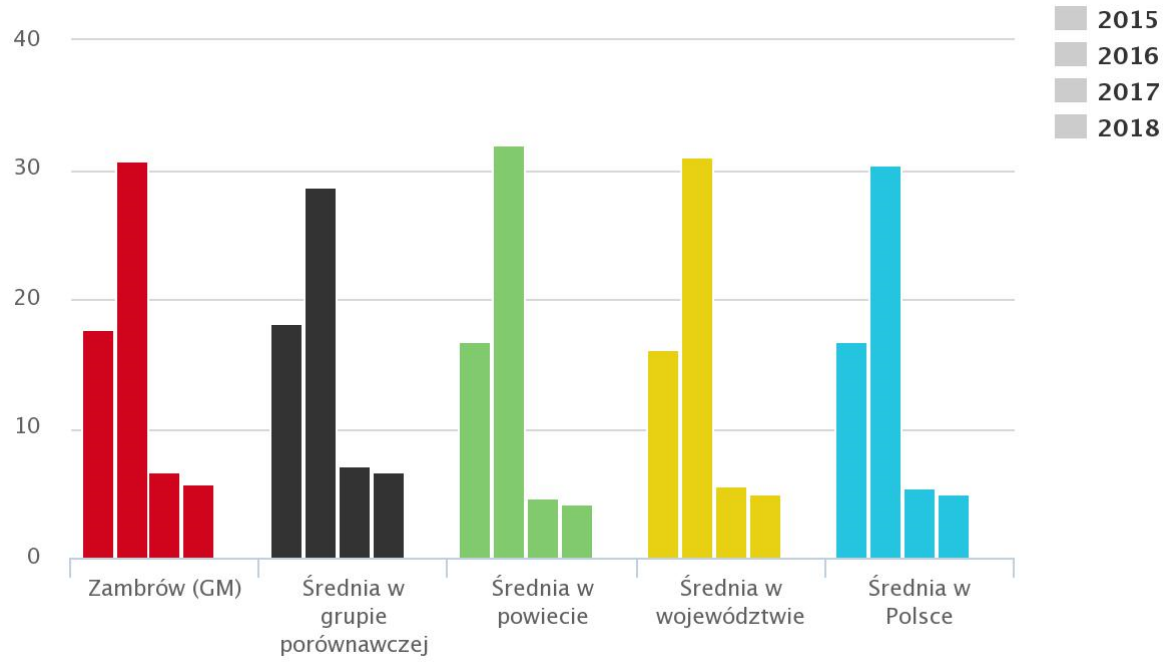

Źródło: opracowanie na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych [2020]

Analizując wydatki inwestycyjne samorządu miasta Zambrów w latach 2014-2018 w przeliczeniu na 1 mieszkańca, należy zauważyć zwiększenie tychże wydatków w ostatnich latach (w roku 2018 osiągnęły 577,19 zł w przeliczeniu na mieszkańca), sytuacja także prezentuje się stosunkowo dobrze na tle jednostek z grupy porównawczej (wykres poniżej):

Wykres 10. Wydatki inwestycyjne samorządu miasta Zambrów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2014–2018

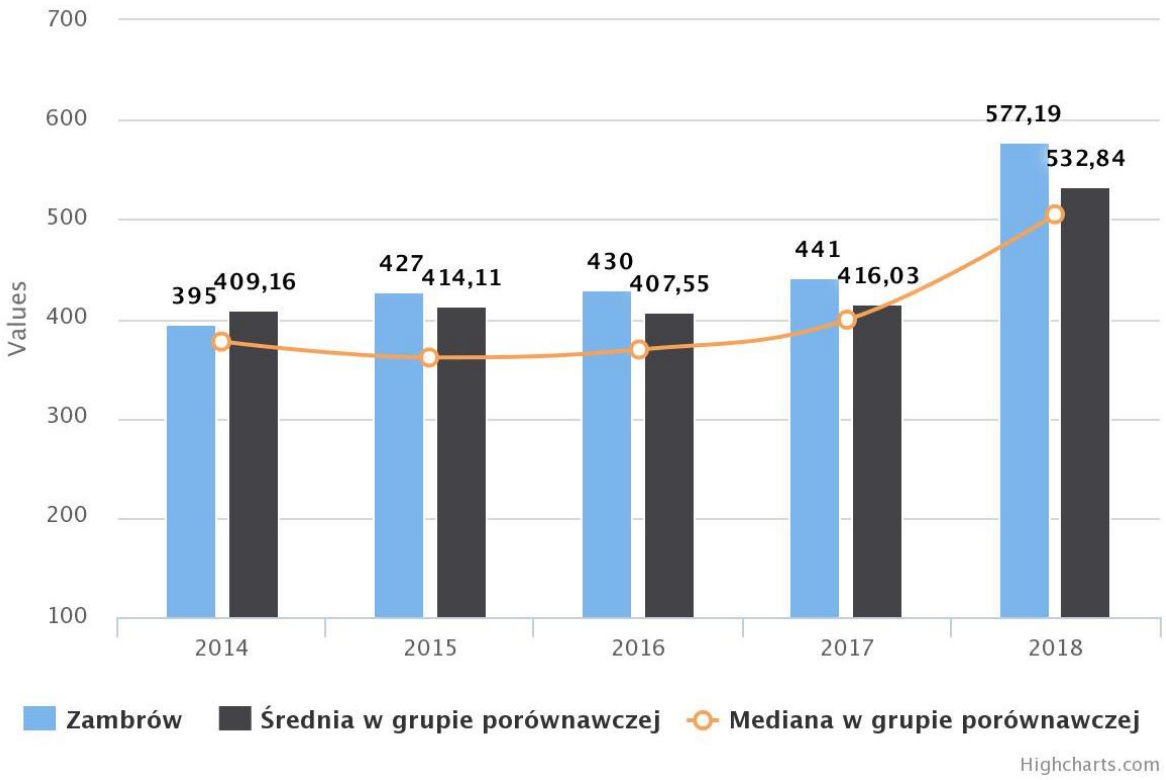

Źródło: opracowanie na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych [2020]

2.5 Analiza polityki mieszkaniowej

Analiza polityki mieszkaniowej, czyli potrzeb i zasobów mieszkaniowych oraz kierunków działań w zakresie mieszkalnictwa lokalnego, w tym korzystania przez gminę z programów dotacyjnych w zakresie mieszkalnictwa.

W celu zobrazowania obszaru mieszkaniowego wykorzystano takie dane, jak: gęstość zaludnienia, wielkość powierzchni użytkowej mieszkaniowej przypadającej na 1 osobę, liczba mieszkań komunalnych i socjalnych, którymi dysponuje gmina, wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne oraz analizę porównawczą miasta Zambrów z miastami o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju.

W 2019 roku w Zambrowie przekazano do użytku 46 mieszkań. Wskaźnik nowych lokali przypadających na każdych 1000 mieszkańców plasuje się na poziomie 2,09. Jest to wartość znacznie

mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego (5,17) oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski (5,40).

Wykres 11. Liczba mieszkań oddanych do użytku w latach 1995–2019

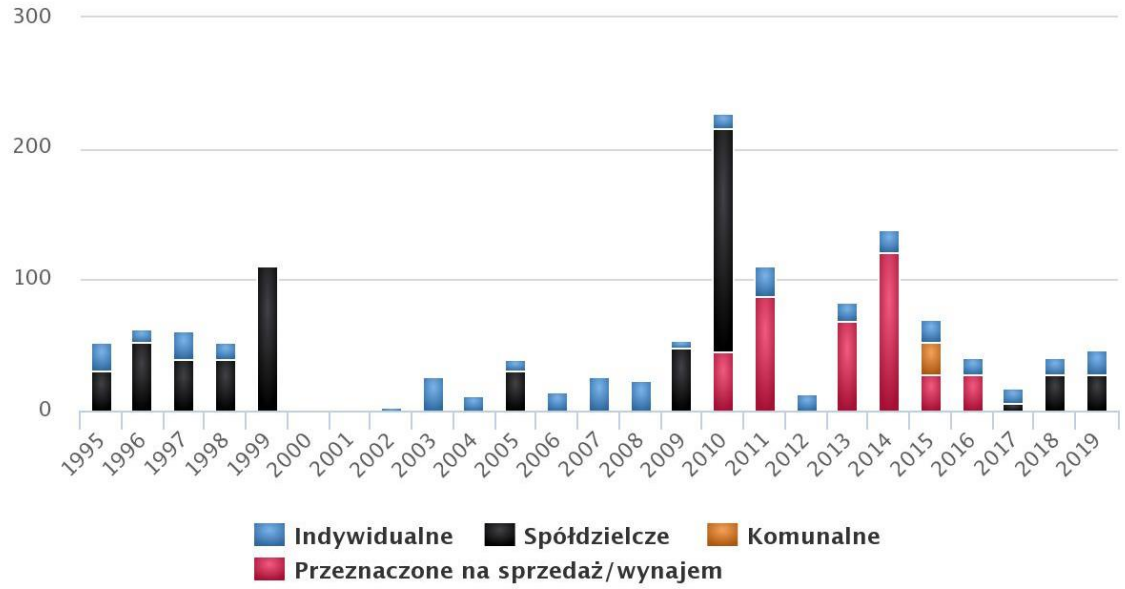

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Całkowite zasoby mieszkaniowe w Zambrowie to 8131 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 367 mieszkań. Jest to wartość nieznacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz nieznacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wykres 12. Liczba mieszkań w Zambrowie w latach 1995–2018

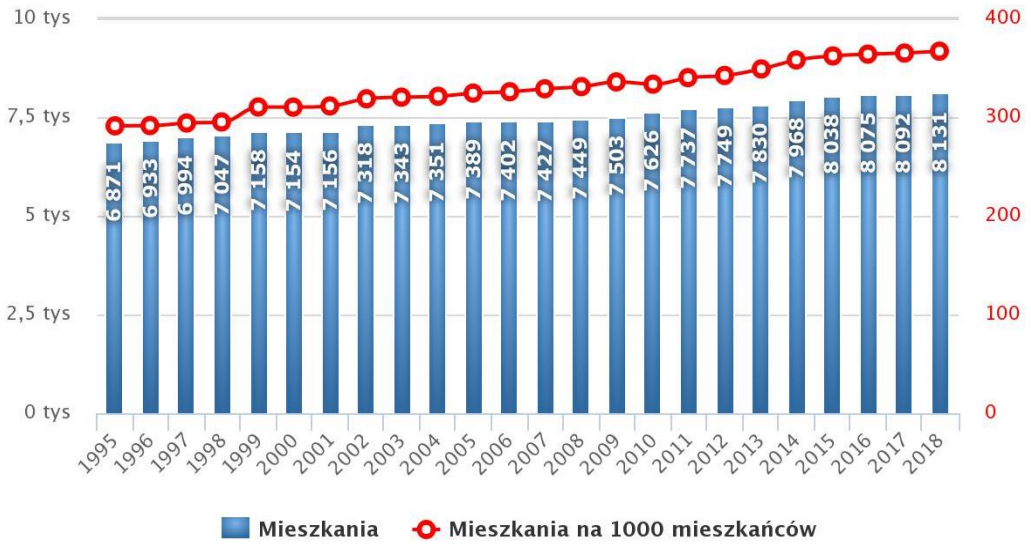

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

60,9% mieszkań zostało przeznaczonych na mieszkania spółdzielcze, 39,1% na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w Zambrowie to 4,26 i jest nieznacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa podlaskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce.

Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2019 roku w Zambrowie to 105,90 m^2 i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa podlaskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę w Zambrowie wynosi 22,70 m^2 i jest mniejsza niż w województwie podlaskim (29,60 m^2) oraz w Polsce (28,20 m^2).

Wykres 13. Przeciętna powierzchnia (m^2) użytkowa mieszkania w latach 2003–2018

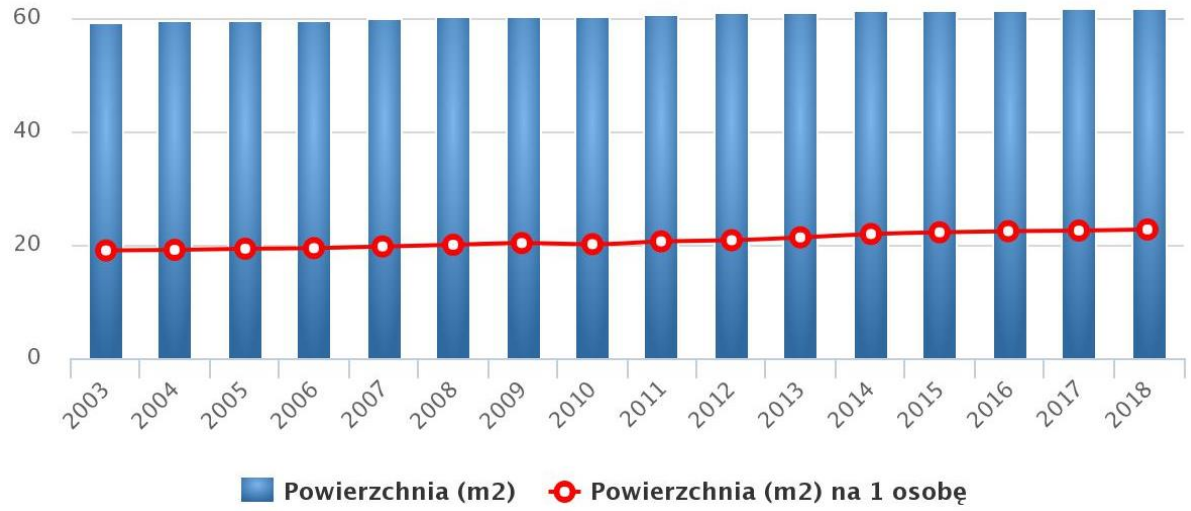

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Na koniec 2019 roku gęstość zaludnienia w Zambrowie (1158 osób/km^2) była niższa od gęstości zaludnienia obszarów zurbanizowanych województwa podlaskiego, która wynosiła 1516 osób/km^2.

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 99,46% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 99,27% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 98,76% mieszkań posiada łazienkę, 95,20% korzysta z centralnego ogrzewania, a 4,01% z gazu sieciowego.

W ramach analizy sytuacji mieszkaniowej miasta Zambrów podjęto próbę analizy porównawczej miasta Zambrów z miejscowościami o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju[19]. Grupę zawężono do miast z terenu województwa podlaskiego: Bielsk Podlaski, Grajewo, Kolno, Hajnówka i Siemiatycze. Porównanie nie jest oceną w kategoriach bezwzględnych – ale w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą.

Zambrów znalazł się IV ćwiartce, co wskazuje, że sytuacja jest gorsza niż średnia w grupie porównawczej i nastąpiło pogorszenie w tym obszarze względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej.

Rysunek 7. Wskaźnik syntetyczny* dla miasta Zambrów w obszarze sytuacji mieszkaniowej w latach 2014–2018

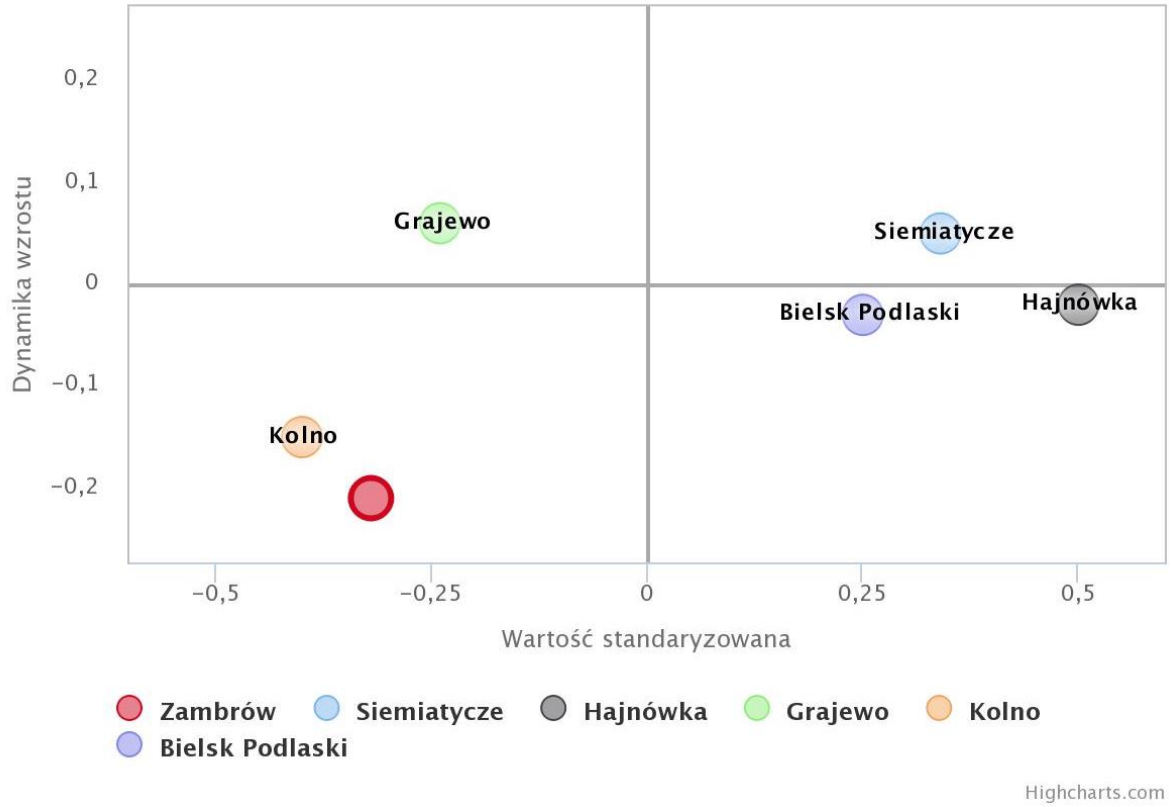

Źródło: opracowanie na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych [2020]

* Wskaźniki syntetyczne wskazują na to, jak dana sfera prezentuje się w stosunku do średniego poziomu grupy porównawczej.

[19] Śleszyński P., Komornicki T. (2016), „Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego", Przegląd Geograficzny, Nr 88, 4, s. 469–488.

2.6 Analiza rynku pracy i bezrobocia

Analiza rynku pracy i stanu bezrobocia w Zambrowie opiera się na analizie stanu i struktury bezrobocia, w tym bezrobocia rejestrowanego, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, produkcyjnych grup wieku, mobilności pracujących, sektorów zatrudnienia aktywnych zawodowo, analizie porównawczej z miastami o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zambrowie na koniec 2019 roku zarejestrowanych jako bezrobotni było 743 mieszkańców Zambrowa, w tym 410 kobiet i 333 mężczyzn. W stosunku do poprzedniego roku liczba osób bezrobotnych w Zambrowie zmniejszyła się o 133 osoby. Prawo do zasiłku dla bezrobotnych przysługiwało 97 mieszkańcom Zambrowa, zaś osób poszukujących pracy było 11.

Od 2012 roku obserwuje się spadek bezrobocia rejestrowanego w Zambrowie, które w 2019 roku wynosiło 8,1% (9,7% wśród kobiet i 6,8% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa podlaskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski.

Wykres 14. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2004–2019

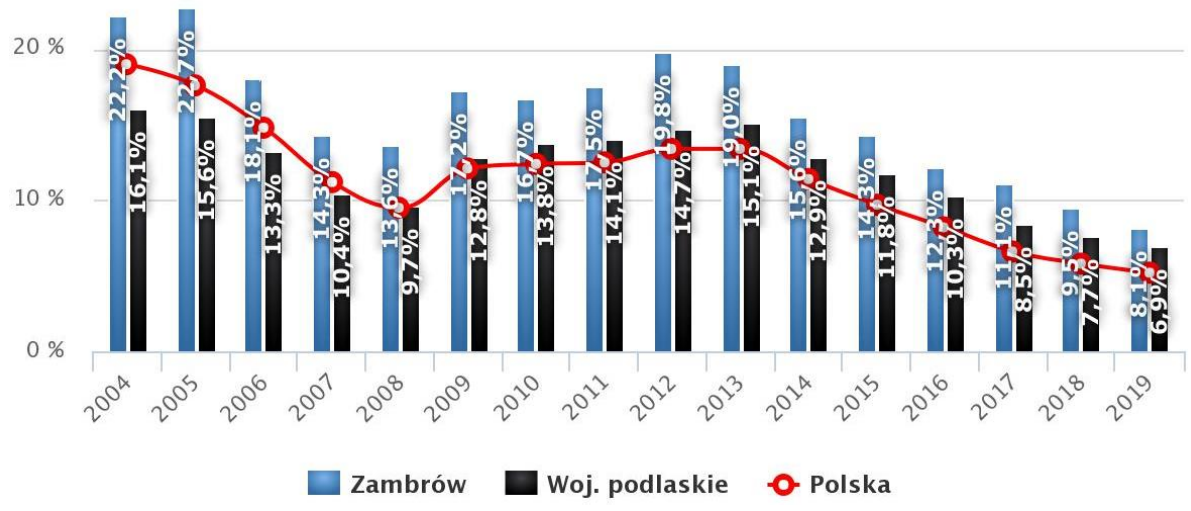

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Obserwuje się spadek udziału liczby osób bezrobotnych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, który w 2015 roku w mieście Zambrów wynosił 9,32, zaś w 2019 roku zmalał do 5,48. Mimo obserwowanej tendencji spadkowej wskaźnik pozostaje wyższy w porównaniu do średniej w powiecie (2019 r. – wskaźnik 3,27), w województwie (w 2019 r. – 4,94) oraz w kraju (2019 r. – 4,62).

Wykres 15. Liczba osób bezrobotnych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym

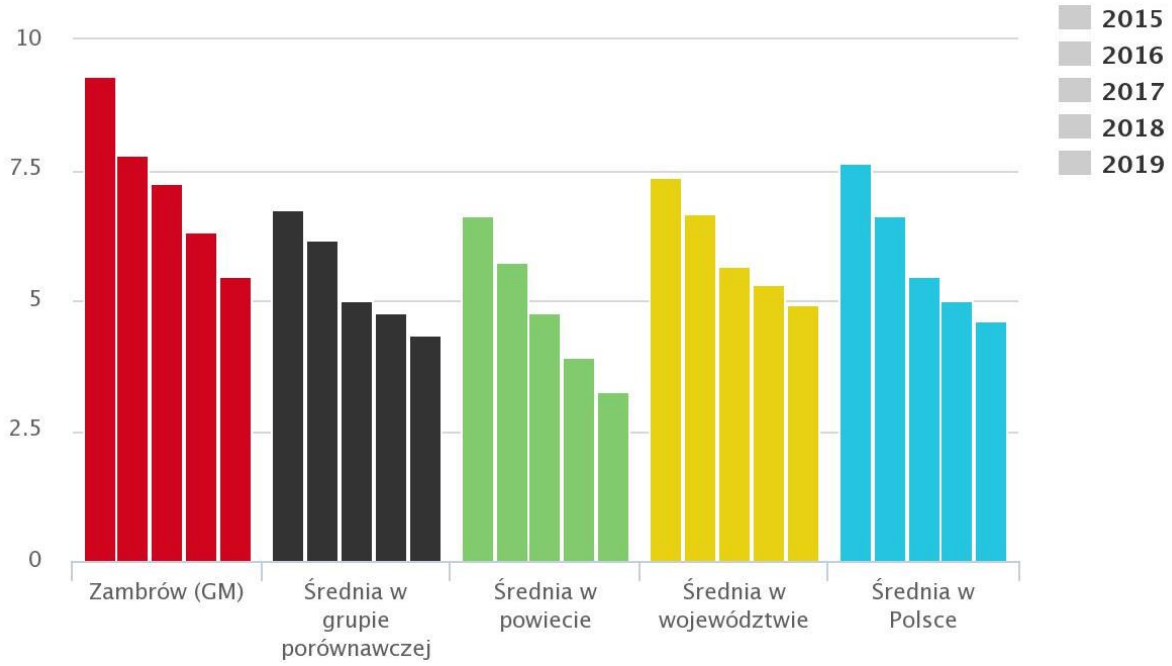

Źródło: opracowanie na podstawie Systemu Analiz Samorządowych [2020]

W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Zambrowie wynosiło 4196,08 PLN, co odpowiada 86,80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wykres 16. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) w Zambrowie w latach 2002–2018

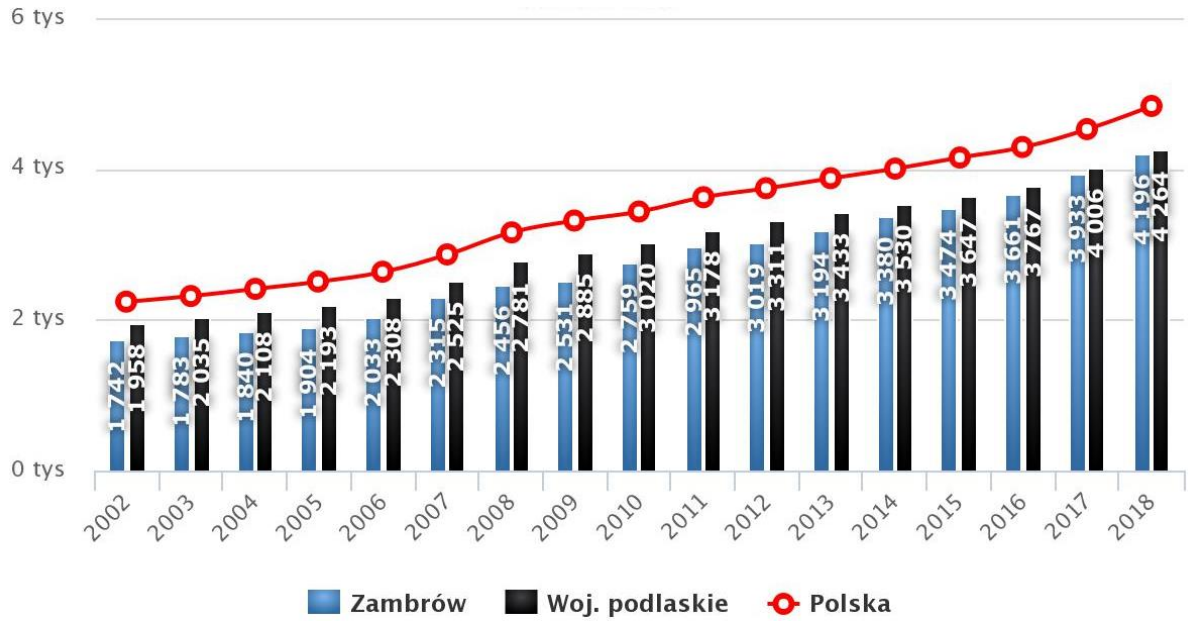

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Zambrowa 597 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 350 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy – tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -247.

Na koniec 2019 roku 61,6% mieszkańców Zambrowa było w wieku produkcyjnym, 17,0% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,3% mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Rysunek 8. Produkcyjne grupy wieku w Zambrowie w 2019 roku

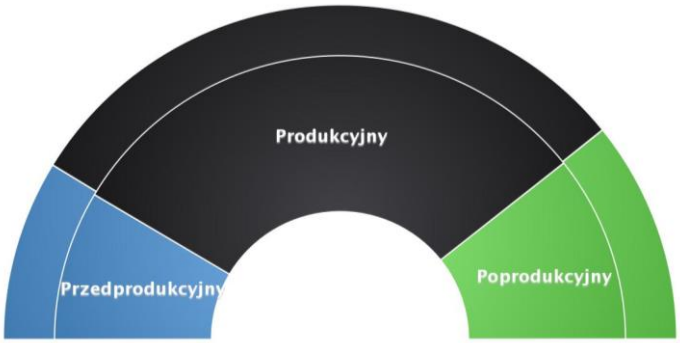

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

41,5% aktywnych zawodowo mieszkańców Zambrowa pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 24,0% w przemyśle i budownictwie, a 14,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,4% – w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

W ramach analizy rynku pracy miasta Zambrów podjęto próbę analizy porównawczej miasta Zambrów z miejscowościami o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju[20]. Zambrów znalazł się w I ćwiartce, w związku z tym sytuacja jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, nastąpiła także poprawa sytuacji w zestawieniu z grupą porównawczą.

Rysunek 9. Wskaźnik syntetyczny rynku pracy w Zambrowie w latach 2014–2018

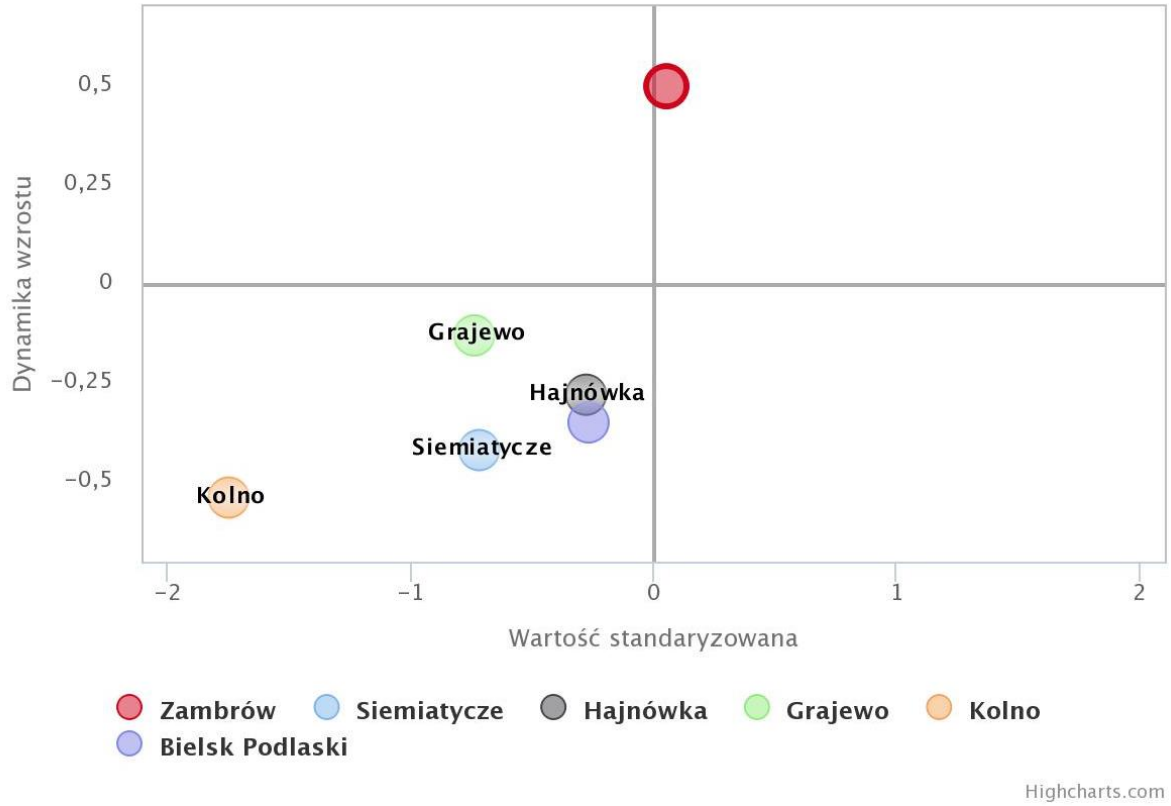

Źródło: opracowanie na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych [2020]

[20] Śleszyński P., Komornicki T. (2016), „Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego", Przegląd Geograficzny, Nr 88, 4, s. 469–488.

2.7 Charakterystyka systemu edukacji

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 12,7% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,2% wykształcenie policealne, 13,2% średnie ogólnokształcące, a 13,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 22,3% mieszkańców Zambrowa, gimnazjalnym 5,8%, natomiast 27,4% podstawowym ukończonym. 2,8% mieszkańców przerwało edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W grupie wiekowej 3–24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16–18 lat) kształci się 17,4% mieszkańców (17,2% wśród dziewczyn i 17,6% wśród chłopaków). Wskaźnik dotyczący liczby uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących wynosi 25,6. Z kolei 21,0 uczniów przypada na oddział w branżowych szkołach I stopnia. 21,6 przypada na oddział w technikach dla młodzieży. W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19–24 lat) znajduje się 26,5% mieszkańców Zambrowa w wieku potencjalnie zbiegającym się z nauką (26,6% kobiet i 26,5% mężczyzn).

Rysunek 10. Edukacyjne grupy wieku w Zambrowie, stan na 2019 rok

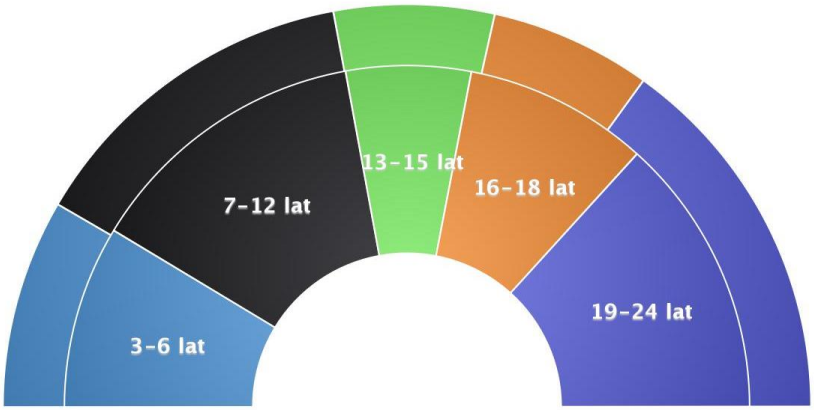

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Zadania oświatowe w zakresie szkolnictwa podstawowego i wychowania przedszkolnego w 2019 roku gmina Miasto Zambrów realizowała w gimnazjum, trzech szkołach podstawowych i pięciu przedszkolach.

W 2019 roku naukę podjęło 1924 uczniów w 85 oddziałach szkół podstawowych, ten sam rok był także ostatnim rokiem funkcjonowania gimnazjów w Polsce. Biorąc pod uwagę ostatnie 3 lata, można zaobserwować, że nastąpiło zwiększenie liczby uczniów o 35,28%, wzrosła także o 30,43% liczba oddziałów.

Tabela 7. Organizacja szkół zambrowskich w latach 2017–2020

Szkoła	UCZNIOWIE			ODDZIAŁY			zmiana po upływie 3 lat			
							uczniów		oddziałów	
	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	liczbowa	%-owa	liczbowa	%-owa
SP 3	376	428	427	16	18	18	+51	+13,56	+2	+12,5
SP 4	781	854	826	33	37	37	+45	+5,76	+4	+12,12
SP 5	496	622	671	23	28	30	+175	+35,28	+7	+30,43
Razem w SP	1653	1904	1924	72	80	85	+271	+16,39	+13	+18,06
MG 1	314	150	x	13	6	x	-314	-100	-13	-100
Razem w szkołach:	**1967**	**2054**	**1924**	**85**	**89**	**85**	**-43**	**-2,19**	**0**	**0**

Źródło: UM Zambrów

W dwóch szkołach podstawowych z terenu miasta funkcjonują oddziały integracyjne. Kształcenie integracyjne prowadzone jest w:

- Szkole Podstawowej Nr 3 (od roku szkolnego 2016/17)
- Szkole Podstawowej Nr 4 (od roku szkolnego 1997/98)
- Szkole Podstawowej Nr 5 (od roku szkolnego 2000/01)
- Miejskim Gimnazjum Nr 1 (od roku szkolnego 2004/05 do 2018/2019)

W roku szkolnym 2019/2020 37 uczniów niepełnosprawnych kontynuowało naukę w 11 oddziałach szkół podstawowych, w Szkole Podstawowej Nr 3 – 3 uczniów, Szkole Podstawowej Nr 4 – 21 uczniów oraz 13 uczniów w Szkole Podstawowej Nr 5.

Tabela 8. Oddziały integracyjne w szkołach na terenie Zambrowa

Szkoła	2017/2018		2018/2019		2019/2020	
	oddziałów	dzieci niepełnosprawnych	oddziałów	dzieci niepełnosprawnych	oddziałów	dzieci niepełnosprawnych
SP 3	1	3	1	3	1	3
SP 4	5	16	5	16	6	21
SP 5	3	8	5	13	4	13
MG 1	1	4	1	4	x	x
Razem:	**10**	**31**	**12**	**36**	**11**	**37**

Źródło: UM Zambrów

W roku szkolnym 2019/2020 w szkołach podstawowych prowadzonych przez gminę Miasto Zambrów pracowało 196 nauczycieli na 216,6 etatu.

Tabela 9. Liczba nauczycieli w poszczególnych szkołach

Szkoła	2017/2018		2018/2019		2019/2020		Zmiana liczby etatów po upływie 3 lat	
	Liczba osób	Liczba etatów	Liczba osób	Liczba etatów	Liczba osób	Liczba etatów	liczbowa	%-owa
SP 3	41	37,13	49	40,12	48	43,35	+6,22	+16,75
SP 4	75	70	84	76,44	82	95,6	+25,6	+36,58
SP 5	53	58,5	70	77,32	66	77,67	+19,17	+32,77
MG 1	45	46,82	35	27,48	x	x	-46,82	-100
Razem:	**214**	**212,45**	**238**	**221,36**	**196**	**216,62**	**+4,17**	**+1,96**

Źródło: UM Zambrów

W roku szkolnym 2019/2020 w szkołach podstawowych prowadzonych przez gminę Miasto Zambrów pracowało łącznie 196 nauczycieli, z czego najwięcej było nauczycieli dyplomowanych – 121 osób.

Tabela 10. Kadra pedagogiczna szkół miejskich w świetle awansu zawodowego

Szkoła	nauczycieli stażystów	nauczycieli kontraktowych	nauczycieli mianowanych	nauczycieli dyplomowanych
2017/2018	9	22	41	142
2018/2019	7	32	47	152
2019/2020	10	30	35	121

Źródło: UM Zambrów

Przy wszystkich szkołach podstawowych znajdują się sale gimnastyczne lub hale sportowe.

Tabela 11. Sale gimnastyczne przy szkołach miejskich

Szkoła	Wymiary sali gimnastycznej	Uwagi
Szkoła Podstawowa Nr 3	24m x 12m	Sala gimnastyczna dobrze wyposażona, wystarczająca
Szkoła Podstawowa Nr 4	18m x 9m 40m x 25m	Sala gimnastyczna mała Hala sportowa dobrze wyposażona, wystarczająca
Szkoła Podstawowa Nr 5	44m x 24m	Hala sportowa dzielona kotarami na 3 mniejsze sale gimnastyczne, dobrze wyposażona, wystarczająca

Źródło: UM Zambrów

Najczęściej obowiązkowym językiem obcym dla uczniów szkół podstawowych był język angielski – 1783 osoby, w drugiej kolejności był język niemiecki – 207 osób oraz język rosyjski – 135 osób.

Wykres 17. Obowiązkowo uczący się języka obcego w szkołach podstawowych w Zambrowie, 2019 rok

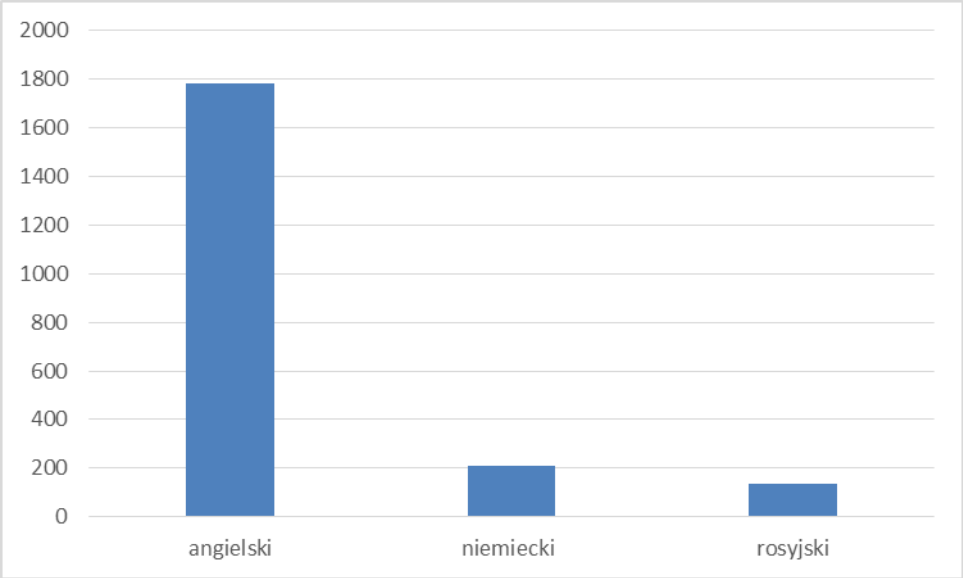

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl [2020]

W 2019 roku rok szkolny rozpoczęło 845 przedszkolaków w 35 oddziałach przedszkolnych. Biorąc po uwagę przedział ostatnich 3 lat, można zauważyć, że nastąpiło zmniejszenie liczby przedszkolaków o blisko 2%, zaś liczba oddziałów spadła o 5,56%.

Warto nadmienić, iż w 2018 roku Miasto Zambrów zrealizowało projekt pn. „Poprawa dostępności do edukacji przedszkolnej poprzez adaptację istniejącego budynku Szkoły Podstawowej nr 5 w Zambrowie na potrzeby wychowania przedszkolnego". Projekt został zrealizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020. Celem strategicznym projektu było zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej na terenie miasta Zambrów. W ramach projektu zaplanowano pełen zakres prac inwestycyjnych, w rezultacie których powstała w pełni funkcjonalna i dostosowana do potrzeb dzieci niepełnosprawnych placówka przedszkolna. W ramach projektu utworzone zostały oddziały przedszkolne, w tym 119 miejsc dla dzieci trzy- i czteroletnich. Obiekt dostosowano do potrzeb osób z niepełnosprawnością: zmodernizowano wejścia, drzwi, sanitariaty, wybudowano windę. Wartość projektu zgodnie z umową o dofinansowanie wyniosła 5 023 393,49 zł, Kwota dofinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego: 1 189 839,67 zł.

Tabela 12. Organizacja zambrowskich przedszkoli w latach 2017–2020

Przed-szkole	DZIECI			GRUPY			Zmiana po upływie 3 lat			
							dzieci		grup	
	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	liczbowa	%-owa	liczbowa	%-owa
MP 1	152	151	152	6	6	6	0	0	0	0
MP 3	152	98	126	6	4	5	-26	-17,11	-1	-16,67
MP 4	244	183	144	10	8	6	-100	-40,98	-4	-40
MP 5	x	256	271	x	11	11	+271	+100	+11	+100
MP 6	313	147	152	14	6	6	-161	-51,44	-8	-57,14
Razem:	**861**	**835**	**845**	**36**	**35**	**34**	**-16**	**-1,86**	**-2**	**-5,56**

Źródło: UM Zambrów

Przedszkolne kształcenie integracyjne realizowane jest w trzech placówkach w trzech oddziałach. Łącznie korzysta z niego 15 dzieci niepełnosprawnych.

Tabela 13. Przedszkolne kształcenie integracyjne

Przedszkole	2017/2018		2018/2019		2019/2020	
	oddziałów	dzieci niepełno-sprawnych	oddziałów	dzieci niepełno-sprawnych	oddziałów	dzieci niepełno-sprawnych
MP 1	0	0	0	0	0	0
MP 3	0	0	1	1	1	7
MP 4	1	4	1	1	1	5
MP 5	x	x	0	0	0	0
MP 6	1	5	1	1	1	3
Razem:	**2**	**9**	**3**	**3**	**3**	**15**

Źródło: UM Zambrów

W roku szkolnych 2019/2020 w miejskich przedszkolach zatrudnionych było 80 nauczycieli na 70,4 etatach. Analizując okres trzyletni, nastąpiło zwiększenie liczby etatów o 5,47%. W świetle awansu zawodowego najliczniejszą grupę w przedszkolach stanowili nauczyciele dyplomowani – 32 osoby.

Tabela 14. Liczba nauczycieli w przedszkolach miejskich

Przedszkole	2017/2018		2018/2019		2019/2020		Zmiana liczby etatów po upływie 3 lat	
	Liczba osób	Liczba etatów	Liczba osób	Liczba etatów	Liczba osób	Liczba etatów	liczbowa	%-owa
MP 1	14	12,27	14	12,47	13	13,1	+0,83	-6,76
MP 3	11	13,02	13	10,92	12	9,92	-3,1	-23,81
MP 4	19	17,10	16	14,11	13	11,61	-5,49	-31,11
MP 5	x	x	23	21,72	25	22,68	+22,68	+100
MP 6	28	24,36	17	13,08	17	13,09	-11,27	-46,26
Razem:	**72**	**66,75**	**83**	**72,3**	**80**	**70,4**	**+3,65**	**+5,47**

Źródło: UM Zambrów

Tabela 15. Kadra pedagogiczna miejskich przedszkoli w świetle awansu zawodowego

Rok szkolny	Nauczycieli bez stopnia awansu	Nauczycieli stażystów	Nauczycieli kontraktowych	Nauczycieli mianowanych	Nauczycieli dyplomowanych
2017/2018	0	9	10	20	33
2018/2019	3	6	21	20	33
2019/2020	1	6	22	19	32

Źródło: UM Zambrów

W 2018 roku oddano do użytku żłobek miejski. Inwestycja została zrealizowana w ramach projektu pt. „Utworzenie żłobka miejskiego w Zambrowie", którego instytucją pośredniczącą był Wojewódzki Urząd Pracy. Wartość projektu zgodnie z umową o dofinansowanie wyniósł 815 381,18 zł, kwota dofinansowania: 693 070,84 zł, okres realizacji projektu: 01.08.2017 – 31.07.2019. Na kolejnym etapie zrealizowano projekt pn. „Powiększenie Żłobka Miejskiego w Zambrowie" dofinansowanego z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego, wartość projektu zgodnie z umową o dofinansowanie to 485 825,17 zł, kwota dofinansowania: 412 097,17 zł, zakończenie realizacji projektu nastąpiło w 2020 roku. Celem głównym projektu było zwiększenie możliwości zatrudnienia oraz powrotu na rynek pracy 14 osób pełniących funkcje opiekuńcze nad dziećmi do lat 3 poprzez stworzenie 16 nowych miejsc dla dzieci.

Miejski żłobek ma do dyspozycji 6 sal dydaktycznych z zapleczem i w roku szkolnym 2019/2020 przyjął 109 dzieci. Ogółem w żłobku jest zatrudnionych 20 osób.

Tabela 16. Organizacja żłobka miejskiego w latach 2018–2020

	DZIECI		GRUPY	
	2018/2019	2019/2020	2018/2019	2019/2020
żłobek miejski	103	109	5	6

Źródło: UM Zambrów

Tabela 17. Liczba pracowników w żłobku miejskim

	2018/2019		2019/2020	
	Liczba osób	Liczba etatów	Liczba osób	Liczba etatów
Żłobek miejski	22	22	20	20

Źródło: UM Zambrów

Na terenie miasta Zambrów zadania w zakresie edukacji publicznej realizowane są także przez samorząd Powiatu Zambrowskiego. W 2019 roku były za nie odpowiedzialne następujące jednostki oświatowe: Zespół Szkół Ogólnokształcących w Zambrowie (od 01.09.2019 r. I Liceum Ogólnokształcące im. S. Konarskiego w Zambrowie), Zespół Szkół Nr 1 im. gen. Stefana Roweckiego „Grota" w Zambrowie, Zespół Szkół Agroprzedsiębiorczości im. Szkół Podchorążych Rezerwy w Zambrowie, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Świętego Jana Pawła II w Długoborzu.

Tabela 18. Jednostki oświatowe prowadzone przez samorząd Powiatu Zambrowskiego

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba etatów
1 Liceum Ogólnokształcące w Zambrowie	422	16	40,16
Zespół Szkół Nr 1 w Zambrowie, w tym:	504	19	42,63
II Liceum Ogólnokształcące w Zambrowie	99	4	x
Technikum Nr 1 w Zambrowie	353	12	x
Szkoła Branżowa 1 Stopnia Nr 1 w Zambrowie	52	3	x
Zespół Szkół Agroprzedsiębiorczości w Zambrowie, w tym:	323	12	31,76
III Liceum Ogólnokształcące w Zambrowie	129	5	x
Technikum Nr 2 w Zambrowie	194	7	x
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Długoborzu, w tym:	154	29	70,69
Oddział Przedszkolny	15	3	x
Szkoła Podstawowa Specjalna w Długoborzu	80	15	x
Szkoła Branżowa 1 Stopnia Specjalna w Długoborzu	19	3	x
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy w Długoborzu	40	8	x
Razem:	**1403**	**76**	**185,24**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Powiatu Zambrowskiego za 2019 rok, Starostwo Powiatowe w Zambrowie, 14.05.2020 r.

Ponadto Powiat Zambrowski prowadzi Bursę Szkolną Nr 1, w której w roku szkolnym 2019/2020 przebywało 71 uczniów oraz Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną.

Kształcenie zawodowe jest realizowane na następujących kierunkach: technik informatyk, technik logistyk, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik elektryk, kucharz, mechanik pojazdów samochodowych, technik rolnik, technik handlowiec, technik ekonomista, technik robót wykończeniowych w budownictwie.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy realizuje kształcenie zawodowe w następujących kierunkach: kucharz, cukiernik, stolarz, pracownik pomocniczy gastronomii.

Najczęściej obowiązkowym językiem obcym dla uczniów szkół ponadpodstawowych był język angielski – 1053 osoby, w drugiej kolejności język rosyjski – 457 osób, na trzecim miejscu uplasował się język niemiecki – 362 osoby oraz języki: francuski – 53 osoby i hiszpański – 41 osób.

Wykres 18. Obowiązkowo uczący się języka obcego w szkołach ponadpodstawowych w Zambrowie, 2019 rok

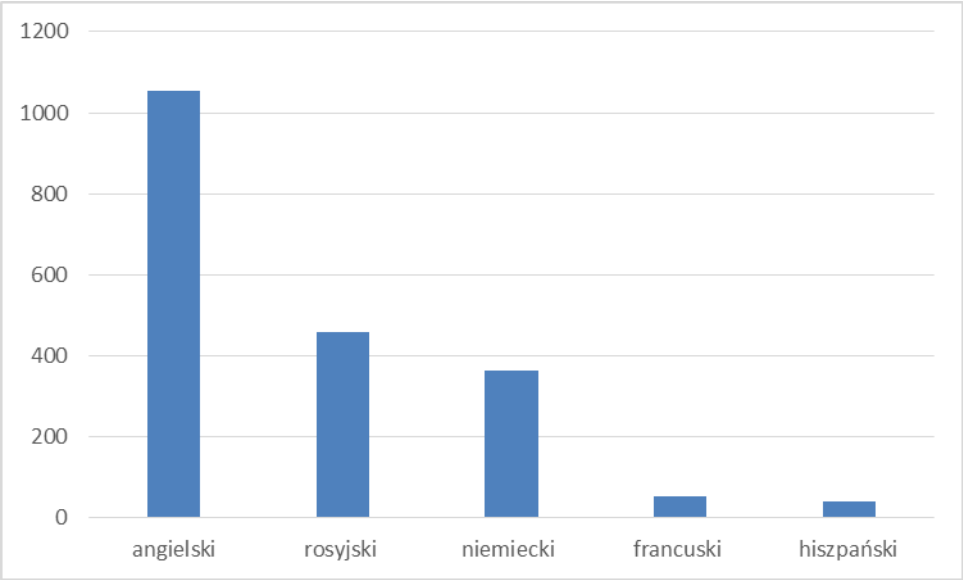

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl [2020]

Warto przyjrzeć się analizie udziału wydatków z budżetu na oświatę i wychowanie w wydatkach budżetu miasta Zambrów na tle średniej w grupie porównawczej miast o podobnej strukturze osiedleńczej z województwa podlaskiego, średniej w powiecie zambrowskim, w całym województwie i w Polsce. Poniższy wykres potwierdza, iż udział procentowy największy jest w Zambrowie – 36,40% całości budżetu w 2019 roku.

Wykres 19. Udział wydatków z budżetu na oświatę i wychowanie w wydatkach budżetu JST [%]

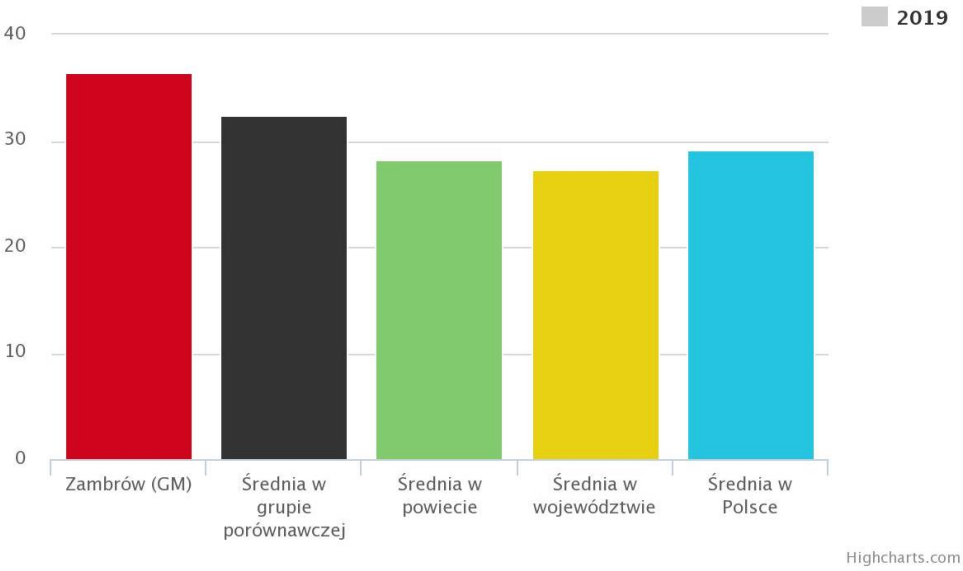

Źródło: opracowanie na podstawie Systemu Analiz Samorządowych [2020]

Niepokojący jest fakt, iż udział subwencji oświatowych otrzymywanych na oświatę w samorządzie miasta Zambrów jest najniższy w stosunku do grupy porównawczej i wynosi 42,12%.

Wykres 20. Udział subwencji oświatowej w wydatkach z budżetu na oświatę JST [%]

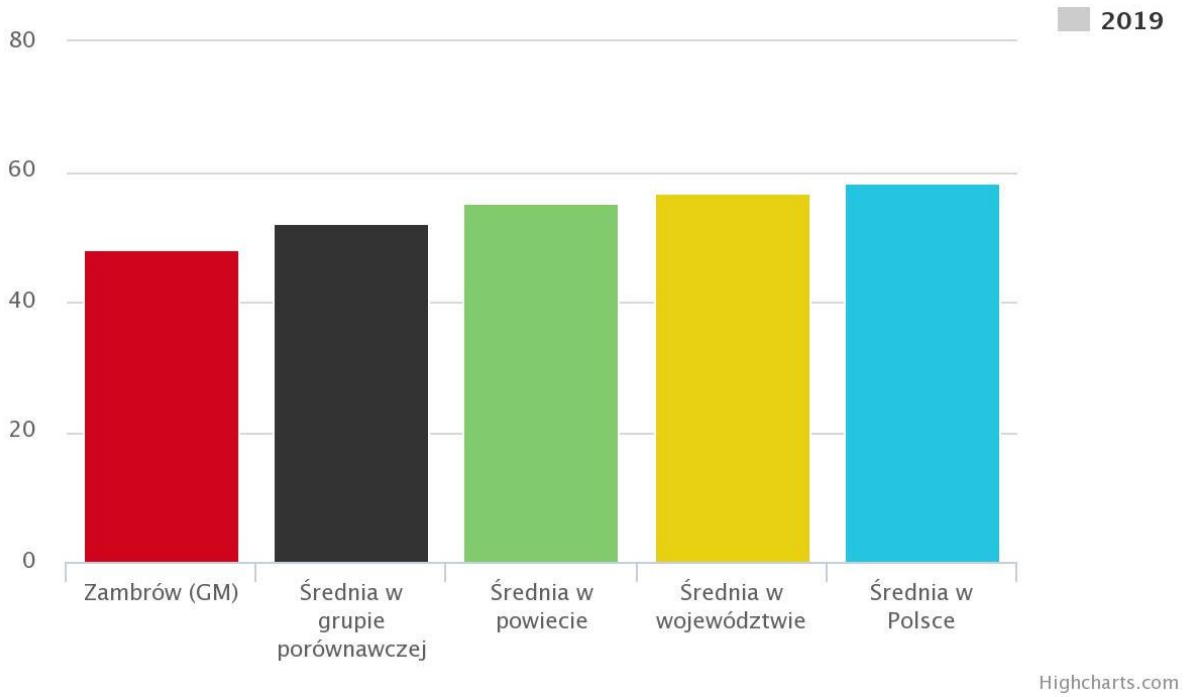

Źródło: opracowanie na podstawie Systemu Analiz Samorządowych [2020]

2.8 Analiza lokalnego systemu ochrony zdrowia

Głównym podmiotem oferującym świadczenia opieki zdrowotnej w Zambrowie jest NZOZ Szpital Powiatowy w Zambrowie Spółka z o.o. obejmujący swym zakresem zarówno mieszkańców Zambrowa, jak i powiatu zambrowskiego. W szpitalu funkcjonuje 6 oddziałów i 18 poradni, aktualnie w szpitalu na umowę o pracę zatrudnionych jest 189 osób, zaś 186 świadczy pracę w ramach umowy cywilno-prawnej.

Oddziały funkcjonujące w Szpitalu:

- Szpitalny Oddział Ratunkowy,
- Oddział Wewnętrzny,
- Oddział Wieloprofilowy Zabiegowy,
- Oddział Ginekologiczno-Położniczy,

- Oddział Dziecięcy,
- Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Poradnie szpitala:

- Poradnia Ginekologiczno-Położnicza,
- Poradnia Chirurgiczno-Urazowa,
- Poradnia Chirurgii Onkologicznej,
- Poradnia Endokrynologiczna,
- Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc,
- Poradnia Rehabilitacji,
- Poradnia Medycyny Pracy,
- Pracownia Rehabilitacji i Fizjoterapii,
- Pracownia Rehabilitacji i Fizjoterapii dla Dzieci,
- Poradnia Urazowo-Ortopedyczna,
- Poradnia Onkologiczna,
- Poradnia Alergologiczna,
- Poradnia Alergologiczna dla Dzieci,
- Poradnia podstawowej opieki zdrowotnej (Gabinet lekarza POZ, Gabinet pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej, Gabinet położnej środowiskowo-rodzinnej),
- Poradnia Kardiologiczna,
- Poradnia Preluksacyjna,
- Poradnia Chorób Wewnętrznych,
- Poradnia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej.

W latach 2015–2019 Szpital Powiatowy w Zambrowie zrealizował projekt pt. „Przebudowa Izby Przyjęć i dostosowanie do SOR wraz z budową lądowiska w Szpitalu Powiatowym w Zambrowie" na łączną kwotę dofinansowania: 3 656 222,64 PLN. Całkowita wartość projektu wyniosła 5 601 368,53 PLN. Celem projektu było zapewnienie mieszkańcom powiatu zambrowskiego dostępu do profesjonalnej i natychmiastowej pomocy w ramach Szpitalnego Oddziału Ratunkowego. Dzięki realizacji projektu dokonano rozbudowy oraz doposażenia części diagnostyczno-konsultacyjnej SOR-u oraz wybudowano i uruchomiono lądowisko LPR. Ponadto w ramach projektu przebudowano około 221 m^2 istniejącej Izby Przyjęć, z czego 101,57m^2 stanowiła powierzchnia dobudowana w ramach

niniejszego projektu. Dodatkowo zakupiono 52 sztuki/komplety aparatury i wyposażenia medycznego[21].

W latach 2018–2019 Szpital Powiatowy zrealizował projekt pt. „Poprawa jakości i dostępności do usług POZ i AOS poprzez remont, doposażenie istniejących oraz utworzenie nowych poradni w Szpitalu Powiatowym w Zambrowie". Wartość projektu wynosi 4 842 306,61, wartość dofinansowania to 3 399 999,96 zł. Przedmiotem projektu był remont i doposażenie istniejących oraz utworzenie nowych komórek w Szpitalu Powiatowym w Zambrowie. W wyniku realizacji projektu szpital świadczy opiekę koordynowaną w ramach posiadanych zasobów: POZ, AOS, diagnostyka obrazowa i laboratoryjna oraz leczenie szpitalne w większości chorób cywilizacyjnych – w pozostałych przypadkach pacjent będzie kierowany do właściwego ośrodka, a następnie będzie kontynuował leczenie lub zostanie objęty kontrolą w szpitalu w Zambrowie.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2018 roku 45,5% zgonów w Zambrowie spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 21,5% zgonów w Zambrowie były nowotwory, a 5,9% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Liczba zgonów przypadających na 1000 mieszkańców Zambrowa osiągnęła wskaźnik: 9,14. Jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa podlaskiego oraz znacznie poniżej wartości średniej dla kraju.

Wykres 21. Przyczyny zgonów w powiecie zambrowskim w latach 2002–2018

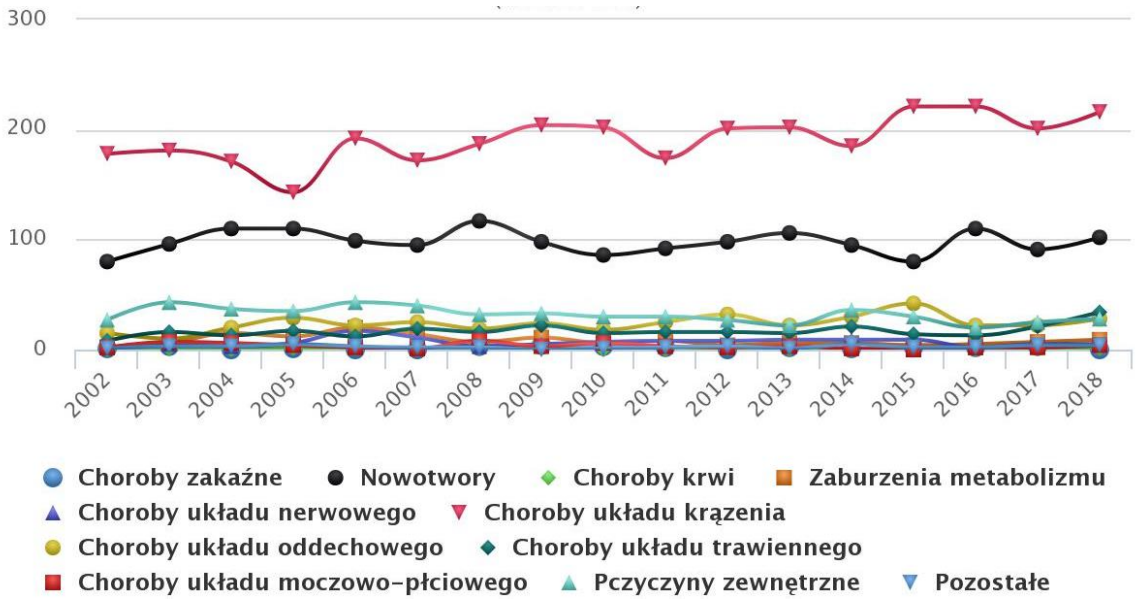

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Obserwacja liczby porad lekarskich udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej pozwala stwierdzić, iż w ciągu ostatnich 5 lat odnotowano tendencję wzrostową. W 2019 roku udzielono łącznie 211 659 porad lekarskich.

[21] Zob. http://szpitalzambrow.pl/unijne.html, dostęp: 29.11.2020 r.

Wykres 22. Ambulatoryjna opieka zdrowotna – porady lekarskie w latach 2015—2020

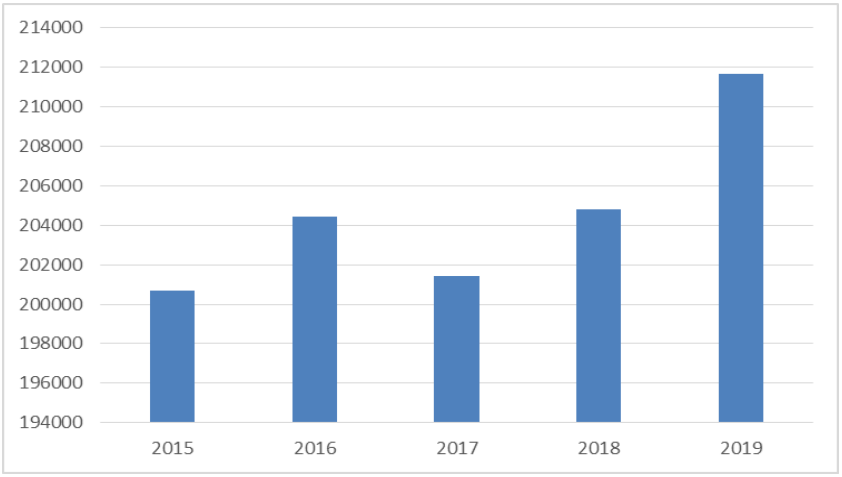

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl [2020]

W 2019 roku udzielono 140 885 porad lekarskich w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. W stosunku do 2015 roku nastąpił wzrost o 9343 porad.

Wykres 23. Podstawowa opieka zdrowotna – porady lekarskie w latach 2015–2020

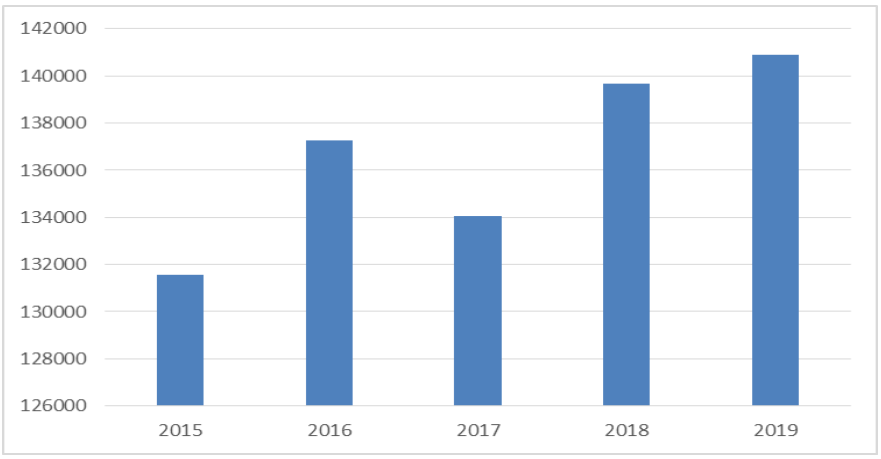

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl [2020]

Na koniec 2019 roku w Zambrowie zarejestrowanych było 23 przychodni lekarskich (10 przychodni w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców) oraz 9 ogólnodostępnych aptek (liczba aptek w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynosi 4,5).

2.9 Infrastruktura

2.9.1 Infrastruktura twarda

Drogi

Miasto Zambrów zarządza 64 drogami gminnymi w granicach administracyjnych miasta Zambrów o łącznej długości 34,1 km (stan na 31.12.2019 r.), z czego: 26,833 km posiada nawierzchnię bitumiczną, 3,880 km nawierzchnię z kostki betonowej i 3,387 km nawierzchnię gruntową. Miasto zarządza trzema obiektami mostowymi o łącznej długości 33,28 m[22].

Publiczny transport zbiorowy

Miasto Zambrów w 2019 roku organizowało publiczny transport zbiorowy w zakresie komunikacji miejskiej. Zgodnie z Uchwałą Rady Miasta Zambrów z 4.12.2018 roku komunikacja miejska była bezpłatna dla wszystkich pasażerów, koszty przewozu osób opłacane były z budżetu miasta.

Zakres komunikacji miejskiej to przewozy osób na dwóch liniach autobusowych: od przystanku Magazynowa Pętla do przystanku Szpital Pętla, przez aleję Wojska Polskiego, ulicę Piłsudskiego, ulicę Białostocką oraz kurs powrotny od przystanku Magazynowa Pętla do przystanku Szpital Pętla i z powrotem, z przystankami przy ulicy 71 Pułku Piechoty, ulicy Armii Krajowej i przy gimnazjum. Linia ta zapewniała dojazd uczniom do nowej siedziby Szkoły Podstawowej nr 5, przy ulicy Prymasa Stefana Wyszyńskiego. Na tych trasach wykonywano po 30 kursów dziennie.

W 2019 roku z usług komunikacji miejskiej skorzystało łącznie 139 235 osób. W okresie letnim linia nr 1 miała po dwa kursy dziennie w obie strony, przedłużone do ROD Pod Długoborzem. W dniach 1 i 2 listopada funkcjonowała dodatkowa linia zapewniająca bezpłatny transport do cmentarza przy ul. Ostrowskiej[23].

Gospodarka komunalna

Gospodarka komunalna obejmuje sprawy dotyczące zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców miasta w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów, zaopatrzenia w energię cieplną, targowisk i hal targowych,

[22] Opracowano na podstawie: Raport o stanie gminy Miasto Zambrów za 2019 rok, Zarządzenie Burmistrza Miasta Zambrów Nr 0050.44.20 z dnia 14.05.2020 r.

[23] Tamże.

zieleni gminnej i zakrzewień, utrzymania gminnych urządzeń i obiektów użyteczności publicznej, obiektów administracyjnych ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej.

W mieście Zambrów zadania z zakresu gospodarki komunalnej były realizowane przez:

- Zambrowskie Ciepłownictwo i Wodociągi Sp. z o.o. w Zambrowie,
- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zambrowie,
- wydziały Urzędu Miasta Zambrów: Wydział Gospodarki Komunalnej i Wydział Rozwoju Gospodarczego.

Ścieżki rowerowe

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2019 roku w Zambrowie znajdowało się 18 km ścieżek rowerowych, z czego 11 km pozostawało pod zarządem Miasta Zambrów, zaś pozostałe 7 km pod zarządem Starostwa Powiatowego w Zambrowie.

2.9.2 Infrastruktura społeczna

Kultura

Instytucjonalnym organizatorem życia kulturalnego miasta, zajmującym się upowszechnianiem muzyki, książki, filmu, tańca, teatru, jest Miejski Ośrodek Kultury w Zambrowie, który od stycznia 2012 roku prowadzi swoją działalność w Centrum Kultury w Zambrowie. W obiekcie znajduje się nowoczesne kino 2D/3D z widownią na 340 miejsc.

W ramach działalności MOK funkcjonują:

- Miejska Biblioteka Publiczna pełniąca funkcję Biblioteki Powiatowej – główna część zbiorów znajduje się przy ulicy Wyszyńskiego 2 (wypożyczalnia dla dorosłych i dla dzieci), filia biblioteki (wypożyczalnia dla dorosłych i dzieci) działa przy alei Wojska Polskiego. W MBP znajduje się również bezpłatna kawiarenka internetowa, z której można korzystać w celach edukacyjnych. Ponadto w placówce odbywa się szereg spotkań z pisarzami, dziennikarzami, podróżnikami i innymi gośćmi ze świata kultury i sztuki;
- Regionalna Izba Historyczna – prowadzi działalność w bardzo szerokim zakresie. Kontynuuje gromadzenie i opracowywanie rejestru zabytków, wykonuje badania terenowe (tworzenie mapy stanowisk archeologicznych, tras rowerowych, wykonywanie dokumentacji fotograficznej);

- Galeria MOK – w galerii organizowane są wystawy prac artystów środowiska zambrowskiego, a także twórców z województwa. W galerii realizowane są także spotkania edukacyjne z uczniami szkół;

- Uniwersytet III Wieku – działa od 2012 roku. Patronat nad działalnością uczelni sprawują Wyższa Szkoła Agrobiznesu w Łomży oraz Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży. W ramach zajęć uniwersytetu odbywają się kursy komputerowe, zajęcia rekreacyjno-sportowe, warsztaty plastyczne, językowe, literackie oraz lekcje chóru[24].

Działalnością upowszechniania kultury zajmują się poszczególne sekcje. Sekcję Muzyki wyznaczają kolejno: Miejska Młodzieżowa Orkiestra Dęta MOK w Zambrowie, Zespół Instrumentalno-Wokalny „CAMERATA", Studio Muzyczne „ART", Sekcja Tańca to: Grupa Taneczna Mażoretek (4 grupy wiekowe), 2 sekcje Tańca Nowoczesnego (3 grupy wiekowe), Klub Tańca Towarzyskiego (3 grupy wiekowe). Na sekcję Gimnastyki Artystycznej składają się 3 grupy wiekowe, natomiast Sekcję Teatralną wyznaczają następujące formacje: Teatr Form Różnych, Teatr Młodego Aktora, Teatr Eksperymentalny, Teatr Przy Stoliku. Sekcja Plastyki to: Pracownia Malarstwa Sztalugowego, Pracownia Tkaniny, Pracownia Plastyczna dla Dzieci, Pracownia Plastyczna dla Młodzieży, Pracownia Lalek, Galeria Sztuki „LABIRYNT". Dyskusyjny Klub Książki, a także Salon Literacki to elementy składowe Sekcji Literackiej. Do pozostałych sekcji MOK w Zambrowie należą: Klub Brydża Sportowego, Klub Filmowy, Klub Seniora, Aerobic, Zambrowska Scena Teatralna, Zambrowska Scena Koncertowa i Kabaretowa, Akademia Nowoczesnej Kobiety. Dodatkowo działalnością upowszechniania kultury zajmują się: Kino, Regionalna Izba Historyczna, Kawiarnia „CAFE MUZA", Uniwersytet III Wieku, a także Młodzieżowa Agencja Informacyjna MAIA[25].

Organizatorem życia kulturalnego w dziedzinie muzyki jest Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. W. Lutosławskiego w Zambrowie. Obecnie placówka kształci ponad 100 uczniów w ośmiu specjalnościach instrumentalnych: akordeon, flet, fortepian, gitara, klarnet, saksofon, skrzypce, trąbka. Oprócz kształcenia muzycznego dzieci i młodzieży szkoła umuzykalnia środowisko, dając liczne koncerty w wykonaniu uczniów i nauczycieli. Do tradycji należą koncerty z okazji świąt państwowych, Koncert Noworoczny, koncerty dla szkół podstawowych i przedszkoli. Uczniowie szkoły odnoszą liczne sukcesy na konkursach i przesłuchaniach ogólnopolskich i międzynarodowych. Państwowa Szkoła Muzyczna I st. im. Witolda Lutosławskiego w Zambrowie jest także od 2007 roku organizatorem Międzynarodowego Konkursu Fortepianowego im. W. Lutosławskiego oraz od 1998 roku Regionalnego Konkursu Gitarowego[26].

[24] Opracowano na podstawie: Ilczuk K., Włodkowska-Kurpiewska J. (2016), Miasto Zambrów, Urząd Miasta Zambrów, 2016 r.

[25] Opracowano na podstawie: Raport o stanie gminy Miasto Zambrów za 2019 rok, Zarządzenie Burmistrza Miasta Zambrów Nr 0050.44.20 z dnia 14.05.2020 r.

[26] Opracowano na podstawie: Ilczuk K., Włodkowska-Kurpiewska J. (2016), Miasto Zambrów, Urząd Miasta Zambrów, 2016 r.

Sport i rekreacja

Zambrów posiada rozwiniętą bazę do uprawiania sportu i kultury fizycznej, którą tworzą:

- wielofunkcyjny kompleks urządzeń sportowych przy ulicy Prymasa Stefana Wyszyńskiego 8 obejmujący: pełnowymiarowe boisko trawiaste do piłki nożnej wraz z bieżnią lekkoatletyczną, zadaszone trybuny na 998 miejsc, nowy budynek szatniowy, pełnowymiarowe boisko boczne do piłki nożnej o sztucznej nawierzchni, boisko wielofunkcyjne do piłki ręcznej, koszykówki i siatkówki ze sztuczną nawierzchnią, korty tenisowe, budynek zaplecza i wiatę na sprzęt,
- Pływalnia Miejska „Delfin" i sezonowo sztuczne lodowisko przy ulicy Prymasa Stefana Wyszyńskiego 6b,
- dwie hale sportowe: przy ulicy Marii Konopnickiej 13 i ulicy Prymasa Stefana Wyszyńskiego 6a (Szkoła Podstawowa Nr 4 i Szkoła Podstawowa Nr 5) wraz z trybunami oraz dwie sale gimnastyczne,
- trzy kompleksy boiskowe „Orlik" obejmujące miniboiska do piłki nożnej o sztucznej nawierzchni i boiska wielofunkcyjne do piłki ręcznej, koszykówki i siatkówki,
- infrastruktura lekkoatletyczna przy szkołach podstawowych,
- infrastruktura sportowa Powiatu Zambrowskiego obejmująca halę sportową przy Zespole Szkół Nr 1 przy alei Wojska Polskiego 31 oraz halę sportową i boisko ze sztuczną nawierzchnią przy Liceum Ogólnokształcącym przy ulicy Marii Konopnickiej 16.
- zagospodarowane tereny rekreacyjne nad zalewem z plażą miejską i wypożyczalnią sprzętu wodnego, wyposażone w scenę estradową, nowoczesne place zabaw dla dzieci oraz siłownie na powietrzu dla dorosłych, pomost wraz z miejscem do wędkowania, ścieżki rowerowe, fontanna,
- skate park, pumptrack[27].

W Zambrowie odbywa się wiele cyklicznych imprez sportowych organizowanych przez poszczególne kluby, jak też przez Urząd Miasta. Do stałych imprez sportowych należą: Halowy Turniej Piłki Nożnej o Puchar Burmistrza Miasta, Turniej o Puchar Burmistrza Zambrowa Karate Kyokushin, Festiwal Mini Siatkówki o Puchar Burmistrza Miasta Zambrów, Zambrowski Bieg Uliczny, Maraton Szosowy czy Otwarty Singlowy Turniej Tenisa Ziemnego o Puchar Burmistrza Miasta Zambrów. Dużą

[27] Opracowano na podstawie: Ilczuk K., Włodkowska-Kurpiewska J. (2016), Miasto Zambrów, Urząd Miasta Zambrów, 2016 r.; Raport o stanie gminy Miasto Zambrów za 2019 rok; Zarządzenie Burmistrza Miasta Zambrów Nr 0050.44.20 z dnia 14.05.2020 roku, www.zambrow.pl, dostęp: 13.12.2020 r.

popularnością wśród mieszkańców miasta cieszą się cykliczne rajdy rowerowe „Zambrów na Rowery". W ramach tej akcji uczestnicy pokonują dystanse od 30 km do 100 km[28].

2.10 Bezpieczeństwo publiczne

Główny Urząd Statystyczny udostępnia statystyki przestępstw jedynie dla powiatów, dlatego prezentowane informacje są szacunkowe i bazują na liczbie mieszkańców powiatu oraz miasta.

W 2019 roku w Zambrowie stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 342 przestępstwa. Oznacza to, że wskaźnik dotyczący liczby przestępstw przypadających na każdych 1000 mieszkańców wynosi 15,46. Jest to wartość nieznacznie większa od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla kraju.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym – 10,90 (wykrywalność 78%) oraz przeciwko mieniu – 5,57 (wykrywalność 57%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe – 2,47 (99%), o charakterze gospodarczym – 1,31 (75%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu – 0,62 (96%).

Wykres 24. Szacunek przestępstw stwierdzonych dla Zambrowa w latach 2012–2019

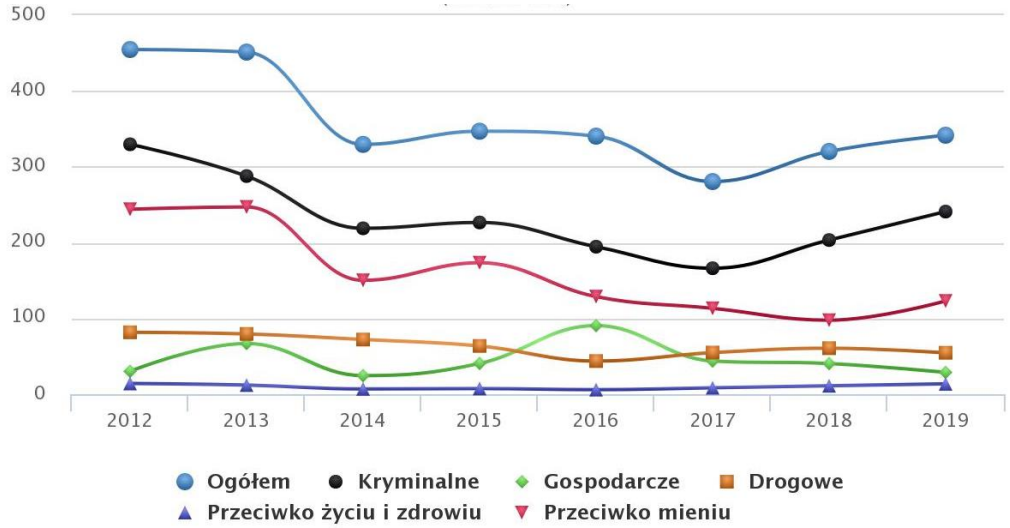

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w 2019 roku w powiecie zambrowskim wynosił 82,40% i jest większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa podlaskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla kraju.

[28] Opracowano na podstawie: Ilczuk K., Włodkowska-Kurpiewska J. (2016), Miasto Zambrów, Urząd Miasta Zambrów, 2016 r.

Wykres 25. Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w powiecie zambrowskim w latach 2012-–2019

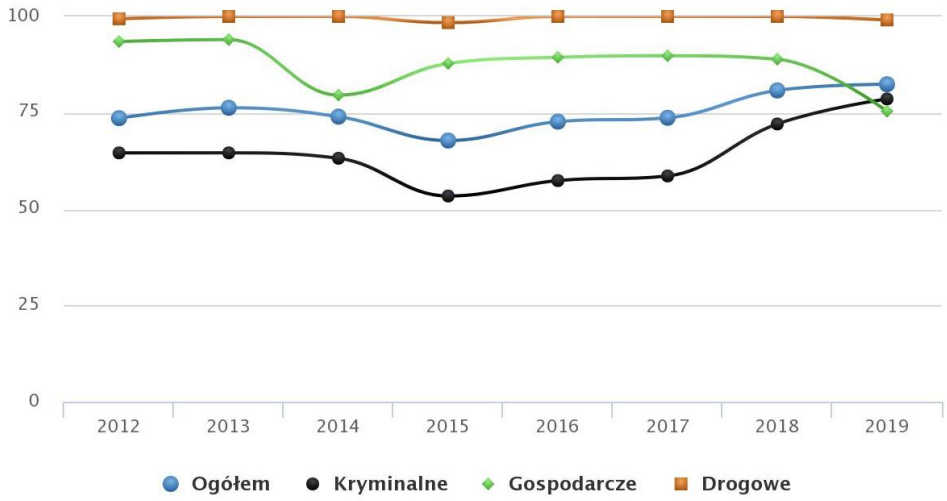

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Dzięki wysiłkom funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Zambrowie przy współpracy z instytucjami samorządu lokalnego w 2019 roku doprowadzono do poprawy stanu bezpieczeństwa na terenie powiatu zambrowskiego. W 2019 roku popełnione przestępstwa w większości nosiły znamiona małego ciężaru gatunkowego i nieznacznych strat majątkowych, ponadto nie odnotowano działalności zorganizowanych grup przestępczych dokonujących wymuszeń rozbójniczych[29].

2.11 Potencjał społeczności lokalnej

W Zambrowie zarejestrowanych jest wiele stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, co wskazuje na wysoki poziom rozwoju kultury obywatelskiej wśród mieszkańców miasta. Organizacje te działają w sferze życia społecznego oraz kulturalnego miasta, oferując szereg warsztatów, wykładów o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym oraz inne zajęcia angażujące najmłodszych i dorosłych mieszkańców miasta. Do najprężniej działających organizacji należą m.in.: Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji, Rehabilitacji, Wsparcia Społecznego i Samorządności „SZANSA”, Towarzystwo „Nasz Szpital”, Klub Miłośników Motocykli „Żubr”, Polskie Stowarzyszenie Diabetyków, Ośrodek Wsparcia Rodziny „Caritas” Diecezji Łomżyńskiej w Zambrowie, Polski Związek Emerytów i Rencistów, Fundacja „CoderDojo”, Stowarzyszenie Historyczne im. 71. Pułku Piechoty, Centrum Wolontariatu Zambrów, Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Starszych i Niepełnosprawnych „Człowiek nie wiek”, a także Szkolny

[29] Sprawozdanie z działalności Komendanta Powiatowego Policji wraz z informacją o stanie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Zambrowie z 2019 roku.

Klub Wolontariatu „Silni Razem” przy Zespole Szkół Nr 1 w Zambrowie, Szkolne Koło Wolontariatu przy Zespole Szkół Agroprzedsiębiorczości[30].

Na terenie miasta, jak również całego powiatu zambrowskiego, działa aktywne grono twórców kultury, głównie rzeźbiarzy, malarzy i poetów ludowych, jak też liczna grupa osób zaangażowanych w rozpowszechnianie różnych dziedzin kultury, m.in. muzyki, śpiewu, teatru, fotografii[31].

Zambrów jest miastem o bogatych tradycjach sportowych. Funkcjonują tu kluby i stowarzyszenia propagujące sport. Należą do nich m.in.: klub sportowy ZKS „Olimpia”, klub sportowy „Orkan” działający przy SP nr 3, MTS Zambrów, Zambrowski Klub Karate Kyokushin, Stowarzyszenie Sportowe Rekord Zambrów, Stowarzyszenie Sporteam Zambrów, Drużyna NexXTeaM Zambrów czy Zambrowska Liga Tenisa[32].

Poniżej znajduje się lista Zambrowskich Stowarzyszeń według stanu na 30 października 2020 roku[33].

- Fundacja „Tradycja i Rozwój”,
- Fundacja CoderDojo Polska,
- Fundacja Państwowej Szkoły Muzycznej I Stopnia w Zambrowie,
- Fundacja „Szansa Dla Ciebie”,
- Global Academy,
- Klub Abstynenta „Ostoja”,
- Klub Miłośników Motocykli „Żubr”,
- Klub Sportowy „Olimpia” Zambrów,
- Łomżyńska Grupa Odtwórstwa Historycznego „Spiritus Temporis”,
- Miejski Szkolny Związek Sportowy w Zambrowie,
- Młodzieżowe Towarzystwo Sportowe „Zambrów”,
- Powiatowy Szkolny Związek Sportowy w Zambrowie,
- Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń”,

[30] Opracowano na podstawie: Ilczuk K., Włodkowska-Kurpiewska J. (2016), Miasto Zambrów, Urząd Miasta Zambrów, 2016 r.

[31] Tamże.

[32] Tamże.

[33] Źródło: www.spis.ngo.pl, dostęp: 30.10.2020 r.

- Stowarzyszenie „Szansa” w Zambrowie,
- Stowarzyszenie „Zambrowskie Produkty Lokalne”,
- Stowarzyszenie Amazonki w Zambrowie,
- Stowarzyszenie NexXTeaM,
- Stowarzyszenie Przedsiębiorców i Pracodawców Zambrowskich,
- Stowarzyszenie Przyjaciół „Czwórki” w Zambrowie,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Starszych i Niepełnosprawnych „Człowiek Nie Wiek”,
- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Promyk Nadziei”,
- Stowarzyszenie Silni Razem,
- Stowarzyszenie Sportowe Rekord Zambrów,
- Stowarzyszenie Sportowo-Rekreacyjne „Sporteam”,
- Szkolny Klub Sportowy „Żubr”,
- Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej Ognisko Miejskie „Żubr”,
- Towarzystwo „Nasz Szpital”,
- Towarzystwo Przyjaciół Zambrowa,
- Uczniowski Klub Sportowy „Iskra” przy Szkole Podstawowej Nr 4 w Zambrowie,
- Uczniowski Klub Sportowy „Nike”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Orbita” przy Szkole Podstawowej Nr 5 w Zambrowie,
- Uczniowski Klub Sportowy „Orkan”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Puls”,
- Zambrowski Klub Karate Kyokushin,
- Zambrowski Klub Tenisowy „Winner”,
- Związek Inwalidów Wojennych RP - Zarząd Oddziału.

2.12 Interesariusze strategii

Najbardziej popularna definicja interesariuszy (ang. *stakeholders*), autorstwa R.E. Freemana, wskazuje, że to każda osoba lub grupa, która może wpływać na osiąganie celów organizacji lub jest pod ich wpływem[34]. Interesariuszami są zatem wszystkie osoby i organizacje, które mogą wpływać na SRPS i które mogą ulegać wpływowi ze strony SRPS.

Interesariusze mający wpływ na opracowanie i realizację SRPS to: Burmistrz Miasta Zambrów, Rada Miasta Zambrów, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podmioty ekonomii społecznej.

Interesariusze, do których kierowane są działania w ramach SRPS, to osoby, rodziny i grupy społeczne będące beneficjentami podejmowanych działań; osoby bezrobotne, osoby niepełnosprawne, ofiary przemocy w rodzinie, osoby uzależnione od alkoholu i ich rodziny, dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

Interesariusze, których realizacja SRPS dotyczy w sposób pośredni – to osoby, rodziny bądź instytucje, w stosunku do których działania nie są bezpośrednio kierowane, ale w pewnym zakresie dotyczą ich skutki tych działań: mieszkańcy miasta Zambrów, podmioty gospodarcze na terenie Zambrowa.

2.13 Analiza problemów społecznych

W związku z koniecznością realizacji zadań postawionych przed pomocą społeczną niezbędne jest profesjonalne i systemowe diagnozowanie problemów społecznych w skali miasta, opracowanie założeń jego polityki społecznej oraz przystosowanie istniejącej infrastruktury pomocowej do minimalizowania negatywnych skutków przemian społeczno-gospodarczych oraz do wspomagania mechanizmów przystosowania społecznego.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie miasta Zambrów została dokonana w oparciu o źródła zastane dostępne w bazach Głównego Urzędu Statystycznego, Systemu Analiz Samorządowych Związku Miast Polskich, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, a także badanie ankietowe z ekspertami.

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że w latach 2015–2019 na ogólną liczbę mieszkańców Zambrowa w poszczególnych latach pomocą społeczną objęto rodziny, których liczbę przedstawia poniższa tabela.

[34] Freeman, R. E. (1984), Strategic management: a stakeholder approach, Boston: Pitman, s. 48.

Tabela 19. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną MOPS

Rok	Liczba mieszkańców Zambrowa	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	% mieszkańców Zambrowa objętych pomocą
2015	22 206	683	1566	7,05%
2016	22 196	681	1512	6,81%
2017	22 173	619	1336	6,03%
2018	22 166	521	1117	5,04%
2019	22 018	550	1119	5,08%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Zambrowie

Jak wynika z powyższej tabeli, w Zambrowie pomocą społeczną objętych jest średnio 6% mieszkańców Zambrowa.

Główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej w roku 2019 było ubóstwo, które występowało w 411 środowiskach i stanowiło 33,25% ogółu wszystkich przyczyn korzystania z pomocy społecznej. Kolejny ważny problem dla korzystających z pomocy społecznej to bezrobocie, które obejmowało w omawianym czasie 340 środowisk i wynosiło 27,51% ogółu wszystkich przyczyn korzystania z pomocy społecznej. Istotnym problemem i przyczyną korzystania z pomocy była także niepełnosprawność, której odsetek na koniec 2019 roku wyniósł 14,08% ogółu wszystkich przyczyn. Jako istotne powody korzystania z pomocy należy także wskazać długotrwałą lub ciężką chorobę (113 środowisk, co stanowi 9,14%) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (118 środowisk, co stanowi 9,55%).

Tabela 20. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej MOPS w latach 2015–2019

Przyczyny korzystania z pomocy MOPS	2015		2016		2017		2018		2019	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	575	1 343	535	1 230	477	1 029	396	849	411	838
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
Bezdomność	33	42	38	38	41	46	34	40	25	25
Potrzeba ochrony macierzyństwa	39	221	28	151	28	146	8	46	24	131
w tym wielodzietność	38	220	27	148	27	144	24	132	21	114
Bezrobocie	531	1 302	491	1 164	425	1 013	305	745	340	781
Niepełnosprawność	180	377	187	362	192	346	160	267	174	288
Długotrwała lub ciężka choroba	74	123	81	142	114	187	97	147	113	171
Bezradność w sprawach opiekuńczo--wychowawczych	174	630	142	532	114	411	114	407	118	431
w tym rodziny niepełne	147	475	113	359	91	284	85	264	80	235
Rodziny wielodzietne	47	253	42	240	30	165	33	183	38	196
Przemoc w rodzinie	12	54	7	25	12	39	4	12	6	23
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0
Alkoholizm	18	29	24	40	20	26	16	19	18	20
Narkomania	1	1	3	11	4	10	2	5	2	2
Trudności w przystosowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego	17	17	21	26	14	14	15	19	10	10
Zdarzenia losowe	0	0	2	7	1	1	0	0	0	0
Sytuacja kryzysowa	2	13	70	232	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Zambrowie

Na dalszym etapie pracy diagnostycznej związanej z analizą problemów społecznych zostały omówione zidentyfikowane anomalie społeczne.

2.13.1 Ubóstwo

Liczba gospodarstw domowych żyjących poniżej kryterium dochodowego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Zambrowie na koniec 2018 roku wyniosła 22,84, średnia w powiecie w tym czasie uplasowała się na poziomie 14,89, w województwie 23,36, zaś w Polsce 17,60.

Wykres 26. Liczba gospodarstw domowych żyjących poniżej kryterium dochodowego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Zambrowie

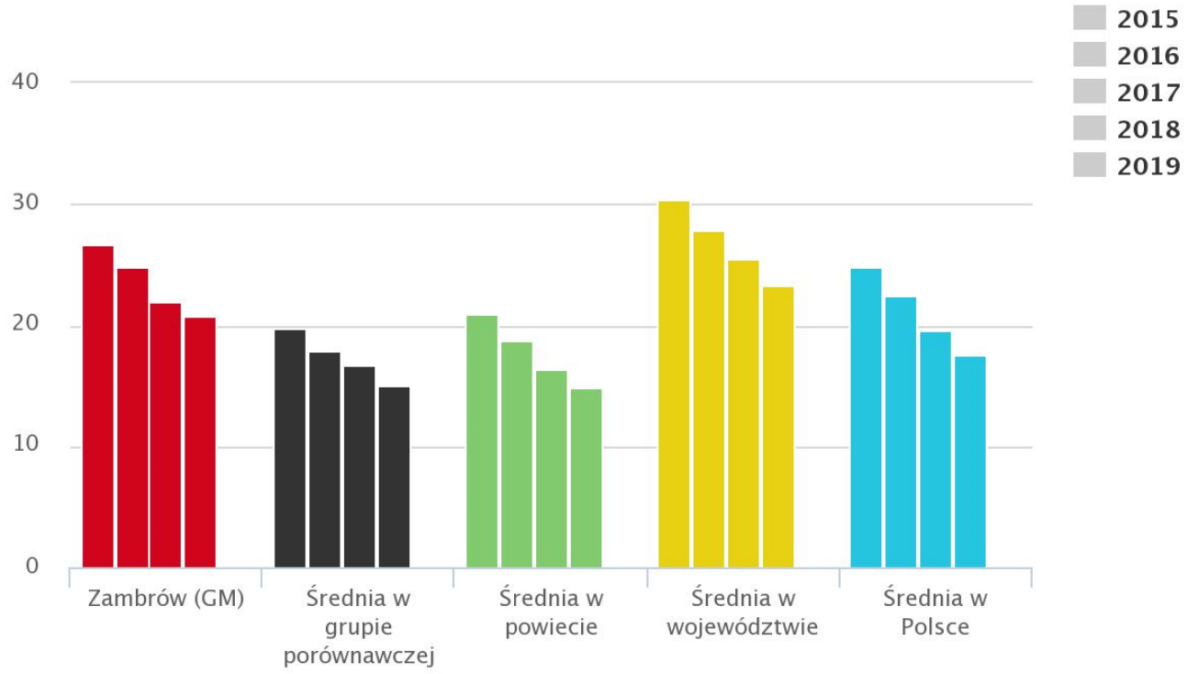

Źródło: opracowanie na podstawie Systemu Analiz Samorządowych [2020]

2.13.2 Niepełnosprawność

Największym badaniem, które dostarcza informacje o osobach niepełnosprawnych, są spisy powszechne. Ostatni, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań z 2011 roku, został przeprowadzony metodą mieszaną, tj. przy wykorzystaniu administracyjnych źródeł danych (rejestrów i systemów informacyjnych) oraz danych pozyskanych bezpośrednio od ludności w ramach badania reprezentacyjnego. Większość danych w NSP 2011 (w tym dotyczących tematyki niepełnosprawności) była pozyskiwana w badaniu reprezentacyjnym przeprowadzonym na 20-procentowej próbie wylosowanych mieszkań (w skali kraju) i na zasadzie dobrowolności. Podejście takie ogranicza dostępność danych na niższych poziomach podziału terytorialnego[35].

Zgodnie z danymi ze Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2002 roku na terenie gminy miejskiej Zambrów zamieszkują 2644 osoby niepełnosprawne. Oznacza to, że ponad 11%

[35] Zob.: https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/informacja-o-dostepnosci-danych-dotyczacych-osob-niepelnosprawnych-na-poziomie-wojewodztw-powiatow-i-gmin,15,1.html; dostęp: 30.11.2020 r.

społeczności zambrowskiej boryka się z tym problemem (w całym województwie podlaskim odsetek osób niepełnosprawnych wynosi 12,9%)[36]. Wśród osób niepełnosprawnych przeważają kobiety (stanowią one 52,2%). Zdecydowana większość niepełnosprawnych z Zambrowa (86,2%) to osoby bierne zawodowo. Ponad 42% z nich to osoby, które ukończyły zaledwie szkoły podstawowe[37].

Tabela 21. Osoby niepełnosprawne zamieszkujące w mieście Zambrów według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002

Wyszczególnienie	Ogółem			Osoby niepełnosprawne					
				Prawnie			Tylko biologicznie		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	razem	męż.	kob.	razem	męż.	kob.
Ogółem	2644	1265	1379	2156	1083	1073	488	182	306
Osoby niepełnosprawne wg grup ekonomicznych (bez osób w wieku nieustalonym)									
Przedprodukcyjny	135	74	61	82	45	37	53	29	24
Produkcyjny	1436	820	616	1279	743	536	157	77	80
Poprodukcyjny	1073	371	702	795	295	500	278	76	202
Osoby niepełnosprawne wg poziomu wykształcenia (osoby w wieku powyżej 13 lat)									
Wyższe	111	59	52	89	51	38	22	8	14
Policealne	70	22	48	63	22	41	7	0	7
Średnie	582	268	314	503	244	259	79	24	55
Zawodowe	506	318	188	446	285	161	60	33	27
Podstawowe ukończone	1114	494	620	871	403	468	243	91	152
Podstawowe nieukończone	175	60	115	131	51	80	44	9	35
Osoby niepełnosprawne wg aktywności ekonomicznej (bez osób z nieustalonym statusem na rynku pracy)									
Aktywni zawodowo	330	209	121	242	164	78	88	45	43
Bierni zawodowo (łącznie z osobami poniżej 15. roku życia)	2279	1044	1235	1891	912	979	388	132	256

Źródło: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych. Gmina miejska Zambrów, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2003, s. 30.

Zgodnie z danymi z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży w okresie:

1) od 1 stycznia do 31 czerwca 2020 wydano:

[36] Raport z wyników spisów powszechnych. Województwo podlaskie. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2003, s. 42.

[37] Opracowanie: Glińska E., Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów na lata 2011–2020, Burmistrz Miasta Zambrów, 2010 r.

- 43 orzeczenia o niepełnosprawności osobom do 16. roku życia, będącym mieszkańcami powiatu zambrowskiego,
- 355 orzeczeń o niepełnosprawności osobom powyżej 16. roku życia, będącym mieszkańcami powiatu zambrowskiego,

2) od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 wydano:

- 82 orzeczenia o niepełnosprawności osobom do 16. roku życia, będącym mieszkańcami powiatu zambrowskiego,
- 495 orzeczeń o niepełnosprawności osobom powyżej 16. roku życia, będącym mieszkańcami powiatu zambrowskiego,

3) od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 wydano:

- 79 orzeczeń o niepełnosprawności osobom do 16. roku życia, będącym mieszkańcami powiatu zambrowskiego,
- 532 orzeczenia o niepełnosprawności osobom powyżej 16. roku życia, będącym mieszkańcami powiatu zambrowskiego.

Zgodnie z art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1172) ustawodawca nałożył na powiaty (w tym zambrowski) obowiązek realizowania poprzez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowe Urzędy Pracy zadań związanych między innymi z udzielaniem pomocy osobom niepełnosprawnym w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Od grudnia 2006 roku w okolicach Zambrowa (Szumowo) funkcjonuje Warsztat Terapii Zajęciowej Zgromadzenia Sióstr Służek NMPN. Prowadzi działalność w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej, przygotowując osoby niepełnosprawne do aktywnego włączenia ich w życie społeczne oraz do podjęcia pracy zawodowej, odpowiadającej ich psychofizycznym możliwościom. Uczy umiejętności przydatnych w samodzielnym egzystowaniu. Obejmuje rehabilitacją 40 osób, ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Zajęcia w Warsztacie odbywają się od poniedziałku do piątku w systemie następujących pracowni: gospodarstwa domowego, artystycznej, krawiecko-hafciarskiej, multimedialnej, poligraficzno-reklamowej, rękodzieła artystycznego, stolarsko-technicznej i ogrodniczo-bukieciarskiej. Placówka zapewnia uczestnikom także kinezyterapię i wsparcie psychologiczne[38].

2.13.3 Bezrobocie

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zambrowie na koniec 2019 roku zarejestrowanych jako bezrobotni było 743 mieszkańców Zambrowa, w tym 410 kobiet

[38] Zob.: https://wtzszumowo.pl/o-nas/, dostęp: 30.11.2020 r.

i 333 mężczyzn. W stosunku do poprzedniego roku liczba osób bezrobotnych w Zambrowie zmniejszyła się o 133 osoby. Prawo do zasiłku dla bezrobotnych przysługiwało 97 mieszkańcom Zambrowa, zaś osób poszukujących pracę było 11.

Od 2012 roku obserwuje się spadek bezrobocia rejestrowanego w Zambrowie, które w 2019 roku wynosiło 8,1% (9,7% wśród kobiet i 6,8% wśród mężczyzn). Jest to znacznie powyżej stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa podlaskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski.

Wykres 27. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2004–2019

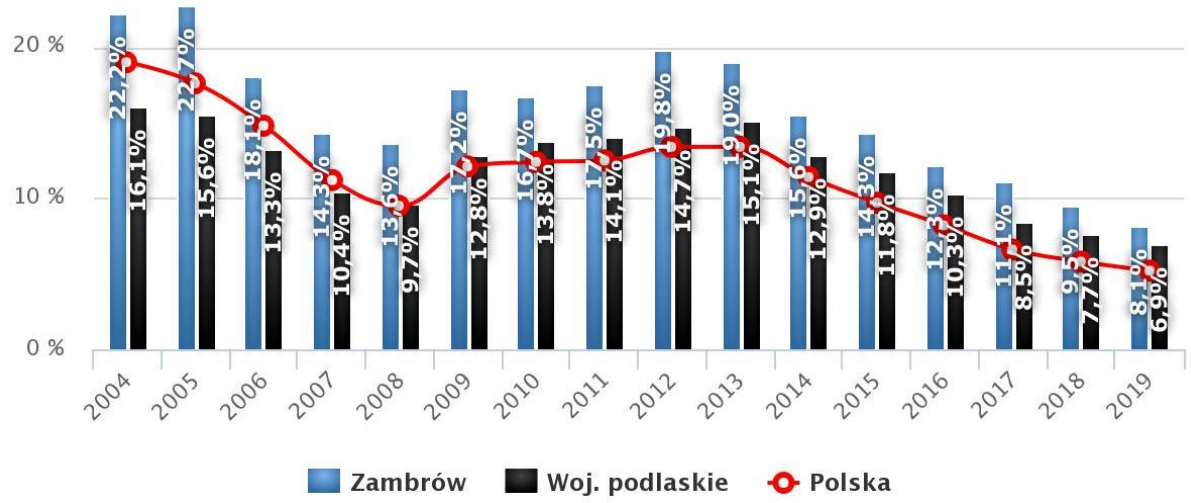

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dostępnych na www.stat.gov.pl oraz polskawliczbach.pl [2020]

Obserwuje się spadek udziału liczby osób bezrobotnych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, który w 2015 roku w mieście Zambrów wynosił 9,32, zaś w 2019 roku zmalał do 5,48. Mimo obserwowanej tendencji spadkowej wskaźnik pozostaje wyższy w porównaniu do średniej w powiecie (2019 r. – wskaźnik 3,27), w województwie (w 2019 r. – 4,94) oraz w kraju (2019 r. – 4,62).

Wykres 28. Liczba osób bezrobotnych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym

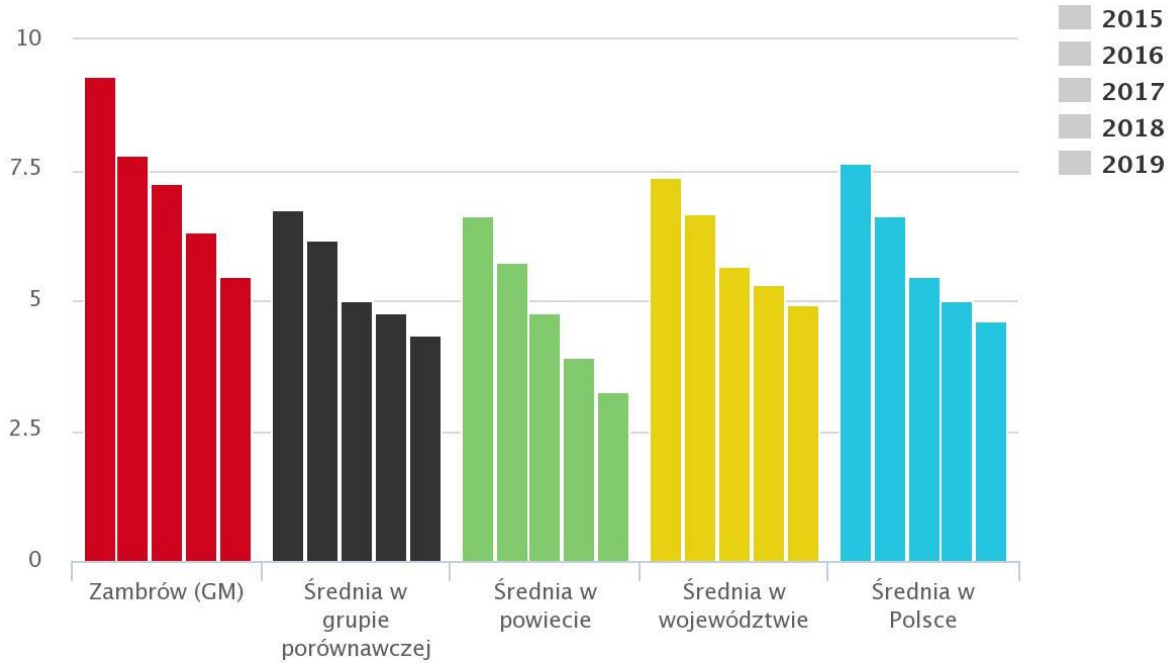

Źródło: opracowanie na podstawie Systemu Analiz Samorządowych [2020]

2.13.4 Alkoholizm

Według Światowej Organizacji Zdrowia alkohol znajduje się na trzecim, a w Europie na drugim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji, a ponad 60 różnego typu chorób i urazów wiąże się z jego spożywaniem[39]. Mimo że dość powszechnie można spotkać się z przekonaniem, że na kłopoty zdrowotne narażeni są tylko uzależnieni od alkoholu, to jednak problemy zdrowotne dotyczą również i tych, którzy piją alkohol w sposób ryzykowny i szkodliwy, choć posługując się międzynarodową klasyfikacją chorób ICD 10, nie rozpozna się w tej grupie uzależnienia od alkoholu[40].

Zgodnie z zapisami ustawy z 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2019 r. poz. 2277), prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gminy. Środki finansowe na realizację zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

[39] Zob.: http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs349/en/index.html; dostęp: 15.11.2020.

[40] Moskalewicz J., Kiejna A., Wojtyniak B. (red.) (2012), Kondycja psychiczna mieszkańców Polski. Raport z badań „Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostęp do psychiatrycznej opieki zdrowotnej – EZOP Polska", Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii.

Charakterystykę problemu alkoholizmu w mieście oparto na informacjach Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA) oraz na danych policji dotyczących interwencji w ramach procedury „Niebieska Karta".

Na przestrzeni lat 2017–2019 do MKRPA wpłynęło 200 wniosków w sprawie orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Wnioski te najczęściej były składane przez Komendę Powiatową Policji w Zambrowie oraz członków rodzin.

Tabela 22. Wnioski w sprawie orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w latach 2017–2019

Rok	Ogólna liczba wniosków	Komenda Powiatowa Policji w Zambrowie	Prokuratura Rejonowa Sąd Rejonowy	Zespół Interdyscyplinarny/Grupy robocze	Członkowie rodzin
2017	52	18	5	8	21
2018	78	24	1	27	26
2019	70	28	2	15	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji z realizacji Zambrowskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2017, 2018 i 2019 r.

Złożenie wniosku do GKRPA nie jest jednak jednoznaczne ze skierowaniem osób dotkniętych problemem alkoholizmu na leczenie odwykowe. Tabela poniżej ukazuje, jakie były dalsze losy wniosków w sprawie orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w latach 2017–2019.

Tabela 23. Decyzje Komisji dotyczące wniosków w sprawie orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w latach 2017–2019

Rok	Skierowanie na badanie przez biegłych	Zatrzymanie i doprowadzenie przez Policję na badanie przez biegłych	Skierowane przez Komisję do Sądu o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego	Zawieszenie postępowania	Umorzenie postępowania
2017	16	11	26	7	16
2018	28	22	42	11	13
2019	29	16	34	10	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji z realizacji Zambrowskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2017, 2018 i 2019 r.

Postanowienia Sądu po rozpatrzeniu wniosków Komisji, dotyczących zobowiązania do leczenia odwykowego przedstawia poniższa tabela:

Tabela 24. Postanowienia Sądu po rozpatrzeniu wniosków Komisji w latach 2017–2019

Rok	W stacjonarnym zakładzie leczniczym	W niestacjonarnym zakładzie leczniczym	Wnioski oddalono	Wnioski w trakcie postępowania
2017	4	11	5	6
2018	9	19	14	4
2019	5	15	7	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji z realizacji Zambrowskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2017, 2018 i 2019 r.

Do znaczących działań na rzecz przeciwdziałania przemocy (w tym także powodowej alkoholizmem w rodzinie) należy zaliczyć wprowadzenie na terenie całego kraju procedury „Niebieskie Karty". Podstawą prawną wprowadzenia procedury jest art. 9d ust. 5 ustawy z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta".

Program „Niebieskie Karty" pozwala na dokumentowanie interwencji w sprawach przemocy domowej – karta A, opis i zarejestrowanie zjawiska przemocy – karta B, udzielenie informacji o możliwości pomocy ofiarom przemocy – karta C, uruchomienie działań interwencyjnych i pomocowych na rzecz ofiary – karta D.

Poniższa tabela prezentuje dane Komendy Powiatowej Policji w Zambrowie dotyczące interwencji w ramach procedury „Niebieskie Karty" na terenie powiatu zambrowskiego.

Tabela 25. Procedura „Niebieskie Karty"

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba sporządzonych „Niebieskich kart"	109	180	111	88

Źródło: Powiatowa Komenda Policji w Zambrowie

W ciągu ostatnich czterech lat na terenie powiatu zambrowskiego obserwuje się systematyczny spadek liczby sporządzonych „Niebieskich kart".

2.13.5 Identyfikacja i hierarchizacja problemów społecznych w opinii ekspertów – wyniki badań

W dniach od 19 do 27 listopada 2020 roku zrealizowano badanie ankietowe, którego adresatami były osoby, które na co dzień wykonują pracę związaną z pomocą społeczną – pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, pedagodzy szkolni, pracownicy Komendy Powiatowej Policji w Zambrowie (dzielnicowi), członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pracownicy stowarzyszeń niosących pomoc osobom potrzebującym oraz członkowie zespołu powołanego do pracy nad niniejszym dokumentem. W sumie otrzymano 46 prawidłowo wypełnionych ankiet.

Na pytanie „Proszę ocenić, w jakim stopniu niżej wymienione problemy społeczne występują w mieście Zambrów", respondenci odpowiadali, zaznaczając odpowiedzi na skali Likerta, gdzie 1 oznaczało, iż problem w ogóle nie występuje, zaś 7 – częste występowanie problemu. Najwyższy wskaźnik mediany (6) osiągnął problem ograniczonego dostępu do ochrony zdrowia oraz problem alkoholizmu i długotrwałego korzystania z różnych form pomocy społecznej (mediana wyniosła 5).

Wykres 29. Zidentyfikowane problemy społeczne w mieście Zambrów

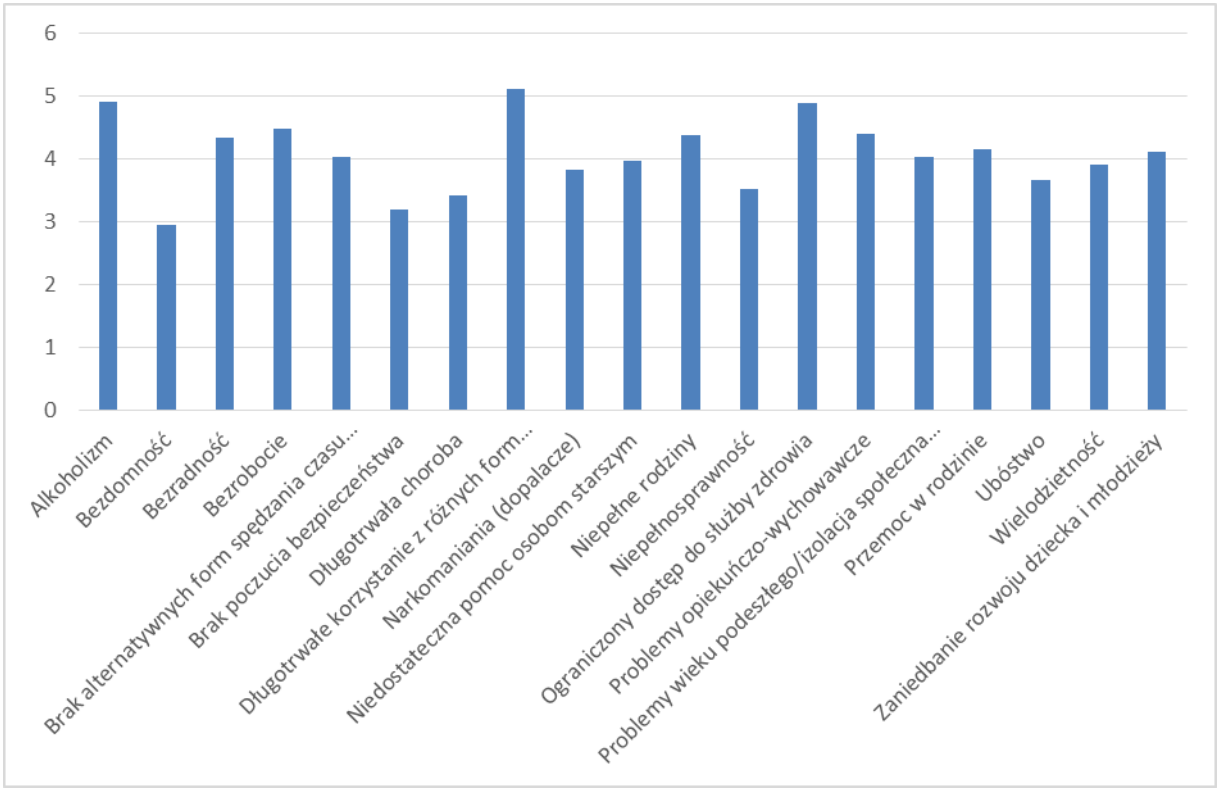

Źródło: opracowanie K. Ilczuk, na podstawie wyników badań własnych (ankieta CAWI), 2020

W ramach uwag niektórzy respondenci stwierdzili, iż działania podejmowane przez poradnię leczenia uzależnień dla dorosłych nie przynoszą oczekiwanych efektów.

Problemy rodzin

Respondenci mieli także za zadanie ocenić skalę problemów rodzin. Wśród najważniejszych problemów rodzin zidentyfikowano niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze (mediana wyniosła 4,5), wysoko także oszacowano brak pracy, przemoc domową, problemy niepełnych rodzin, uzależnienia i wielodzietność (mediana osiągnęła wskaźnik 4).

Wykres 30. Zidentyfikowane problemy rodzin w mieście Zambrów

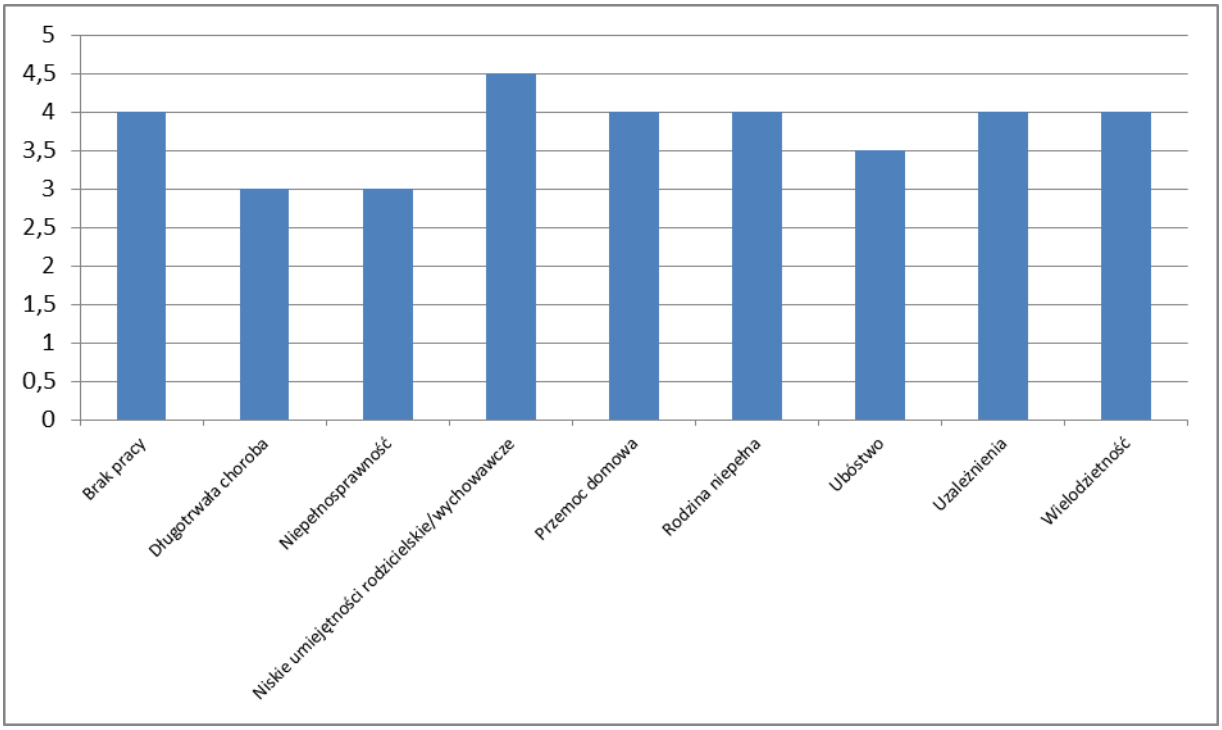

Źródło: opracowanie K. Ilczuk, na podstawie wyników badań własnych (ankieta CAWI), 2020

Problemy dzieci i młodzieży

Analizując problemy dzieci i młodzieży, respondenci badania ocenili, iż najbardziej palącymi problemami w tej grupie są: używki, tj. alkohol i papierosy, brak pozytywnych wzorców i autorytetów, brak wsparcia i kontroli rodziców (mediana osiągnęła 5).

Wykres 31. Zidentyfikowane problemy dzieci i młodzieży w mieście Zambrów

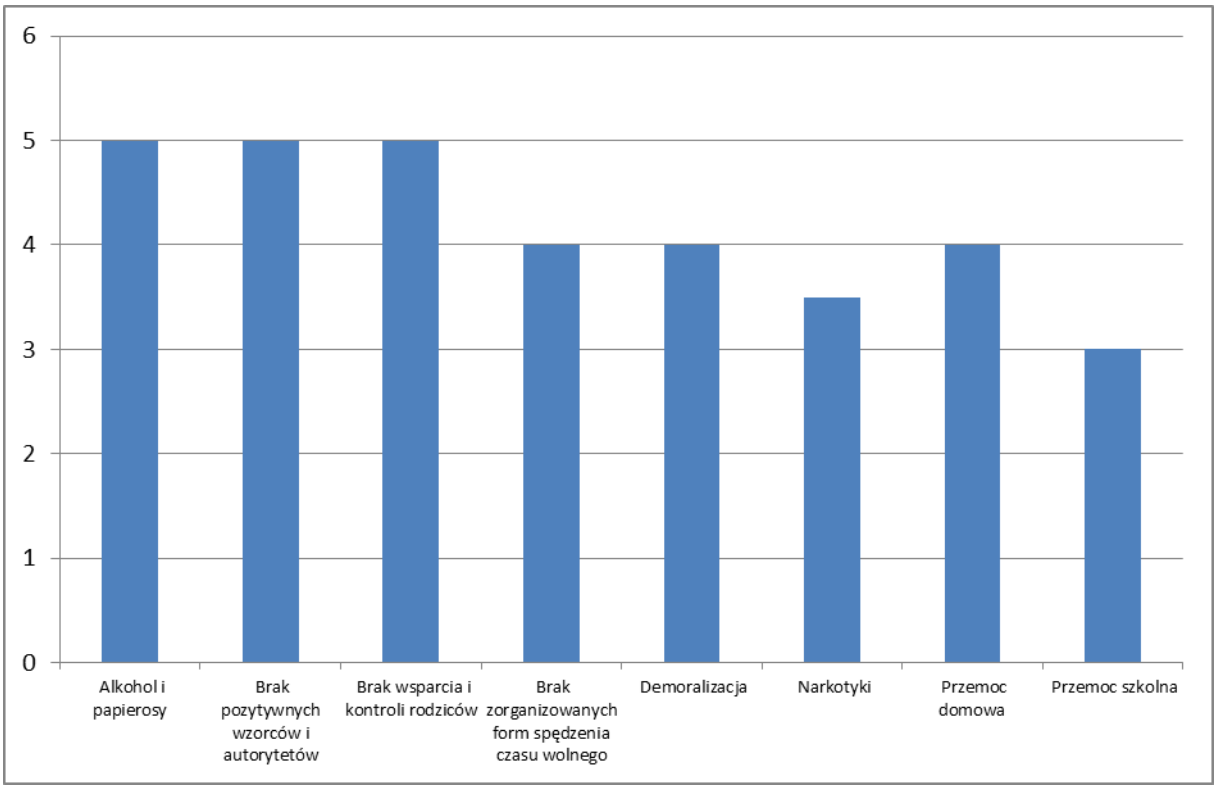

Źródło: opracowanie K. Ilczuk, na podstawie wyników badań własnych (ankieta CAWI), 2020

Problemy osób niepełnosprawnych

Do najważniejszych problemów osób niepełnosprawnych zaliczono: utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki, utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (mediana wyniosła 6) oraz brak odpowiednich ofert pracy (mediana wyniosła 5). Wysoki wskaźnik 5 w ocenie ankietowanych otrzymały także: problemy architektoniczne, problemy psychologiczne oraz utrudniony dostęp do usług opiekuńczych.

Niektórzy ankietowani w ramach uwag nadmienili, iż młodzież i dzieci w Zambrowie mają łatwy dostęp do narkotyków i alkoholu, wskazano także na brak w mieście odpowiedniej poradni leczenia uzależnień dla dzieci i młodzieży, gdzie pracowaliby profesjonaliści.

Wykres 32. Zidentyfikowane problemy osób niepełnosprawnych w mieście Zambrów

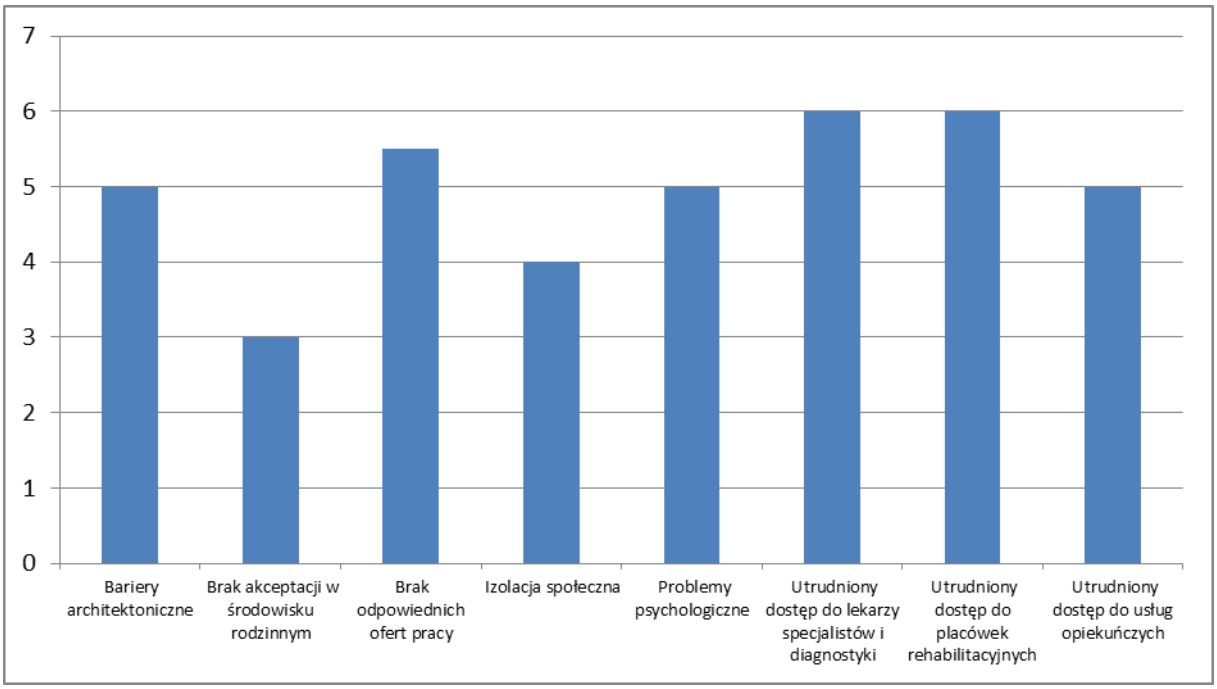

Źródło: opracowanie K. Ilczuk, na podstawie wyników badań własnych (ankieta CAWI), 2020

Problemy osób starszych

Identyfikując problemy społeczne osób starszych, ankietowani zwrócili uwagę na choroby wśród seniorów, utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki oraz utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (mediana wyniosła po 6). Jako istotny problem osób starszych wskazano także samotność (mediana wyniosła 5,5).

Wykres 33. Zidentyfikowane problemy osób starszych w mieście Zambrów

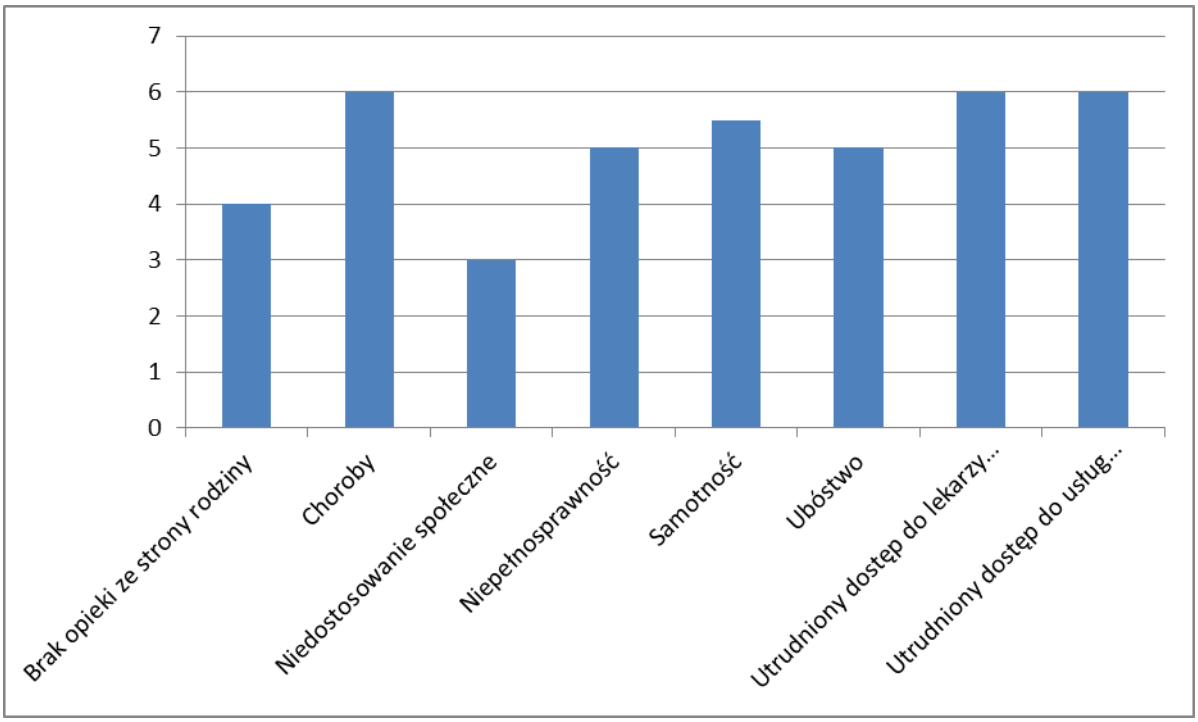

Źródło: opracowanie K. Ilczuk, na podstawie wyników badań własnych (ankieta CAWI), 2020

2.14 Potencjał pomocy społecznej

Celem polityki lokalnej pomocy społecznej jest skuteczne wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Podstawę urzeczywistnienia systemowych rozwiązań od 1990 roku stanowią:

- utworzenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie, z zespołem pracowników socjalnych, którym przypisane zostały poszczególne rejony miasta, co umożliwia poznanie problemów i zagrożeń lokalnych, a także sprzyja lepszej współpracy pracowników socjalnych ze środowiskami, których problemy te dotyczą,
- nawiązanie współpracy z lokalnymi podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej, organizacjami, wymiana informacji, doświadczeń i tworzenie systemów wsparcia.

Zadania z zakresu polityki społecznej obejmują świadczenia pomocy społecznej oraz pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej oraz z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej. Realizacją zadania pomocy społecznej zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zambrowie, który jest jednostką budżetową Miasta Zambrów zatrudniającą 31 pracowników, w tym 11 pracowników socjalnych oraz 1 asystenta rodziny.

Zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej są zarówno zadaniami własnymi gminy Miasto Zambrów, jak i zadaniami zleconymi administracji rządowej, na realizację których Miasto Zambrów otrzymuje dotację celową z budżetu państwa[41]. Ponadto w 2019 roku w drodze konkursów zlecono organizacjom pożytku publicznego realizację zadań wspierających inicjatywy na rzecz osób niepełnosprawnych: ze Stowarzyszeniem „Szansa" oraz Caritas Diecezji Łomżyńskiej.

W celu zapewnienia schronienia bezdomnym mieszkańcom Zambrowa od 1998 roku w mieście funkcjonuje całoroczna noclegownia dla mężczyzn, która posiada 12 miejsc. Noclegownia jest prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zambrowie. W latach 2015–2019 korzystało z niej od 18 do 28 bezdomnych z terenu miasta Zambrów.

Ważną pomocą udzielaną bezpośrednio uczącym się dzieciom z rodzin kwalifikujących się do pomocy społecznej jest zapewnienie obiadu w szkole. Z obiadów w szkołach korzystało:

- 2015 r. – 306 uczniów,
- 2016 r. – 272 uczniów,
- 2017 r. – 243 uczniów,
- 2018 r. – 206 uczniów,
- 2019 r. – 198 uczniów.

[41] Opracowano na podstawie: Raport o stanie gminy Miasto Zambrów za 2019 rok, Zarządzenie Burmistrza Miasta Zambrów Nr 0050.44.20 z 14.05.2020 r.

Rozdział III – część programowa

3.1 Analiza strategiczna (SWOT)

Najbardziej uniwersalną, kompleksową, wiarygodną metodą analizy strategicznej, a przy tym skuteczną i jednocześnie przystępną, jeśli chodzi o wymagania metodyczne, jest analiza SWOT. Technika ta należy do grupy metod zintegrowanych, czyli badających zarówno samą jednostkę, jak i jej otoczenie. Akronim pochodzi od angielskich wyrazów:

- strengths („S" – silne strony, atuty, zalety),
- weaknesses („W" – słabości, słabe strony),
- opportunities („O" – szanse, okazje, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym),
- threats („T" – zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne).

Analiza SWOT bazuje na prostej klasyfikacji – czynniki wpływające na aktualną i przyszłą pozycję jednostki dzieli się na:

- miejsce występowania: mające charakter wewnętrzny oraz zewnętrzny w stosunku do jednostki,
- charakter oddziaływania: wpływające pozytywnie lub negatywnie na jednostkę.

Krzyżując te podziały, wyróżnia się następujące kategorie czynników:

Silne strony – aspekty, które wyróżniają daną gminę na tle innych jednostek. Dotychczasowe działania podejmowane przez gminę (i inne podmioty) uważane są za właściwe i skuteczne w zestawieniu z obecnymi i przyszłymi potrzebami. Są to także zjawiska pozytywne z powodu możliwości rozwiązywania problemów społecznych występujących na danym obszarze, na które bezpośredni wpływ ma sama JST. Dzięki własnym atutom gmina może łatwiej niż pozostałe jednostki realizować określone zamierzenia i cele.

Słabe strony – przeszkody, które utrudniają bądź uniemożliwiają wykorzystanie istniejących szans, blokują rozwój gminy i ograniczają możliwości rozwiązania występujących na danym obszarze problemów społecznych. Są to obszary występowania uchybień, na które bezpośredni wpływ ma JST. Słabe strony są naturalnie przeciwieństwem atutów i należy minimalizować ich wpływ bądź unikać negatywnych czynników.

Szanse – pozytywne obszary, które mogą mieć korzystny wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych gminy, wymagające wsparcia przewidywanymi działaniami. Wyszczególniając szanse w analizie SWOT, należy wziąć pod uwagę praktyczne prawdopodobieństwo ich powstania

i potencjalne znaczenie. Są to zjawiska, których ewentualne wystąpienie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwością bezpośredniego wpływu gminy.

Zagrożenia – aspekty, które mogą mieć niekorzystny wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych gminy. Są negatywnym odpowiednikiem szans, będąc poza bezpośrednim wpływem JST.

Przystępując do analizy strategicznej, należy pamiętać, iż każda organizacja posiada silne i słabe strony.

Rysunek 11. Analiza SWOT

Źródło: https://strategor-pan.pl, dostęp: 06.12.2020

Uczestnicy spotkań konsultacyjnych na temat analizy strategicznej mieli za zadanie dokonać identyfikacji, selekcji oraz wyboru występujących na obszarze miasta Zambrów problemów, sformułować treść czynników do analizy SWOT.

Poniżej zaprezentowano wyniki prac grupy ekspertów w ramach identyfikacji kluczowych czynników silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

Tabela 26. Analiza SWOT sytuacji społecznej w Zambrowie

Silne strony	Słabe strony
– Położenie, komunikacja, infrastruktura – Możliwości inwestycyjne – Wysoki odsetek ludności w wieku produkcyjnym – Optymalna ilość miejsc w przedszkolach – Darmowa komunikacja miejska – Szeroka oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna – Bogata oferta dla seniorów – Prężnie działające stowarzyszenia – Programy dedykowane dla rodzin	– Niewystarczająca oferta edukacyjna – Brak miejsc pracy – Brak poradni i doradztwa w zakresie uzależnień – Niskie zarobki – Starzejące się społeczeństwo – Brak poradni specjalistycznych w zakresie ochrony zdrowia – Bariery architektoniczne dla osób ze szczególnymi potrzebami – Uzależnienia
Szanse	**Zagrożenia**
– Dostępne fundusze unijne i krajowe – Inwestorzy (duża ilość zapytań) – Monitoring (poprawa bezpieczeństwa) – Programy ochrony środowiska, powietrza – Programy propagujące zdrowy styl życia – Rozwój sieci współpracy i partnerstwa publiczno-prywatnego	– Pandemia i jej skutki – Częste zmiany przepisów prawnych i skomplikowane przepisy – Wysokie podatki, opłaty, koszty utrzymania – Brak stabilnej polityki mieszkaniowej państwa – Malejąca przedsiębiorczość mieszkańców – Zbyt rozbudowany i niedostosowany system świadczeń socjalnych – Wysokie koszty utrzymania przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne

W kolejnym kroku eksperci ocenili poszczególne czynniki w skali szkolnej (od 1 do 6). Badania zrealizowano za pomocą ankiety tradycyjnej na papierze (metoda PAPI).

Do najważniejszych silnych stron sfery społecznej w mieście, z punktu widzenia opracowywanej Strategii, należy niewątpliwie dogodne położenia miasta, utrzymujący się wysoki odsetek ludności w wieku produkcyjnym, optymalna liczba miejsc w przedszkolach, co pozwala na aktywizację kobiet na rynku pracy.

Analiza SWOT wykazała istnienie wielu problemów społecznych, z jakimi borykają się mieszkańcy. Do najważniejszych słabych stron eksperci zaliczyli niskie zarobki, brak poradni

specjalistycznych w zakresie ochrony zdrowia i leczenia uzależnień, starzejące się społeczeństwo, brak miejsc pracy.

Obok silnych i słabych stron, analiza SWOT umożliwiła także identyfikację uwarunkowań zewnętrznych, które mogą mieć pozytywny (szanse) lub negatywny (zagrożenia) wpływ na rozwiązanie problemów społecznych występujących w Zambrowie.

Główną szansą rozwiązania problemów społecznych Zambrowa stanowi ożywienie gospodarcze miasta, które może być konsekwencją pojawienia się w mieście inwestorów, tworzących nowe miejsca pracy. Duże znaczenie dla miasta może też mieć pozyskanie funduszy z Unii Europejskiej, które także zostaną przeznaczone na tworzenie nowych miejsc zatrudnienia.

Wśród zagrożeń, które mogą stanowić barierę w rozwiązywaniu problemów społecznych miasta, należy wymienić długofalowe skutki pandemii Covid-19, wysokie koszty utrzymania, zarówno dla mieszkańców, jak i przedsiębiorstw, częste zmiany przepisów prawnych, a także zbyt rozbudowany i niedostosowany system świadczeń socjalnych.

Tabela 27. Macierz SWOT sytuacji społecznej w Zambrowie

Silne strony	średnia ocena	Słabe strony	średnia ocena
Położenie, komunikacja, infrastruktura	5,00	Niewystarczająca oferta edukacyjna	4,57
Możliwości inwestycyjne	4,14	Brak miejsc pracy	4,71
Wysoki odsetek ludności w wieku produkcyjnym	4,43	Brak poradni i doradztwa w zakresie uzależnień	5,29
Optymalna liczba miejsc w przedszkolach	4,43	Niskie zarobki	5,71
Darmowa komunikacja miejska	4,29	Starzejące się społeczeństwo	4,86
Szeroka oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna	3,71	Brak poradni specjalistycznych w zakresie ochrony zdrowia	5,00
Bogata oferta dla seniorów	4,00	Bariery architektoniczne dla osób ze szczególnymi potrzebami	3,71
Prężnie działające stowarzyszenia	4,14	Uzależnienia	4,57
Programy dedykowane dla rodzin	4,14		
razem:	**3,83**	**razem:**	**3,84**
Szanse	**średnia ocena**	**Zagrożenia**	**średnia ocena**
Dostępne fundusze unijne i krajowe	5,57	Pandemia i jej skutki	5,71
Inwestorzy (duża ilość zapytań)	5,14	Częste zmiany przepisów prawnych i skomplikowane przepisy	5,43
Monitoring (poprawa bezpieczeństwa)	3,86	Wysokie podatki, opłaty, koszty utrzymania	5,43
Programy ochrony środowiska, powietrza	4,57	Brak stabilnej polityki mieszkaniowej państwa	4,29
Programy propagujące zdrowy styl życia	4,29	Malejąca przedsiębiorczość mieszkańców	4,71
Rozwój sieci współpracy i partnerstwa publiczno-prywatnego	4,43	Zbyt rozbudowany i niedostosowany system świadczeń socjalnych	5,43
		Wysokie koszty utrzymania przedsiębiorstw	5,43
razem:	**2,79**	**razem:**	**3,64**

Źródło: opracowanie własne

Silne strony	3,83
Słabe strony	3,84
Szanse	2,79
Zagrożenia	3,64

Przeprowadzona analiza SWOT pozwala stwierdzić, iż słabe strony nieznacznie przeważają nad słabymi stronami, zaś zagrożenia znacznie przeważają nad szansami.

3.2 Misja i cele Strategii

Misja miasta w zakresie zaspokajania potrzeb o charakterze społecznym jest swoistym zapisem intencji działania władz lokalnych w tym zakresie. Misja nakreśla przyszłe kierunki rozwoju Zambrowa uwzględniające poprawę jakości życia lokalnej społeczności.

„Zambrów miastem przyjaznym, dbającym o bezpieczeństwo i rosnącą jakość życia społeczności lokalnej"

Zgodnie z tekstem misji, miasto Zambrów w perspektywie lat objętych Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych zamierza troszczyć się o poprawę jakości życia wszystkich mieszkańców, ale przede wszystkim otoczyć szczególną opieką grupy osób i rodzin szczególnego ryzyka, zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Zgodnie z diagnozą problemów społecznych w Zambrowie, cele i zadania miasta w zakresie pomocy społecznej mają się skupić na następujących grupach docelowych:

- bezrobotni – zwłaszcza osoby długotrwale bezrobotne, bez prawa do zasiłku;
- rodziny szczególnego ryzyka – dotknięte problemami uzależnień, przemocy, ubogie, niepełne i wielodzietne;
- niepełnosprawni – na terenie miasta należy zadbać o likwidację barier architektonicznych, a więc zapewnić niepełnosprawnym dostępność do obiektów użyteczności publicznej; istotna jest walka z wykluczeniem społecznym poprzez włączanie niepełnosprawnych w życie społeczno-gospodarcze miasta i w rozwiązywanie jego problemów, a także zapewnienie możliwości korzystania z opieki medycznej;
- osoby młode, absolwenci – należy zadbać o ich czynne włączenie w życie społeczne miasta oraz przywiązanie do niego poprzez zachęty i ułatwienia w poszukiwaniu pracy czy też zakładaniu własnej działalności gospodarczej;
- osoby zagrożone wykluczeniem społecznym – osoby bezdomne, powracające z zakładów karnych, osoby uzależnione;
- osoby w podeszłym wieku – samotni i emeryci oraz osoby przewlekle chore.

Na podstawie misji, sformułowanej na spotkaniach Zespołu ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów, ustalono następujące cele strategiczne I rzędu:

A. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych

B. Zbudowanie systemu działań wspomagających funkcjonowanie rodzin szczególnego ryzyka

C. Pomoc na rzecz osób dotkniętych uzależnieniami i członków ich rodzin

D. Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców

E. Poprawa bezpieczeństwa publicznego

F. Rozwój form opieki zdrowotnej

Cele te zostały oznaczone literami, co wskazuje, że ich porządek ma charakter przypadkowy i nie decyduje o hierarchii ich ważności. Wszystkie wskazane powyżej cele są bowiem równe pod względem wagi i znaczenia w niniejszej Strategii.

Wymienione powyżej cele zawierają następujący zakres zagadnień:

cel A – Określa kierunki działań miasta w zakresie wyrównania szans życiowych dla osób niepełnosprawnych poprzez zwiększenie im dostępu do edukacji, kultury, jak też sportu. Cel ten jest ukierunkowany na pomoc grupie mieszkańców szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach realizacji tego celu miasto zamierza podjąć szeroko zakrojoną współpracę z organizacjami pozarządowymi, funkcjonującymi na terenie Zambrowa, zajmującymi się opieką i wspieraniem osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

cel B – Zakłada kierunki działań miasta w odniesieniu do rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych patologiami, ubóstwem. Cel ten zawiera także działania miasta w zakresie wspierania rodzin niepełnych oraz wielodzietnych.

cel C – Obejmuje kierunki działań miasta na rzecz osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków. W celu tym zawiera się także organizacja pomocy dla całych rodzin osób borykających się z problemami uzależnień.

cel D – Zakłada kierunki działań władz miasta dotyczące poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy poprzez poprawę atrakcyjności inwestycyjnej miasta, a tym samym poprzez tworzenie nowych miejsc pracy. Cel ten jest także ukierunkowany na rozwój współpracy pomiędzy samorządem miasta a Powiatowym Urzędem Pracy, w tym z Centrum Integracji Społecznej.

cel E – Określa kierunki działań w zakresie zapewnienia poczucia bezpieczeństwa mieszkańcom Zambrowa poprzez działania mające na celu minimalizowanie zagrożeń kryminalnych oraz społecznych, a także poprzez działalność profilaktyczną w zakresie patologii i uzależnień.

cel F – Obejmuje działania samorządu miasta w zakresie poprawy dostępności społeczności lokalnej do różnorodnych form opieki medycznej, a także podniesienia jakości usług medycznych świadczonych na terenie miasta.

Cele I rzędu posiadają swoją konkretyzację w celach II rzędu. W trakcie opracowania Strategii ustalono ich w sumie 12. Poniżej znajduje się ich lista. Podobnie jak w przypadku celów I rzędu, ich kolejność nie stanowi o wadze i znaczeniu w procesie realizacji zadań wynikających z poszczególnych celów na lata 2021–2030.

A. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych

A.1) zapewnienie niepełnosprawnym dostępu do edukacji, kultury i sportu

A.2) stworzenie systemu pomocy rodzinom osób niepełnosprawnych

A.3) organizacja opieki nad osobami starszymi i przewlekle chorymi

B. Zbudowanie systemu działań wspomagających funkcjonowanie rodzin szczególnego ryzyka

B.1) rozszerzenie oferty pomocy socjalnej, psychologicznej i prawnej dla rodzin szczególnego ryzyka

B.2) stworzenie systemu pomocy w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych

C. Pomoc na rzecz osób dotkniętych uzależnieniami i członków ich rodzin

C.1) zwiększenie dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej

C.2) rozwój usług wspierających skierowanych do rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu, narkomanią itp.

D. Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców Zambrowa

D.1) tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości

D.2) współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie zapobiegania bezrobociu

E. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego

E.1) minimalizowanie zagrożeń kryminalnych i społecznych

E.2) przeciwdziałanie patologiom i uzależnieniom

F. Rozwój form opieki zdrowotnej

F.1) poprawa dostępności do różnych form opieki medycznej i poprawa jakości świadczeń zdrowotnych

3.3 Zadania strategiczne realizacyjne

Konkretyzacją celów strategicznych są zadania, których realizacja przyczyni się do zaspokojenia najbardziej palących potrzeb w mieście. Zespół ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów zaproponował zadania, których wykaz znajduje się w poniższej tabeli.

W zbiorczym zestawieniu zadań uwzględniono oczekiwane społeczne efekty poszczególnych zadań, wskazano podmioty odpowiedzialne za ich realizację oraz źródło finansowania. Określono także wskaźniki, które będą stanowiły podstawę do prowadzenia monitoringu realizacji poszczególnych działań oraz dalszej ewaluacji.

Tabela 28. Zadania strategiczne realizacyjne

Lp.	Symbol zadania	Nazwa zadania	Efekty działania	Źródło finansowania	Realizatorzy	Wskaźniki / oczekiwana wartość lub efekt	Monitoring / Ewaluacja
A. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych A.1) zapewnienie niepełnosprawnym dostępu do edukacji, kultury i sportu							
1.	A.1.1	Utrzymanie funkcjonowania dziennego pokoju pobytu w Caritas Zambrów	– w związku z tym, że pokój dziennego pobytu czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 14.00, osoby niepełnosprawne z terenu miasta mają możliwość spotykania się, nawiązywania kontaktów i wspólnego spędzania czasu wolnego	Budżet miasta	Caritas Zambrów, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Samorząd Miasta, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Liczba osób korzystających / wzrost	Coroczna analiza danych
2.	A.1.2	Prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej w Szumowie	– stworzenie osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej, w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.	Budżet miasta, budżet powiatu	Samorząd Powiatowy, Samorząd Miasta	Liczba osób korzystających / wzrost	Coroczna analiza danych

3.	A.1.3	Organizacja imprez integracyjno-kulturalnych oraz zajęć rekreacyjno-sportowych dla osób niepełnosprawnych	– rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych, – zwiększenie dostępu tej grupy społecznej do kultury, – zwiększenie dostępu tej grupy społecznej do sportu i turystyki	Budżet miasta	Organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, organizacje i stowarzyszenia sportowe, Samorząd Miasta, Miejski Ośrodek Kultury	Liczba imprez Liczba osób biorących udział w imprezach / wzrost	Coroczna analiza danych
4.	A.1.4	Zwiększenie informacji dotyczących organizacji oferty miasta skierowanej do osób niepełnosprawnych	– wzrost zainteresowania wśród osób niepełnosprawnych możliwościami spędzania czasu oferowanymi im przez miasto, – aktywizacja niepełnosprawnych do udziału w życiu społecznym	Budżet miasta	Samorząd Miasta, „Monitor Zambrowski”, strona internetowa miasta www.zambrow.pl Facebook Burmistrza Miasta	Liczba informacji prasowych / utrzymanie na tym samym poziomie	Coroczna analiza danych
5.	A.1.5	Prowadzenie klas integracyjnych w przedszkolach i szkołach miejskich	– aktywizacja niepełnosprawnych do udziału w życiu w społeczności szkolnej, – wzrost społecznej tolerancji i zrozumienia problemów osób niepełnosprawnych	Budżet miasta	Miejskie placówki oświatowe	Liczba klas / utrzymanie na tym samym poziomie Liczba uczniów / utrzymanie na tym samym poziomie	Coroczne sprawozdania realizatorów zadania
A. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych A.2) stworzenie systemu pomocy rodzinom osób niepełnosprawnych							
6.	A.2.1	Wspieranie przez Samorząd Miasta funkcjonowania	– wzrost współpracy pomiędzy samorządem	Budżet miasta	Samorząd Miasta	Liczba wspieranych	Sprawozdania i raporty

		organizacji i stowarzyszeń sprawujących opiekę nad osobami niepełnosprawnymi	miasta a lokalnymi organizacjami pozarządowymi			stowarzyszeń / wzrost	
7.	A.2.2	Opracowanie programów edukacyjno-rozwojowych dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin	– rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych i ich rodzin	Budżet miasta, budżet powiatu	Samorząd Miasta, Samorząd Powiatowy	Liczba opracowanych programów / utrzymanie na tym samym poziomie	Sprawozdania i raporty
8.	A.2.3	Aktywizowanie rodzin i środowiska lokalnego do działania na rzecz osób niepełnosprawnych	– rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych i ich rodzin	Budżet miasta, budżet powiatu	Samorząd Miasta, Samorząd Powiatu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba zaktywizowanych rodzin / wzrost	Sprawozdania i raporty
A. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych A.3) organizacja opieki nad osobami starszymi i przewlekle chorymi							
9.	A.3.1	Prowadzenie usług opiekuńczych dla osób starszych i przewlekle chorych	– pomoc medyczna i socjalna dla osób starszych i przewlekle chorych	Budżet miasta, budżet państwa	Samorząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania / wzrost Koszt świadczonych usług opiekuńczych i	Raporty i formularze zbiorcze z danymi statystycznymi

						specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania / wzrost Liczba osób skierowanych do środowiskowych domów samopomocy / wzrost Liczba mieszkańców Zambrowa oczekujących na umieszczenie w domu pomocy społecznej / spadek	
10.	A.3.2	Aktywizowanie rodzin i środowiska lokalnego do działania na rzecz osób starszych i przewlekle chorych	– rehabilitacja społeczna osób starszych, przewlekle chorych, a także ich rodzin	Budżet miasta	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Samorząd Miasta	Liczba zaktywizowanych rodzin / wzrost	Sprawozdania i raporty
B. Zbudowanie systemu działań wspomagających funkcjonowanie rodzin szczególnego ryzyka **B.1) rozszerzenie oferty pomocy socjalnej, psychologicznej i prawnej dla rodzin szczególnego ryzyka**							
11.	B.1.1	Utrzymanie punktu porad prawnych	– ułatwienie dostępu do informacji prawnej i obywatelskiej	Budżet miasta, budżet powiatu	Samorząd Miasta, Samorząd Powiatowy	Liczba udzielonych porad prawnych / wzrost	Sprawozdania i raporty

12.	B.1.2	Prowadzenie szkolnych i środowiskowych świetlic profilaktyczno-wychowawczych oraz dożywianie dzieci	– organizacja czasu wolnego dla dzieci z rodzin szczególnego ryzyka, pomoc tym dzieciom w nauce szkolnej	Budżet miasta	Samorząd Miasta, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, miejskie placówki oświatowe	Liczba dzieci objętych wsparciem / wzrost Liczba dzieci objętych dożywianiem / wzrost	Coroczne sprawozdania realizatorów zadania
13.	B.1.3	Utrzymanie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin	– ułatwienie dostępu do informacji na temat uzależnień, ich konsekwencji i możliwości rozwiązania problemu	Budżet miasta	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, miejskie placówki oświatowe	Liczba osób objętych pomocą / wzrost	Coroczne sprawozdania realizatorów zadania
14.	B.1.4	Organizacja i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego – zwłaszcza psychologicznego i prawnego	– pomoc psychologiczna rodzinom niewydolnym wychowawczo i patologicznym	Budżet miasta, budżet powiatu	Samorząd Miejski, Samorząd Powiatowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Liczba osób objętych pomocą / wzrost	Sprawozdania i raporty
15.	B.1.5	Stworzenie programu osłonowego w zakresie dożywiania uczniów w szkołach podstawowych	– spadek liczby dzieci niedożywionych w mieście	Budżet miasta	Samorząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, miejskie placówki oświatowe	Liczba programów / 1	Sprawozdania i raporty
16.	B.1.6	Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej	- zapobieganie powstawaniu i pogłębianiu się dysfunkcji	Budżet miasta,	Samorząd Miasta, Samorząd	Liczba utworzonych	Sprawozdania i raporty

			rodzin i osób będących ofiarami przemocy bądź innej sytuacji kryzysowej	budżet powiatu	Powiatowy	jednostek / 1	
17.	B.1.7	Pomoc rodzinom zagrożonym ubóstwem	– wsparcie rodzin w sytuacji zagrożenia ubóstwem i jego konsekwencjami poprzez zasiłki i udzielanie doraźnej pomocy finansowej	Budżet miasta	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin objęta wsparciem / wzrost	Coroczne sprawozdania realizatora zadania
18.	B.1.8	Pomoc rodzinom niepełnym i wielodzietnym	– wsparcie rodzin niepełnych i wielodzietnych poprzez poradnictwo oraz usługę asystenta rodziny	Budżet miasta	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin objęta wsparciem / wzrost	Coroczne sprawozdania realizatora zadania
19.	B.1.9	Walką z przemocą w rodzinie	– uruchomienie procedury wsparcia osób zagrożonych przemocą w rodzinie	Budżet miasta	Interdyscyplinarny zespół: policja, pracownicy PCPR, służba medyczna, ośrodki interwencji kryzysowej, miejskie placówki oświatowe	Liczba rodzin objęta wsparciem / wzrost	Coroczne sprawozdania realizatorów zadania
B. Zbudowanie systemu działań wspomagających funkcjonowanie rodzin szczególnego ryzyka B.2) stworzenie systemu pomocy w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych							
20.	B.2.1	Remonty i modernizacja komunalnych zasobów mieszkaniowych	– poprawa stanu zasobów mieszkaniowych – wyposażenie w instalację ciepłej wody, – poprawa komfortu życia mieszkańców, – stworzenie osiedlowych placów zabaw	Budżet spółek Zarząd Mienia Komunalnego i Zarząd Nieruchomościami	Zarząd Mienia Komunalnego i Zarząd Nieruchomościami w imieniu wspólnot mieszkaniowych	Kwota wydatkowana na remonty / wzrost	Coroczne sprawozdania realizatorów zadania
21.	B.2.2	Utrzymanie noclegowni dla osób bezdomnych	– zapewnienie schronienia osobom bezdomnym	Budżet miasta	Samorząd Miasta, Miejski Ośrodek	Liczba miejsc noclegowych /	Coroczne sprawozdania

					Pomocy Społecznej	utrzymanie na tym samym poziomie 12	realizatora zadania
C. Pomoc na rzecz osób dotkniętych uzależnieniami i członków ich rodzin C.1) zwiększenie dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej							
22.	C.1.1	Wsparcie poradni leczenia uzależnień i współuzależnień	– wzrost dostępu osób uzależnionych do pomocy terapeutycznej	Budżet miasta, budżet powiatu	Samorząd Miasta, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Samorząd Powiatowy	Liczba osób objętych pomocą / wzrost	Sprawozdania i raporty
23.	C.1.2	Wspieranie działalności Klubu Abstynenta „Ostoja”	– możliwość kontynuacji terapii odwykowych w postaci funkcjonowania klubu wzajemnego wsparcia	Budżet miasta	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Samorząd Miasta	Kwota udzielonego wsparcia / wzrost	Coroczne sprawozdania realizatora zadania
C. Pomoc na rzecz osób dotkniętych uzależnieniami i członków ich rodzin C.2) rozwój usług wspierających skierowanych do rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu, narkomanią, itp.							
24.	C.2.1	Organizacja wypoczynku wakacyjnego dla dzieci z rodzin z problemami alkoholowymi lub zagrożonych problemami alkoholowymi (półkolonie, obozy, dofinansowanie wypoczynku)	– organizacja czasu wolnego dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami	Budżet miasta	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, miejskie placówki oświatowe	Liczba zorganizowanych wyjazdów / wzrost Liczba dzieci objętych wsparciem / wzrost	Coroczne sprawozdania realizatorów zadania
25.	C.2.2	Prowadzenie szkolnych świetlic profilaktyczno-	– organizacja czasu wolnego dla dzieci z rodzin dotkniętych	Budżet miasta	Miejska Komisja Rozwiązywania	Liczba świetlic / utrzymanie na	Coroczne sprawozdania

		wychowawczych	problemami		Problemów Alkoholowych, miejskie placówki oświatowe	tym samym poziomie Liczba dzieci objętych wsparciem / wzrost	realizatorów zadania
26.	C.2.3	Upowszechnianie informacji wśród społeczności lokalnej o zasadach funkcjonowania systemu pomocy społecznej w mieście	– wzrost zainteresowania ofertą pomocy społecznej w mieście	Budżet miasta	Samorząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, media lokalne „Monitor Zambrowski”, strony internetowe: www.zambrow.p, portale lokalne	Liczba informacji prasowych / wzrost Liczba ulotek / wzrost	Sprawozdania i raporty
D. Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców Zambrowa D.1) tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości							
27.	D.1.1	Utrzymanie systemu ulg podatkowych i zwolnień dla inwestorów	– wzrost zainteresowania miastem ze strony inwestorów, – powstanie nowych miejsc pracy	Budżet miasta	Samorząd Miasta	Liczba przedsiębiorców objętych wsparciem / wzrost Kwota wsparcia / wzrost	Sprawozdania i raporty
28.	D.1.2	Szkolenie właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw do pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej	– lokalni przedsiębiorcy zdobędą umiejętności niezbędne do sporządzania wniosków	Budżet miasta, fundusze Unii Europejskiej	Samorząd Miasta, instytucje szkoleniowe, fundacje,	Liczba szkoleń / wzrost Liczba	Sprawozdania i raporty

			o dofinansowanie z funduszy strukturalnych UE			uczestników szkoleń / wzrost	
29.	D.1.3	Prowadzenie Centrum Integracji Społecznej	– reintegracja społeczna i zawodowa mieszkańców miasta	Fundusze Unii Europejskiej	Samorząd Powiatowy (pośrednik)	Liczba osób objętych wsparciem / 20	Sprawozdania i raporty
30.	D.1.4	Prowadzenie Uniwersytetu III Wieku	– aktywizacja społeczna osób starszych	Budżet miasta	Samorząd Miasta Miejski Ośrodek Kultury	Liczba studentów / wzrost	Coroczne sprawozdania realizatora zadania
31.	D.1.5	Prowadzenie Klubu Seniora	– aktywizacja społeczna osób starszych	Budżet miasta	Samorząd Miasta	Liczba seniorów / wzrost	Sprawozdania i raporty
D. Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców Zambrowa D.2) współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie zapobiegania bezrobociu							
32.	D.2.1	Aktywizacja zawodowa osób poprzez subsydiowane zatrudnienie, wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy, prace społecznie użyteczne, wsparcie samozatrudnienia	Sposób realizacji: udzielanie wsparcia w zakresie subsydiowanego zatrudnienia zgodnie z katalogiem form obowiązujących w przepisach ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, organizowanie prac społecznie użytecznych, wspieranie pracodawców w tworzeniu miejsc pracy, wspieranie samozatrudnienia poprzez jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej.	Fundusz Pracy, Europejski Fundusz Społeczny	Powiatowy Urząd Pracy	Liczba osób zatrudnionych w ramach aktywnych form zatrudnienia wynikających z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, m.in. prac interwencyjnych, liczba osób objętych pracami społecznie użytecznymi / wzrost Liczba osób zatrudnionych w ramach refundacji	Coroczne sprawozdania realizatora zadania

						kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy / wzrost Liczba osób, które uzyskały wsparcie w postaci jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej / wzrost	
33.	D.2.2	Dostosowywanie kwalifikacji zawodowych osób do potrzeb rynku pracy	Sposób realizacji: udzielanie wsparcia w zakresie podnoszenia, uzupełniania kwalifikacji zawodowych, nabywanie umiejętności praktycznych w miejscu pracy zgodnie z katalogiem form obowiązujących w przepisach ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.	Fundusz Pracy, Europejski Fundusz Społeczny	Powiatowy Urząd Pracy	Liczba osób objętych szkoleniami, egzaminami, studiami podyplomowymi / wzrost Liczba osób objętych stażami / wzrost	Coroczne sprawozdania realizatora zadania
34.	D.2.3	Współpraca z podmiotami ekonomii społecznej w zakresie wspierania działań skierowanych do osób	Sposób realizacji: udzielanie wsparcia podmiotom ekonomii społecznej zgodnie z katalogiem form	Fundusz Pracy, Europejski Fundusz	Powiatowy Urząd Pracy	Liczba osób objętych świadczeniami integracyjnymi /	Coroczne sprawozdania realizatora zadania

		wychodzących z wykluczenia społecznego	obowiązujących w przepisach szczegółowych dotyczących ekonomii społecznej, w tym m.in. wypłata świadczeń integracyjnych uczestnikom CIS, udzielanie wsparcia finansowego na tworzenie lub przystępowanie do spółdzielni socjalnych; refundację składek na ubezpieczenie społeczne za zatrudnionych członków spółdzielni. Uczestnictwo w partnerstwach na rzecz ekonomii społecznej.	Społeczny		wzrost, Liczba osób objętych zwrotem składek na ubezpieczenie społeczne dotyczące zatrudnienia w spółdzielni socjalnej / wzrost, Liczba osób, którym udzielono wsparcia na utworzenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej / wzrost	
E. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego E.1) minimalizowanie zagrożeń kryminalnych i społecznych							
35.	E.1.1	Rozwinięcie monitoringu miejsc niebezpiecznych	– wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców miasta	Budżet miasta	Samorząd Miasta, Komenda Powiatowa Policji	Liczba obiektów podłączonych do monitoringu / wzrost	Sprawozdania i raporty
36.	E.1.2	Wdrożenie programu „Bezpieczny Zambrów”	– wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców miasta	Budżet miasta	Samorząd Miasta, Komenda Powiatowa Policji	Ilość patroli / wzrost	Coroczne sprawozdania realizatora zadania
37.	E.1.3	Prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży	– profilaktyka działań niebezpiecznych wśród dzieci i młodzieży, kształtowanie pozytywnych wzorów	Budżet miasta	Samorząd Miasta, Komenda Powiatowa Policji	Liczba zrealizowanych programów / wzrost	Sprawozdania i raporty

			postępowania			Liczba uczestników działań profilaktycznych / wzrost	
E. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego E.2) przeciwdziałanie patologiom i uzależnieniom							
38.	E.2.1	Szkolenia rodziców, nauczycieli, młodzieży i dzieci w zakresie szkodliwości narkomanii i alkoholizmu	– wzrost świadomości szkodliwości tych zjawisk, przeciwdziałanie ich rozszerzaniu się i zapobieganie tragediom osobistym i rodzinnym	Budżet miasta	Samorząd Miasta przez MKRPA i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe	Liczba osób przeszkolonych w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych / wzrost	Sprawozdania i raporty
39.	E.2.2	Podejmowanie działań profilaktycznych (programy profilaktyczne w szkołach, konkursy, spektakle, zajęcia sportowe)	– przeciwdziałanie rozszerzaniu się alkoholizmu i narkomanii wśród ludzi młodych	Budżet miasta	Samorząd Miasta przez MKRPA, miejskie placówki oświatowe	Liczba programów profilaktycznych / wzrost Liczba programów edukacyjnych / wzrost	Sprawozdania i raporty
40.	E.2.3	Rozwinięcie działalności informacyjno-rozpoznawczej i szkoleniowej rodziców, wychowawców, młodzieży i dzieci w zakresie wczesnego ujawniania zjawisk o charakterze patologicznym	– wzrost świadomości społecznej na temat szkodliwości uzależnień i sposobów pomocy osobom uzależnionym	Budżet miasta	Samorząd Miasta, MKRPA, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji w Zambrowie, placówki	Liczba programów profilaktycznych / wzrost Liczba programów edukacyjnych /	Sprawozdania i raporty

					oświatowe i wychowawcze	wzrost	
41.	E.2.4	Skuteczna walka z osobami zajmującymi się dystrybucją środków odurzających	– mniejszy dostęp dzieci i młodzieży do środków odurzających	Budżet miasta	Komenda Powiatowa Policji w Zambrowie, placówki oświatowe i wychowawcze	Liczba czynności kontrolno-rozpoznawczych / wzrost	Sprawozdania i raporty
F. Rozwój form opieki zdrowotnej **F.1) poprawa dostępności do różnych form opieki medycznej i poprawa jakości świadczeń zdrowotnych**							
42.	F.1.1	Rozwój form rehabilitacji medycznej	– rozwój form rehabilitacji medycznej, pourazowej	Budżet miasta, budżet powiatu	Samorząd Miasta, Samorząd Powiatowy	Kwota udzielonego wsparcia / wzrost	Sprawozdania i raporty
43.	F.1.2	Rozwój bazy rehabilitacyjnej	– poprawa dostępu do bazy rehabilitacyjnej	Budżet miasta, budżet powiatu	Samorząd Miasta, Samorząd Powiatowy	Liczba osób objętych różnymi formami rehabilitacji / wzrost	Sprawozdania i raporty

Źródło: opracowano własne

3.4 Harmonogram wdrażania zadań strategicznych

Zadania strategiczne mają charakter stały, co oznacza, iż w każdym roku obowiązywania niniejszej Strategii będą kontynuowane. Harmonogram planowanych do realizacji zadań przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 29. Harmonogram wdrażania zadań strategicznych

Numer zadania	Nazwa zadania	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
A.1.1	Utrzymanie funkcjonowania dziennego pokoju pobytu w Caritas Zambrów										
A.1.2	Prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej w Szumowie										
A.1.3	Organizacja imprez integracyjno-kulturalnych oraz zajęć rekreacyjno-sportowych dla osób niepełnosprawnych										
A.1.4	Zwiększenie informacji dotyczących organizacji oferty miasta skierowanej do osób niepełnosprawnych										
A.1.5	Prowadzenie klas integracyjnych w przedszkolach i szkołach miejskich										
A.2.1	Wspieranie przez Samorząd Miasta funkcjonowania organizacji i stowarzyszeń sprawujących opiekę nad osobami niepełnosprawnymi										
A.2.2	Opracowanie programów edukacyjno-rozwojowych dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin										
A.2.3	Aktywizowanie rodzin i środowiska lokalnego do działania na rzecz osób niepełnosprawnych										
A.3.1	Prowadzenie usług opiekuńczych nad osobami starszymi i przewlekle chorymi										
A.3.2	Aktywizowanie rodzin i środowiska lokalnego do działania na rzecz osób starszych i przewlekle chorych										
B.1.1	Utrzymanie punktu porad prawnych										
B.1.2	Prowadzenie szkolnych i środowiskowych świetlic profilaktyczno-wychowawczych oraz dożywianie dzieci										
B.1.3	Utrzymanie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin										

B.1.4	Organizacja i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego – zwłaszcza psychologicznego i prawnego										
B.1.5	Stworzenie programu osłonowego w zakresie dożywiania uczniów w szkołach podstawowych										
B.1.6	Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej										
B.1.7	Pomoc rodzinom zagrożonym ubóstwem										
B.1.8	Pomoc rodzinom niepełnym i wielodzietnym										
B.1.9	Walka z przemocą w rodzinie										
B.2.1	Remonty i modernizacja komunalnych zasobów mieszkaniowych										
B.2.2	Utrzymanie noclegowni dla osób bezdomnych										
C.1.1	Wsparcie poradni leczenia uzależnień i współuzależnień										
C.1.2	Wspieranie działalności Klubu Abstynenta „Ostoja”										
C.2.1	Organizacja wypoczynku wakacyjnego dla dzieci z rodzin z problemami alkoholowymi lub zagrożonych problemami alkoholowymi (półkolonie, obozy, dofinansowanie wypoczynku)										
C.2.2	Prowadzenie szkolnych świetlic profilaktyczno-wychowawczych										
C.2.3	Rozszerzenie informacji wśród społeczności lokalnej o zasadach funkcjonowania systemu pomocy społecznej w mieście										
D.1.1	Utrzymanie systemu ulg podatkowych i zwolnień dla inwestorów										
D.1.2	Szkolenie właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw do pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej										
D.1.3	Prowadzenie Centrum Integracji Społecznej										
D.1.4	Prowadzenie Uniwersytetu III Wieku										
D.1.5	Prowadzenie Klubu Seniora										
D.2.1	Aktywizacja zawodowa osób poprzez subsydiowane zatrudnienie, wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy, prace społecznie użyteczne, wsparcie samozatrudnienia										
D.2.2	Dostosowywanie kwalifikacji zawodowych osób do potrzeb rynku pracy										
D.2.3	Współpraca z podmiotami ekonomii społecznej w zakresie wspierania działań skierowanych do osób wychodzących z wykluczenia społecznego										
E.1.1	Rozwinięcie monitoringu miejsc niebezpiecznych										

E.1.2	Wdrożenie programu „Bezpieczny Zambrów”										
E.2.1	Szkolenia rodziców, nauczycieli, młodzieży i dzieci w zakresie szkodliwości narkomanii i alkoholizmu										
E.2.2	Podejmowanie działań profilaktycznych (programy profilaktyczne w szkołach, konkursy, spektakle, zajęcia sportowe)										
E.2.3	Rozwinięcie działalności informacyjno-rozpoznawczej i szkoleniowej rodziców, wychowawców, młodzieży i dzieci w zakresie wczesnego ujawniania zjawisk o charakterze patologicznym										
E.2.4	Skuteczna walka z osobami zajmującymi się dystrybucją środków odurzających										
F.1.1	Rozwój form rehabilitacji medycznej										
F.1.2	Rozwój bazy rehabilitacyjnej										

Źródło: opracowanie własne

3.5 Monitoring i ewaluacja

System monitoringu będzie polegał na systematycznym zbieraniu, gromadzeniu i przetwarzaniu danych dotyczących realizacji niniejszego dokumentu przy wykorzystaniu tzw. wskaźników monitoringowych, które pozwalają zmierzyć zmiany i porównywać osiągane rezultaty. Monitoring będzie informował o tym, czy strategia jest wdrażana zgodnie z przyjętymi założeniami i przyniesie zakładane efekty. Monitoring będzie dostarczał danych ilościowych z realizacji działań odzwierciedlających osiągnięcie wskaźników.

Za monitoring odpowiedzialne będą podmioty wskazane jako realizatorzy poszczególnych działań, prace będą koordynowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zambrowie oraz Komisję Zdrowia i Opieki Społecznej Rady Miasta Zambrów.

System ewaluacji będzie polegał na ocenie i interpretacji zgromadzonych danych dotyczących realizacji strategii w odniesieniu do jasno sformułowanych kryteriów jakości oraz efektów wdrażania interwencji publicznych. Ewaluacja pozwoli odpowiedzieć na pytania, jak zmieniła się sytuacja, dlaczego się zmieniła, czy podjęte działania są skuteczne, jakie rozwiązania zaradcze należy wdrożyć.

Ewaluacją będzie zajmować się Komisja Zdrowia i Opieki Społecznej Rady Miasta Zambrów. Ewaluacja końcowa (ex-post) powinna zostać przeprowadzona w ostatnim roku realizacji strategii. Wyniki ewaluacji będą podstawą do opracowania dokumentu na kolejne lata. Za przeprowadzenie ewaluacji odpowiedzialny będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który może zlecić to zadanie podmiotowi zewnętrznemu.

3.6 Narzędzia wdrażania strategii

Zasadniczymi narzędziami realizacji Strategii będą lokalne programy pełniące wiodącą rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych w różnych obszarach tematycznych Strategii. Są to między innymi obowiązujące programy:

- Program ochrony środowiska Gminy Miasto Zambrów na lata 2015–2018 z perspektywą do roku 2022,
- Gminny program poprawy zdrowia w zakresie zadań rehabilitacji leczniczej w 2020 roku,
- Zambrowski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2020 rok,
- Program Przeciwdziałania Narkomanii w Zambrowie na lata 2012-2020 (w trakcie aktualizacji),
- Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Zambrów na lata 2018–2022,
- Lokalny program rewitalizacji Gminy Miasto Zambrów na lata 2017–2022,
- Program Wspierania Rodziny w Mieście Zambrów na lata 2019–2021,
- Zambrów przyjazny Rodzinie 3+,
- Zambrowska karta Seniora 60+”,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Mieście Zambrów na lata 2016–2025,
- Program współpracy Miasta Zambrów z organizacjami pozarządowymi na 2020 rok.

Wymienione programy nie stanowią zamkniętego katalogu. Może on ulegać modyfikacjom i rozszerzeniu ze względu na zmieniające się potrzeby wewnętrzne, jak i uwarunkowania zewnętrzne, np. aktualizację nadrzędnych dokumentów strategicznych czy zmiany w regulacjach prawnych dotyczących instytucji pomocy społecznej.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów na lata 2021–2030 wskazano instytucje i podmioty wdrażające, zobowiązane do realizacji zadań służących osiąganiu poszczególnych celów strategicznych.

3.7 Analiza ryzyka

Ryzyko może zostać zdefiniowane jako możliwość wystąpienia zagrożenia, które będzie miało negatywny wpływ na osiągnięcie zakładanych celów. Ryzyka, bariery, trudności, zagrożenia dla celów SRPS definiuje się w następujących obszarach:

- prawnym – związane ze zmianami regulacji prawnych lub wprowadzeniem nowych przepisów wpływających na warunki działania,
- politycznym – ryzyko związane z działaniami władz wpływającymi na warunki działania,
- organizacyjnym – związane z prawidłową i terminową realizacją celów,
- finansowym – związane z zapewnieniem odpowiedniego poziomu finansowania,
- społecznym – związane ze stanem niepewności wynikającym z uczestnictwa w różnych grupach i strukturach społecznych,
- kulturowym – ryzyko wynikające z różnic kulturowych wpływających na warunki działania.

Poniższa tabela prezentuje możliwe do wystąpienia obszary ryzyka w trakcie wdrażania niniejszej Strategii:

Tabela 30. Matryca obszarów ryzyka w strategii

Obszar ryzyka	Definicja ryzyka	Stopień ryzyka	Działania zapobiegawcze	Cel strategiczny A	Cel strategiczny B	Cel strategiczny C	Cel strategiczny D	Cel strategiczny E	Cel strategiczny F
Społeczny	Brak motywacji u osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, starszych do zmiany swojej sytuacji życiowej	wysoki	Umiejętność tworzenia i wdrażania programów na rzecz wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadr OPS.	x	x		x		
Operacyjny	Brak wykwalifikowanej kadry zarządzającej wdrożeniem SRPS	średni	Podejmowanie działań w zakresie szkolenia i podnoszenia kwalifikacji pracowników zaangażowanych w realizację SRPS.	x	x	x	x	x	x
Kulturowy	Nasilanie się agresji i wrogich postaw w społeczności lokalnej	niski	Tworzenie działań i zadań zmierzających do wzrostu integracji społeczności lokalnej i tolerancji.		x	x		x	
Finansowy	Brak wystarczających środków finansowych Brak możliwości pozyskania finansowania – środków UE na realizację zadania.	średni	Właściwe planowanie wydatków i analiza dostępnych środków, działania na rzecz pozyskania zewnętrznych środków finansowych, przygotowywanie własnych aplikacji na środki pomocowe. Poszukiwanie alternatywnych źródeł finansowania realizacji programów/działań/zadań. Przygotowanie pełnej dokumentacji, zgodnej z wymaganiami konkursowymi.	x	x	x	x	x	x
Prawny	Zmiana przepisów obowiązujących ustaw i rozporządzeń	wysoki	Stałe monitorowanie propozycji zmian ustawowych zgłaszanych przez podmioty uczestniczące w procesie legislacyjnym. Analiza skutków wprowadzonych zmian i dostosowanie systemu realizacji zadań do nowych uwarunkowań.	x	x	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne

3.8 Budżet

Przewidziane źródła finansowania zadań Strategii to:

- środki własne samorządu Miasta Zambrów,
- środki z budżetu centralnego (m.in. w postaci dotacji, subwencji),
- środki organizacji pozarządowych,
- środki funduszy krajowych (PFRON, Fundusz Ochrony Środowiska, Krajowy Fundusz Mieszkalnictwa),
- środki finansowe Unii Europejskiej.

Udział dochodów na pomoc społeczną w ogólnej strukturze wykonania dochodów miasta na przestrzeni lat 2017–2019 przedstawia poniższa tabela. Dotacje na pomoc społeczną pochodzą z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego. Ich udział w ogólnej strukturze dochodów budżetu Miasta Zambrów na lata 2017–2019 oscylował wokół 3%. Dotacje na rodzinę oscylują wynoszą około 26%, na kulturę w granicach 0,5%, zaś na kulturę fizyczną około 1%.

Tabela 31. Udział dochodów na pomoc społeczną, rodzinę, kulturę i sport w ogólnej strukturze dochodów bieżących miasta w latach 2017–2019

Wyszczególnienie	2017	%	2018	%	2019	%
Ogółem	**83 287 990,59**	**100,00%**	**92 260 933,96**	**100,00%**	**95 136 564,74**	**100,00%**
Dział 010 – Rolnictwo i łowiectwo	41 786,03	0,05%	41 084,00	0,04%	51 462,75	0,05%
Dział 600 – Transport i łączność	1 568 481,78	1,88%	97 483,14	0,11%	117 087,99	0,12%
Dział 700 – Gospodarka mieszkaniowa	1 650 527,40	1,98%	3 548 355,63	3,85%	2 453 086,05	2,58%
Dział 710 – Działalność usługowa	3000,00	0,00%	3000,00	0,00%	3000,00	0,00%
Dział 720 – Informatyka	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Dział 750 – Administracja publiczna	361 905,75	0,43%	299 722,64	0,32%	395 161,35	0,42%
Dział 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	4576,00	0,01%	142 812,23	0,15%	156 064,00	0,16%
Dział 756 – Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	25 271 882,11	30,34%	26 595 878,55	28,83%	29 238 741,04	30,73%
Dział 758 – Różne rozliczenia	21 420 138,21	25,72%	23 027 192,95	24,96%	24 120 427,90	25,35%
Dział 801 – Oświata i wychowanie	3 894 579,63	4,68%	5 003 833,86	5,42%	3 215 146,07	3,38%
Dział 852 – Pomoc społeczna	2 864 491,01	3,44%	2 782 562,56	3,02%	2 687 933,98	2,83%
Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	369 812,64	0,44%	328 102,67	0,36%	286 613,42	0,30%
Dział 855 – Rodzina	21 345 455,38	25,63%	22 404 071,64	24,28%	26 874 541,01	28,25%
Dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 703 517,86	4,45%	7 098 582,26	7,69%	4 638 082,56	4,88%
Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	45 000,00	0,05%	45 000,00	0,05%	45 000,00	0,05%
Dział 926 – Kultura fizyczna	742 836,79	0,89%	843 251,83	0,91%	854 216,62	0,90%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Zambrów

W oparciu o dane finansowe miasta z ubiegłych lat, a także zakładany w Wieloletniej Prognozie Finansowej przez samorząd Miasta Zambrów wzrost dochodów na kolejne lata, poniżej przedstawiono prognozę finansową na poszczególne działy dochodów budżetowych na lata 2021–2025.

Tabela 32. Prognoza finansowa udziału dochodów na pomoc społeczną, rodzinę, kulturę i sport w ogólnej strukturze dochodów bieżących miasta do 2025 roku

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024	2025
Ogółem	**98 942 027,33 zł**	**100 920 867,88 zł**	**102 939 285,23 zł**	**104 998 070,94 zł**	**107 098 032,36 zł**
Dział 010 – Rolnictwo i łowiectwo	53 521,26 zł	54 591,69 zł	55 683,52 zł	56 797,19 zł	57 933,13 zł
Dział 600 – Transport i łączność	121 771,51 zł	124 206,94 zł	126 691,08 zł	129 224,90 zł	131 809,40 zł
Dział 700 – Gospodarka mieszkaniowa	2 551 209,49 zł	2 602 233,68 zł	2 654 278,36 zł	2 707 363,92 zł	2 761 511,20 zł
Dział 710 – Działalność usługowa	3 120,00 zł	3 182,40 zł	3 246,05 zł	3 310,97 zł	3 377,19 zł
Dział 720 – Informatyka	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
Dział 750 – Administracja publiczna	410 967,80 zł	419 187,16 zł	427 570,90 zł	436 122,32 zł	444 844,77 zł
Dział 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	162 306,56 zł	165 552,69 zł	168 863,75 zł	172 241,02 zł	175 685,84 zł
Dział 756 – Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	30 408 290,68 zł	31 016 456,50 zł	31 636 785,63 zł	32 269 521,34 zł	32 914 911,76 zł
Dział 758 – Różne rozliczenia	25 085 245,02 zł	25 586 949,92 zł	26 098 688,91 zł	26 620 662,69 zł	27 153 075,95 zł
Dział 801 – Oświata i wychowanie	3 343 751,91 zł	3 410 626,95 zł	3 478 839,49 zł	3 548 416,28 zł	3 619 384,61 zł
Dział 852 – Pomoc społeczna	2 795 451,34 zł	2 851 360,37 zł	2 908 387,57 zł	2 966 555,32 zł	3 025 886,43 zł
Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	298 077,96 zł	304 039,52 zł	310 120,31 zł	316 322,71 zł	322 649,17 zł
Dział 855 – Rodzina	27 949 522,65 zł	28 508 513,10 zł	29 078 683,37 zł	29 660 257,03 zł	30 253 462,17 zł

Dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4 823 605,86 zł	4 920 077,98 zł	5 018 479,54 zł	5 118 849,13 zł	5 221 226,11 zł
Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	46 800,00 zł	47 736,00 zł	48 690,72 zł	49 664,53 zł	50 657,83 zł
Dział 926 – Kultura fizyczna	888 385,28 zł	906 152,99 zł	924 276,05 zł	942 761,57 zł	961 616,80 zł

Źródło: opracowanie własne za pomocą funkcji narzędzia prognozowania (MS EXCEL) przy poziomie ufności 95%

W latach 2017–2019 procentowy udział środków przeznaczanych na pomoc społeczną wahał się w przedziale od 5,76 do 6,68% w ogólnej strukturze wydatków miasta. Wydatki na rodzinę wynosiły od 25,49 do 31,71%, można zatem stwierdzić, iż w ostatnich latach co trzecia złotówka była wydatkowana na rodzinę. Wydatki na kulturę oscylowały w granicach 3,5%, zaś na kulturę fizyczną od 3,27 do 8,16%.

Tabela 33. Udział wydatków na pomoc społeczną, rodzinę, kulturę i sport w ogólnej strukturze dochodów bieżących miasta w latach 2017–2019

Wyszczególnienie	2017	%	2018	%	2019	%
Ogółem	**85 283 766,40**	**100,00%**	**98 423 769,70**	**100,00%**	**88 825 045,23**	**100,00%**
Dział 010 – Rolnictwo i łowiectwo	44 770,01	0,05%	44 092,88	0,04%	54 575,82	0,06%
Dział 600 – Transport i łączność	5 061 669,77	5,94%	4 126 623,84	4,19%	2 055 930,08	2,31%
Dział 700 – Gospodarka mieszkaniowa	315 399,60	0,37%	2 154 315,20	2,19%	173 922,98	0,20%
Dział 710 – Działalność usługowa	130 766,85	0,15%	157 092,69	0,16%	112 884,80	0,13%
Dział 720 – Informatyka	88 490,99	0,10%	87 063,46	0,09%	87 875,52	0,10%
Dział 750 – Administracja publiczna	6 037 664,85	7,08%	6 279 554,95	6,38%	6 324 559,29	7,12%
Dział 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	4 576,00	0,01%	142 812,23	0,15%	156 064,00	0,18%
Dział 754 – Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	89 542,45	0,10%	64 899,87	0,07%	61 132,95	0,07%
Dział 757 – Obsługa długu publicznego	0,00	0,00%	16 920,32	0,02%	28 591,79	0,03%
Dział 758 – Różne rozliczenia	0,00	0,00%	0,00	0,00%	388 771,00	0,44%
Dział 801 – Oświata i wychowanie	29 735 770,09	34,87%	36 195 987,55	36,78%	32 331 092,69	36,40%
Dział 803 – Szkolnictwo wyższe	4 000,00	0,00%	2 000,00	0,00%	0	0,00%
Dział 851 – Ochrona zdrowia	693 995,59	0,81%	686 452,02	0,70%	675 262,58	0,76%
Dział 852 – Pomoc społeczna	5 700 102,73	6,68%	5 671 422,83	5,76%	5 601 001,47	6,31%

Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	120 000,00	0,14%	50 000,00	0,05%	65 000,00	0,07%
Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	499 877,84	0,59%	447 828,86	0,46%	378 800,97	0,43%
Dział 855 – Rodzina	21 740 836,55	25,49%	25 362 847,56	25,77%	28 170 313,41	31,71%
Dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5 200 227,24	6,10%	10 237 461,64	10,40%	5 459 164,31	6,15%
Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2 853 998,00	3,35%	3 478 100,00	3,53%	3 205 000,00	3,61%
Dział 926 – Kultura fizyczna	6 962 077,84	8,16%	3 218 293,80	3,27%	3 495 101,57	3,93%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Zambrów

W oparciu o dane finansowe miasta z ubiegłych lat, a także zakładany w Wieloletniej Prognozie Finansowej przez samorząd miasta Zambrów wzrost wydatków na kolejne lata, poniżej przedstawiono prognozę finansową na poszczególne działy wydatków budżetowych na lata 2021–2025.

Tabela 34. Prognoza finansowa udziału wydatków na pomoc społeczną, rodzinę, kulturę i sport w ogólnej strukturze dochodów bieżących miasta do 2025 roku

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024	2025
Ogółem	**92 378 047,04 zł**	**94 225 607,98 zł**	**96 110 120,14 zł**	**98 032 322,54 zł**	**99 992 968,99 zł**
Dział 010 – Rolnictwo i łowiectwo	56 758,85 zł	57 894,03 zł	59 051,91 zł	60 232,95 zł	61 437,61 zł
Dział 600 – Transport i łączność	2 138 167,28 zł	2 180 930,63 zł	2 224 549,24 zł	2 269 040,23 zł	2 314 421,03 zł
Dział 700 – Gospodarka mieszkaniowa	180 879,90 zł	184 497,50 zł	188 187,45 zł	191 951,20 zł	195 790,22 zł
Dział 710 – Działalność usługowa	117 400,19 zł	119 748,20 zł	122 143,16 zł	124 586,02 zł	127 077,74 zł
Dział 720 – Informatyka	91 390,54 zł	93 218,35 zł	95 082,72 zł	96 984,37 zł	98 924,06 zł
Dział 750 – Administracja publiczna	6 577 541,66 zł	6 709 092,49 zł	6 843 274,34 zł	6 980 139,83 zł	7 119 742,63 zł
Dział 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	162 306,56 zł	165 552,69 zł	168 863,75 zł	172 241,02 zł	175 685,84 zł
Dział 754 – Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	63 578,27 zł	64 849,83 zł	66 146,83 zł	67 469,77 zł	68 819,16 zł
Dział 757 – Obsługa	29 735,46 zł	30 330,17 zł	30 936,77 zł	31 555,51 zł	32 186,62 zł

długu publicznego					
Dział 758 – Różne rozliczenia	404 321,84 zł	412 408,28 zł	420 656,44 zł	429 069,57 zł	437 650,96 zł
Dział 801 – Oświata i wychowanie	33 624 336,40 zł	34 296 823,13 zł	34 982 759,59 zł	35 682 414,78 zł	36 396 063,08 zł
Dział 803 – Szkolnictwo wyższe	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
Dział 851 – Ochrona zdrowia	702 273,08 zł	716 318,54 zł	730 644,92 zł	745 257,81 zł	760 162,97 zł
Dział 852 – Pomoc społeczna	5 825 041,53 zł	5 941 542,36 zł	6 060 373,21 zł	6 181 580,67 zł	6 305 212,28 zł
Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	67 600,00 zł	68 952,00 zł	70 331,04 zł	71 737,66 zł	73 172,41 zł
Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	393 953,01 zł	401 832,07 zł	409 868,71 zł	418 066,08 zł	426 427,41 zł
Dział 855 – Rodzina	29 297 125,95 zł	29 883 068,47 zł	30 480 729,83 zł	31 090 344,43 zł	31 712 151,32 zł
Dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5 677 530,88 zł	5 791 081,50 zł	5 906 903,13 zł	6 025 041,19 zł	6 145 542,02 zł
Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3 333 200,00 zł	3 399 864,00 zł	3 467 861,28 zł	3 537 218,51 zł	3 607 962,88 zł
Dział 926 – Kultura fizyczna	3 634 905,63 zł	3 707 603,75 zł	3 781 755,82 zł	3 857 390,94 zł	3 934 538,76 zł

Źródło: opracowanie własne za pomocą funkcji narzędzia prognozowania (MS EXCEL) przy poziomie ufności 95%

3.9 Upowszechnianie i promocja

Niniejszy dokument zostanie udostępniony zainteresowanym interesariuszom na stronach internetowych Miasta Zambrów www.zambrow.pl oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie www.mops.zambrow.pl.

Dokument w postaci pliku PDF w wersji do ściągnięcia zostanie udostępniony także na Biuletynie Informacji Publicznej Miasta Zambrów www.bip.zambrow.pl w dziale Prawo lokalne, Uchwały Rady Miasta Zambrów.

Spis tabel

Tabela 1. Prognoza dotycząca struktury ludności miasta Zambrów do 2030 roku 28

Tabela 2. Wskaźniki syntetyczne Zambrowa i miast z grupy porównawczej za lata 2014–2018 31

Tabela 3. Rozkład podmiotów gospodarki narodowej według klas wielkości, stan na 31.12.2019 32

Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej posiadające osobowość prawną wpisane do rejestru REGON według formy prawnej, stan na 31.12.2019 32

Tabela 5. Wydatki budżetu Zambrowa według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2017–2019 37

Tabela 6. Dochody budżetu Zambrowa według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2017-2019 38

Tabela 7. Organizacja szkół zambrowskich w latach 2017–2020 49

Tabela 8. Oddziały integracyjne w szkołach na terenie Zambrowa 49

Tabela 9. Liczba nauczycieli w poszczególnych szkołach 50

Tabela 10. Kadra pedagogiczna szkół miejskich w świetle awansu zawodowego 50

Tabela 11. Sale gimnastyczne przy szkołach miejskich 50

Tabela 12. Organizacja zambrowskich przedszkoli w latach 2017–2020 52

Tabela 13. Przedszkolne kształcenie integracyjne 52

Tabela 14. Liczba nauczycieli w przedszkolach miejskich 53

Tabela 15. Kadra pedagogiczna miejskich przedszkoli w świetle awansu zawodowego 53

Tabela 16. Organizacja żłobka miejskiego w latach 2018–2020 54

Tabela 17. Liczba pracowników w żłobku miejskim 54

Tabela 18. Jednostki oświatowe prowadzone przez samorząd Powiatu Zambrowskiego 55

Tabela 19. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną MOPS 70

Tabela 20. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej MOPS w latach 2015–2019 71

Tabela 21. Osoby niepełnosprawne zamieszkujące w mieście Zambrów według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 73

Tabela 22. Wnioski w sprawie orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w latach 2017–2019 77

Tabela 23. Decyzje Komisji dotyczące wniosków w sprawie orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w latach 2017–2019 77

Tabela 24. Postanowienia Sądu po rozpatrzeniu wniosków Komisji w latach 2017–2019 78

Tabela 25. Procedura „Niebieskie Karty” 78

Tabela 26. Analiza SWOT sytuacji społecznej w Zambrowie 87

Tabela 27. Macierz SWOT sytuacji społecznej w Zambrowie 89

Tabela 28. Zadania strategiczne realizacyjne 94

Tabela 29. Harmonogram wdrażania zadań strategicznych 107

Tabela 30. Matryca obszarów ryzyka w strategii 112

Tabela 31. Udział dochodów na pomoc społeczną, rodzinę, kulturę i sport w ogólnej strukturze dochodów bieżących miasta w latach 2017–2019 114

Tabela 32. Prognoza finansowa udziału dochodów na pomoc społeczną, rodzinę, kulturę i sport w ogólnej strukturze dochodów bieżących miasta do 2025 roku 115

Tabela 33. Udział wydatków na pomoc społeczną, rodzinę, kulturę i sport w ogólnej strukturze dochodów bieżących miasta w latach 2017–2019 116

Tabela 34. Prognoza finansowa udziału wydatków na pomoc społeczną, rodzinę, kulturę i sport w ogólnej strukturze dochodów bieżących miasta do 2025 roku 117

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności miasta Zambrów w lata 1995–2019 23

Wykres 2. Struktura wiekowa mieszkańców Zambrowa, stan na 31.12.2019 24

Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 1995–2019 25

Wykres 4. Migracje na pobyt stały w latach 1995–2019 26

Wykres 5. Małżeństwa i rozwody przypadające na 1000 mieszkańców w latach 2002–2019 27

Wykres 6. Prognoza dotyczaca liczby ludności miasta Zambrów do 2030 roku 28

Wykres 7. Wskaźnik syntetyczny* dla miasta Zambrów w obszarze sytuacji demograficznej w latach 2014–2018 29

Wykres 8. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według sekcji PKD 2007, stan na 31.12.2019 33

Wykres 9. Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach budżetu miasta (ogółem) w latach 2015–2018 39

Wykres 10. Wydatki inwestycyjne samorządu miasta Zambrów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2014–2018 40

Wykres 11. Liczba mieszkań oddanych do użytku w latach 1995–2019 41

Wykres 12. Liczba mieszkań w Zambrowie w latach 1995–2018 41

Wykres 13. Przeciętna powierzchnia (m^2) użytkowa mieszkania w latach 2003–2018 42

Wykres 14. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2004–2019 44

Wykres 15. Liczba osób bezrobotnych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym 45

Wykres 16. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) w Zambrowie w latach 2002–2018 46

Wykres 17. Obowiązkowo uczący się języka obcego w szkołach podstawowych w Zambrowie, 2019 rok 51

Wykres 18. Obowiązkowo uczący się języka obcego w szkołach ponadpodstawowych w Zambrowie, 2019 rok 56

Wykres 19. Udział wydatków z budżetu na oświatę i wychowanie w wydatkach budżetu JST [%] 56

Wykres 20. Udział subwencji oświatowej w wydatkach z budżetu na oświatę JST [%] 57

Wykres 21. Przyczyny zgonów w powiecie zambrowskim w latach 2002–2018 59

Wykres 22. Ambulatoryjna opieka zdrowotna – porady lekarskie w latach 2015-–2020 60

Wykres 23. Podstawowa opieka zdrowotna – porady lekarskie w latach 2015–2020 60

Wykres 24. Szacunek przestępstw stwierdzonych dla Zambrowa w latach 2012–2019 65

Wykres 25. Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w powiecie zambrowskim w latach 2012-–2019 66

Wykres 26. Liczba gospodarstw domowych żyjących poniżej kryterium dochodowego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Zambrowie 72

Wykres 27. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2004–2019 75

Wykres 28. Liczba osób bezrobotnych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym 76

Wykres 29. Zidentyfikowane problemy społeczne w mieście Zambrów 79

Wykres 30. Zidentyfikowane problemy rodzin w mieście Zambrów 80

Wykres 31. Zidentyfikowane problemy dzieci i młodzieży w mieście Zambrów 81

Wykres 32. Zidentyfikowane problemy osób niepełnosprawnych w mieście Zambrów 82

Wykres 33. Zidentyfikowane problemy osób starszych w mieście Zambrów 83

Spis rysunków

Rysunek 1. Struktura Strategii 19

Rysunek 2. Położenie Zambrowa w województwie podlaskim 21

Rysunek 3. Położenie Zambrowa w powiecie zambrowskim 22

Rysunek 4. Plan Zambrowa 22

Rysunek 5. Wskaźnik syntetyczny dla miasta Zambrów w obszarze sytuacji demograficznej w latach 2014–2018 30

Rysunek 6. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców ... 34

Rysunek 7. Wskaźnik syntetyczny* dla miasta Zambrów w obszarze sytuacji mieszkaniowej w latach 2014–2018 43

Rysunek 8. Produkcyjne grupy wieku w Zambrowie w 2019 roku 46

Rysunek 9. Wskaźnik syntetyczny rynku pracy w Zambrowie w latach 2014–2018 47

Rysunek 10. Edukacyjne grupy wieku w Zambrowie, stan na 2019 rok 48

Rysunek 11. Analiza SWOT 86

Wykaz źródeł

1. Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej, poz. 214, Uchwała nr 11 Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej", Warszawa, 27.02.2019.

2. Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej, poz. 640, Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, Warszawa, 07.08.2013.

3. Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej, poz. 787, Uchwała Nr 165 Rady Ministrów, z dnia 12 sierpnia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji", Warszawa, 16.09.2014.

4. Freeman, R. E. (1984), Strategic management: a stakeholder approach, Boston: Pitman.

5. Glińska E., Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zambrów na lata 2011–2020, Burmistrz Miasta Zambrów, 2010 r.

6. Hausner J. (red.) (1999), Komunikacja i partycypacja społeczna. Poradnik, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej, Kraków.

7. Ilczuk K., Glińska E. (2018), „Formy partycypacji społecznej w procesie brandingu miasta – identyfikacja dobrych praktyk", Przedsiębiorczość i Zarządzanie, t. 19, Warszawa/Łódź 2018, s. 95-107.

8. Ilczuk K., Włodkowska-Kurpiewska J. (2016), Miasto Zambrów, Urząd Miasta Zambrów, 2016 r.

9. Kennedy A., Schulz S., Szpejna M. (2020), Zatrudnienie i polityka społeczna: zasady ogólne, https://www.europarl.europa.eu/factsheets/pl/sheet/52/zatrudnienie-i-polityka-spoleczna-zasady-ogolne; dostęp: 31.10.2020.

10. Krajowy Program Reform. Europa 2020 (aktualizacja: przyjęty przez Radę Ministrów 28 kwietnia 2020 r.), https://www.gov.pl/attachment/f85ea07f-5279-4461-ad7b-95cdcfe8124f, dostęp: 09.11.2020.

11. Moskalewicz J., Kiejna A., Wojtyniak B. (red.) (2012), Kondycja psychiczna mieszkańców Polski. Raport z badań „Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostęp do psychiatrycznej opieki zdrowotnej – EZOP Polska", Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii.

12. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa 2013.

13. Program Rozwoju Powiatu Zambrowskiego do roku 2020, Rada Powiatu Zambrowskiego, Zambrów 2016 r.

14. Raport o stanie gminy Miasto Zambrów za 2019 rok, Zarządzenie Burmistrza Miasta Zambrów Nr 0050.44.20 z dnia 14.05.2020 roku.

15. Raport z wyników spisów powszechnych. Województwo podlaskie. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2003.

16. Sprawozdanie z działalności Komendanta Powiatowego Policji wraz z informacją o stanie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Zambrowie z 2019 roku.

17. Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku, Białystok 2014.

18. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zambrowskim na lata 2012–2020, Rada Powiatu Zambrowskiego, 2012 r.

19. Strategia Rozwoju Miasta Zambrów na lata 2012-2022, Rada Miasta Zambrów, 2012 r.

20. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok 2020.

21. Śleszyński P., Komornicki T. (2016), Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego, Przegląd Geograficzny, Nr 88, 4, s. 469–488.

Źródła internetowe:

1. http://szpitalzambrow.pl/unijne.html, dostęp: 29.11.2020 r.
2. http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs349/en/index.html; dostęp: 15.11.2020 r.
3. https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/informacja-o-dostepnosci-danych-dotyczacych-osob-niepelnosprawnych-na-poziomie-wojewodztw-powiatow-i-gmin,15,1.html; dostęp: 30.11.2020 r.
4. https://wtzszumowo.pl/o-nas/, dostęp: 30.11.2020 r.
5. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju, dostęp: 12.11.2020 r.
6. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, https://www.gov.pl/web/rodzina/konwencja-o-prawach-osob-niepelnosprawnych, dostęp dnia: 09.11.2020 r.

22. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologia/strategia-europa-2020, dostęp: 09.11.2020 r.

7. www.spis.ngo.pl, dostęp: 30.10.2020 r.
8. www.zambrow.pl, dostęp: 13.12.2020 r.